

**OCENA STANU
SANITARNO-EPIDEMICZNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO**

2023

**Ocena stanu sanitarno-epidemicznego
województwa śląskiego
w 2023 roku**

Wydawca:

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach
ul. Raciborska 39
40-074 Katowice

- www.gov.pl/wsse-katowice/
- e-mail: wsse.katowice@pis.gov.pl
- ePUAP: /WSSEKatowice/skrytka

Opracowanie:

Zespół autorski Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach pod redakcją Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego – dr. n. med. Grzegorza Hudzika.

® Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach

Wszelkie prawa zastrzeżone. Wykorzystanie w całości lub fragmentów opracowania dozwolone pod warunkiem odnotowania źródła informacji.

Prawa autorskie do niniejszego opracowania przysługują Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach.

Raport o stanie sanitarnym województwa śląskiego zawiera dane na dzień 31 grudnia 2023 r.

Zdjęcia wykorzystane w opracowaniu: własne WSSE Katowice, pixabay.com/, pl.freepik.com/

Spis treści

Ocena stanu epidemicznego	6
Sytuacja epidemiologiczna województwa śląskiego w zakresie zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi w 2023 roku	7
Higiena lecznictwa	29
Nadzór nad szczepieniami ochronnymi	32
Ocena bezpieczeństwa żywności	40
Ocena stanu sanitarnego w zakresie bezpieczeństwa wody	52
Zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi	53
Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	56
Jakość wody – pływalnie	61
Jakość wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli	63
Działania związane z zanieczyszczeniami rzeki Odry	65
Ocena stanu sanitarno-higienicznego obiektów użyteczności publicznej	66
Ocena stanu sanitarnego obiektu nauczania i wychowania dzieci i młodzieży	72
Żłobki i kluby dziecięce	74
Przedszkola	75
Szkoly	75
Szkoly wyższe	81
Ocena stanu sanitarnego w zakładach pracy	83
Choroby zawodowe	87
Nadzór w obszarze higieny radiacyjnej	93
Promieniowanie jonizujące	94
Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym	100
Zapobiegawczy nadzór sanitarny	109
Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	110
Dokumentacje projektowe	113
Działalność laboratoryjna	118
Działania w zakresie promocji zdrowia i komunikacji społecznej	124
Ogólnopolskie i wojewódzkie programy edukacyjne	126
Wybrane akcje edukacyjne, kampanie społeczne i inne działania edukacyjne	131
Komunikacja ze społeczeństwem	139

Szanowni Państwo,

rola Państwowej Inspekcji Sanitarnej, której działania pragnę w tej publikacji przybliżyć, to ogrom działań na rzecz promocji zdrowego stylu życia, które dedykowane są wszystkim grupom wiekowym mieszkańców województwa śląskiego. Wynikają one z naszych kompetencji ustawowych i potrzeb jakie obserwujemy w codziennych działaniach.

Efektom troski o zdrowie publiczne mieszkańców naszego regionu w 2023 roku stało się przeprowadzenie blisko 142 tysiące kontroli i wizytacji, podpartych wynikami ponad 200 tysięcy badań, na które złożyło się 1 milion 200 tysięcy laboratoryjnych oznaczeń chemicznych, fizycznych i mikrobiologicznych. Konsekwencją stwierdzanych nieprawidłowości było wydanie 33 tysięcy decyzji administracyjnych, a także nałożenie ponad 2600 mandatów karnych i kar pieniężnych.

Dla lepszego nadzoru nad ochroną zdrowia mieszkańców województwa, Państwowa Inspekcja Sanitarna uczestniczyła w unijnych projektach: „Wzmocnienie państwowej inspekcji sanitarnej poprzez zakup innowacyjnego wyposażenia”, „Wzmocnienie infrastruktury powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych w celu zwiększenia efektywności ich działania” oraz „Wzmocnienie nadzoru sanitarno-epidemiologicznego Polski”. Efektem realizacji projektów unijnych stała się modernizacja bazy laboratoryjnej oraz wdrożenie cyfrowych rozwiązań nadzoru sanitarnego. Możemy dzięki temu sprawniej reagować między innymi na zagrożenia epidemiczne. Nowoczesny sprzęt wykorzystujący światowe technologie do diagnostyki molekularnej, w połączeniu z wysoko wykwalifikowanym personelem pozwala w krótkim czasie zidentyfikować zagrożenie i wdrożyć procedury naprawcze.

Potwierdzeniem kompetencji naszego Laboratorium jest udział w europejskich międzylaboratoryjnych badaniach E. coli metodą PCR (biologia molekularna) w wodach przeznaczonych do spożycia przez ludzi i w wodach kąpieliskowych, organizowanych przez Komisję Europejską.

Znaczną wagę przykładamy do edukacji i promocji zdrowia mieszkańców naszego województwa. Przykładem jest kampania edukacyjna „Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy”, która została zainicjowana na podstawie przeprowadzonej analiza zachorowań na choroby odkleszczowe w województwie śląskim. Działania edukacyjne zostały skierowane do ogółu społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, rodziców oraz seniorów. W ramach kampanii, o której mowa powyżej, tylko w 2023 roku zrealizowano ponad 11 tys. różnych działań dla prawie 2,3 mln odbiorców.

Mam nadzieję, że opracowanie to spotka się z Państwa zainteresowaniem, gdyż odzwierciedla różnorodność tematyki realizowanej przez ponad 1 500 pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej z 20 Powiatowych i Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej województwa śląskiego.

W pracy na rzecz społeczeństwa kierujemy się zasadą zdrowie publiczne zawsze najwyższą wartością.

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

dr n. med. Grzegorz Hudzik

Ocena stanu epidemicznego

Sytuacja epidemiologiczna województwa śląskiego w zakresie zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi w 2023 roku

Ocenę sytuacji epidemiologicznej województwa śląskiego w zakresie występowania jednostek chorobowych, ujętych w wykazie stanowiącym załącznik do Ustawy z dnia 5 grudnia 2008 roku o zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi¹ sporządzono na podstawie danych pochodzących z wywiadów epidemiologicznych, przeprowadzonych dochodzeń epidemiologicznych, formularzy zgłoszeń zachorowań na poszczególne jednostki chorobowe (w tym podejrzeń), Wojewódzkiego Rejestru Chorych na Gruźlicę oraz sprawozdań sporządzanych na rzecz statystyki publicznej, a także innych źródeł wykorzystywanych standardowo przez Państwową Inspekcję Sanitarną w prowadzonym nadzorze epidemiologicznym.

Przedstawione dane epidemiologiczne dotyczą występowania wybranych jednostek chorobowych na terenie województwa śląskiego w 2022 i 2023 roku. Zaprezentowane dane za rok 2023 są aktualnie analizowane i weryfikowane, w związku w tym mogą ulec nieznacznym zmianom.

Zapadalność zdefiniowano jako liczbę nowo zarejestrowanych jednostek chorobowych w określonym czasie, która przypada na jednostkę populacji. Powyższy współczynnik został obliczony na 100 tys. mieszkańców, na podstawie danych demograficznych pochodzących ze strony internetowej Głównego Urzędu Statystycznego – wg stanu na 30 czerwca dla 2022 oraz 2023 roku.

ICD-10 Kod	Jednostka chorobowa	2022			2023			Trend
		liczba	hospitalizacja	zapadalność	liczba	hospitalizacja	zapadalność	
A01.0	Dur brzuszny	0	0	0	2	2 (100%)	<0,1	↑
A02.0; A02.1, A02.2-8	Salmonelloza	633	430 (68%)	14,5	848	598 (70,5%)	19,6	↑
A04.0-9; A05.0-9	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe oraz zatrucia pokarmowe	3536	3166 (89,6%)	81,1	3330	2919 (87,9%)	76,9	↓
A07.1	Giardioza (lamblioza)	192	11 (5,7%)	4,4	160	12 (7,5%)	3,7	↓
A07.2	Kryptosporidioza ¹	1	0	<0,1	1	0	<0,1	↑
A08.0-4	Wirusowe zakażenia jelitowe	6634	5878 (88,6%)	152,2	3586	2760 (77%)	82,6	↓
A09	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	4438	1788 (40,3%)	101,8	4547	1048 (23%)	104,9	↑
A21	Tularemia	2	2 (100%)	<0,1	1	1 (100%)	<0,1	↓
A23	Brucelloza	0	0	0	2	2 (100%)	<0,1	↑

¹ Dz. U. 2023, poz. 1284 ze zm.

A28.2	Jersinioza pozajelitowa	0	0	0	7	3 (42,9%)	0,2	↑
A31	Mikobakteriozy – inne i BNO	5	4 (80%)	0,1	7	6 (85,7%)	0,2	↑
A32	Listerioza	11	11 (100%)	0,3	40	39 (97,5%)	0,9	↑
A33-A35	Tężec	0	0	0	2	2 (100%)	<0,1	↑
A36	Błonica	0	0	0	1	1 (100%)	<0,1	↑
A37	Krztusiec	17	7 (41,2%)	0,4	67	15 (22,4%)	1,5	↑
A38	Płonica (szkarlatyna)	2028	36 (1,8%)	46,5	7134	39 (0,5%)	164,6	↑
A39; A46; A48.3; B95.0; B95.3; G04.2; G00.1; A40.3; J13; B96.3/G0 4.2; G00.0; A41.3; J14	Inwazyjne choroby bakteryjne wywołane przez meningokoki <i>Streptococcus pyogenes</i> , <i>Streptococcus pneumoniae</i> oraz <i>Haemophilus influenzae</i> typ B	940	362 (38,5%)	21,5	1479	620 (41,9%)	34,1	↑
A48.1-2	Legionelloza	6	6 (100%)	0,2	27	27 (100%)	0,6	↑
A50-53	Kiła	132	35 (26,5%)	3,1	237	45 (19%)	5,5	↑
A54	Rzeżączka	30	2 (6,7%)	0,7	50	1 (2%)	1,2	↑
A55-56	Choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez chlamydie	26	1 (3,8%)	0,6	41	1 (2,4%)	0,9	↑
A69.2	Borelioza z Lyme	2132	73 (3,4%)	48,9	3388	138 (4,1%)	78,2	↑
A78	Gorączka Q	0	0	0	1	1 (100%)	<0,1	↑
A77; A79	Gorączka plamista i inne riketsjozy	0	0	0	1	0 (0%)	<0,1	↑
-	Ostre porażenne wiotkie dzieci w wieku 0-14 lat	9	9 (100%)	0,2	3	3 (100%)	0,1	↓
A81	Encefalopatie gąbczaste	1	1 (100%)	<0,1	2	2 (100%)	<0,1	↑
Z20.3/Z2 4.2; Z28	Styczność i narażenie na wściekliznę /potrzeba szczepień	619	2 (0,3%)	14,2	783	0	18,1	↑
A84; B00.4; A81.1; A83; A85; B02.0; A86; A87.0; B00.3; A87.1-9; B02.1	Kleszczowe oraz inne wirusowe zapalenie mózgu, wirusowe zapalenie opon mózgowych ²	40	40 (100%)	0,9	76	76 (100%)	1,8	↑

G01; G04.2; G05.0; G00.2-8, G00.9	Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu ²	29	29 (100%)	0,7	51	51 (100%)	1,2	↑
G03; G04.8-9	Zapalenie opon mózgowych lub mózgu inne i nieokreślone	65	65 (100%)	1,5	100	100 (100%)	2,3	↑
A90-1	Gorączka denga (klasyczna lub krwotoczna)	2	2 (100%)	<0,1	11	8 (72,7%)	0,3	↑
B01	Ospa wietrzna	25671	38 (0,1%)	573,9	28996	37 (0,1%)	669,2	↑
B05	Odra	5	1 (20%)	0,1	8	2 (25%)	0,2	↑
B06	Różyczka	21	0	0,5	41	0	0,9	↑
B15; B16; B18.0-1, B17.0-2; B17.8; B18.2; B18,8-9; B19	Wirusowe zapalenie wątroby	755	73 (9,7%)	17,3	997	125 (12,5%)	23	↑
B20-B24	HIV, AIDS	70	14 (20%)	1,6	114	54 (47,4%)	2,6	↑
B26	Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	140	1 (0,7%)	3,21	154	0	3,6	↑
B50-54	Malaria (zimnica)	4	2 (50%)	0,1	7	7 (100%)	0,2	↑
B67	Bąblowica (echinokokoza)	0	0	0	1	1 (100%)	<0,1	↑
B75	Włośnica	0	0	0	1	1 (100%)	<0,1	↑
J10-11	Grypa (potwierdzona wynikiem szybkiego testu antygenowego oraz laboratoryjnie) ³	492	149 (30,3%)	11,4	4789	320 (6,7%)	110,5	↑
P37.1-2	Wrodzone choroby wirusowe	1	1 (100%)	<0,1	6	4 (66,7%)	0,1	↑
U07.1-2	Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19) ⁴	271843	6067 (2,2%)	6235	54784	1851 (3,4%)	1264,3	↓
A15-A19	Gruźlica	650	627 (96,5%)	14,9	743	707 (95,2%)	17,1	↑
J12.1; J20.5; J21.0, B97.4	Zakażenia wirusem RSV ⁵		brak danych		950	424 (44,6%)	21,9	↑

¹ Z uwagi na spadek liczby ludności woj. śląskiego w 2022 roku uznać należy, iż trend zachorowań jest wzrostowy;

² Zachorowania mogą być ujęte również w innych pozycjach;

³ Dane za rok 2022 nie uwzględniają rozpoznań na podstawie wyniku szybkiego testu antygenowego;

⁴ Zachorowania potwierdzone laboratoryjnie oraz przypadki możliwe;

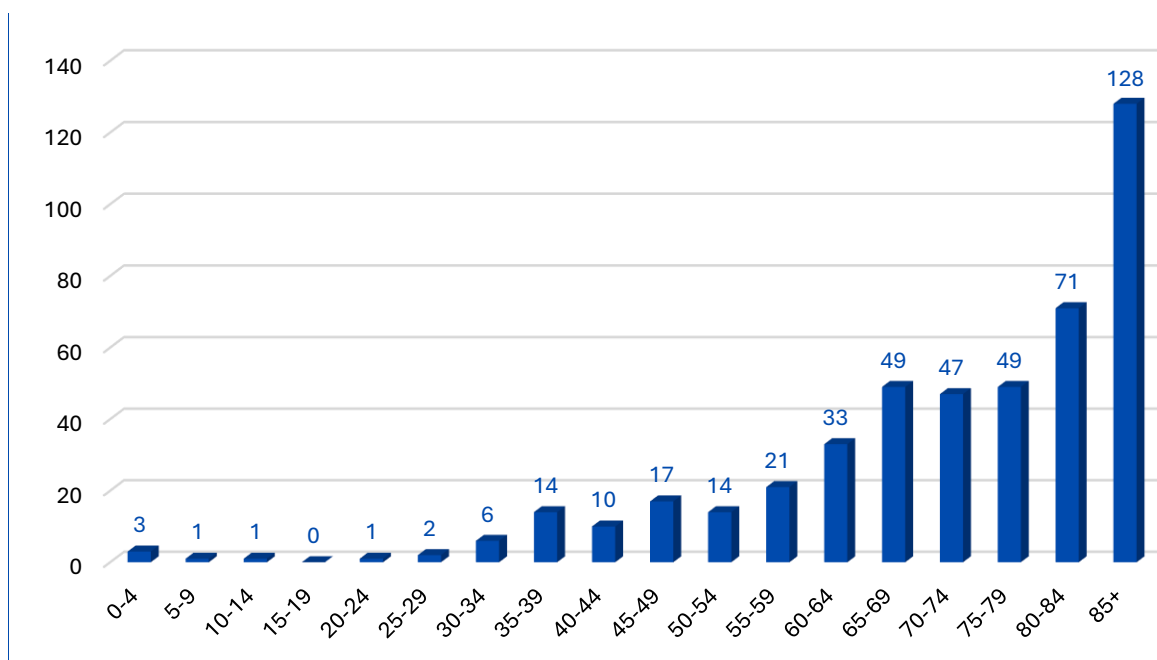
⁵ Zakażenia wirusem RSV są rejestrowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną od 25 lutego 2023 roku.

Szczegółowa sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych i zakażeń

Podobnie jak w roku ubiegłym, czynnikami etiologicznymi odpowiedzialnymi za największą liczbę zachorowań były czynniki wirusowe. W 2023 roku odnotowano wysoką liczbę przypadków zakażeń wirusem SARS-CoV-2 tj. 54 784 oraz 28 996 zachorowań na ospę wietrzną. W stosunku

do roku poprzedniego zaobserwowano również wyraźny prawie czterokrotny wzrost chorych na płonicę (szkarlatynę).

W analizowanym okresie do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego dokonano 467 zgłoszeń podejrzeń/rozpoznań zgonów z powodu zakażeń, chorób zakaźnych oraz zatruc spowodowanych czynnikami patogennymi. Największy udział w ogólnej liczbie miały zgony, których przyczyną było zakażenie wirusem SARS-CoV-2 – stanowiły one 41,3% przypadków śmiertelnych z przyczyn zakaźnych. U trzech zmarłych seniorów rozpoznano przyczynę zgonu z powodu dwóch współistniejących czynników zakaźnych – SARS-CoV-2 oraz zakażenia *Clostridioides difficile* (2 zgony) i bakterią *Staphylococcus* spp. (1 zgon). Wśród pozostałych przyczyn najliczniejsze były zakażenia patogennymi bakteriami *Clostridioides difficile* (105 zgonów) oraz prątkiem gruźlicy (69 zgonów).

Wykres. Liczba odnotowanych zgonów spowodowanych chorobami zakaźnymi w województwie śląskim w 2023 roku z podziałem na grupy wiekowe

Z uwagi na silną korelację wieku chorego z prawdopodobieństwem zgonu, uzasadnione jest prowadzenie licznych działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie chorób zakaźnych, w tym propagowanie idei szczepień, kierowanych do grupy seniorów.

Zachorowania na grypę i wirusy grypopodobne

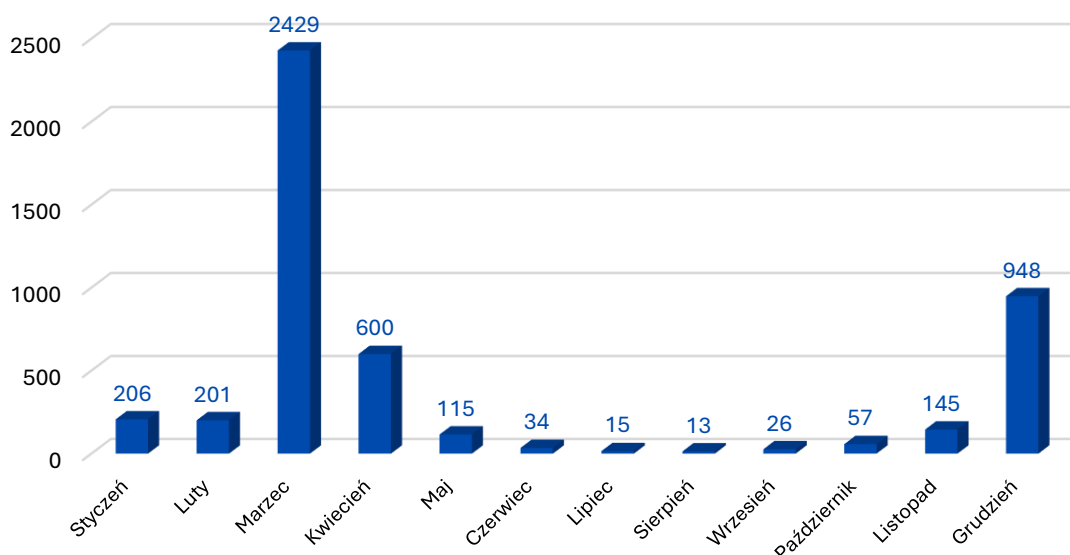
W I półroczu 2023 roku prowadzony przez Państwową Inspekcję Sanitarną monitoring zachorowań, podejrzeń zachorowań na grypę i choroby wywołane przez wirusy grypopodobne oparty był na podstawie sprawozdań MZ-55 "Tygodniowy, dzienny meldunek o zachorowaniach i podejrzaniach zachorowań na grypę", przekazywanych przez podmioty wykonujące działalność leczniczą udzielające ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych. Powyższe raporty uwzględniały dane dotyczące rozpoznanych przypadków zakażeń wirusem grypy na podstawie badań

laboratoryjnych oraz rozpoznanych klinicznie przez lekarza przypadków zachorowań na grypę, zachorowań grypopodobnych oraz ostrych zakażeń dróg oddechowych. W związku z nowelizacją Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 października 2022 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2023, która zniósła obowiązek przekazywania powyższych sprawozdań do Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych zaprzestano sprawozdawczości w powyższym zakresie.

W sezonie epidemicznym grypy 2022/2023 tj. od 1 października 2022 r. do 30 kwietnia 2023 r. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach w trybie cotygodniowym regularnie sporządzała kompleksową analizę aktualnej sytuacji epidemiologicznej grypy na terenie województwa śląskiego, którą publikowała na stronie internetowej (link do archiwalnych danych dostępny jest pod adresem: www.gov.pl/web/wsse-katowice/meldunki-o-grypie---sezon-20222023).

W 2023 roku na obszarze działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego odnotowano 4 785 zakażeń wirusem grypy, wzrosty zachorowań o charakterze epidemicznym przebiegały dwufalowo, osiągając szczyt w marcu oraz w grudniu. Leczenia szpitalnego wymagało 320 chorych, natomiast 14 osób zmarło. Od 25 lutego ubiegłego roku w związku ze zmianą Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 10 grudnia 2019 r. w sprawie zgłaszania podejrzeń i rozpoznań zakażeń, chorób zakaźnych oraz zgonów z ich powodu² lekarz, w przypadku zachorowania pacjenta na grypę potwierdzoną w gabinecie dodatnim wynikiem szybkiego testu antygenowego ma obowiązek dokonać zgłoszenia do Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

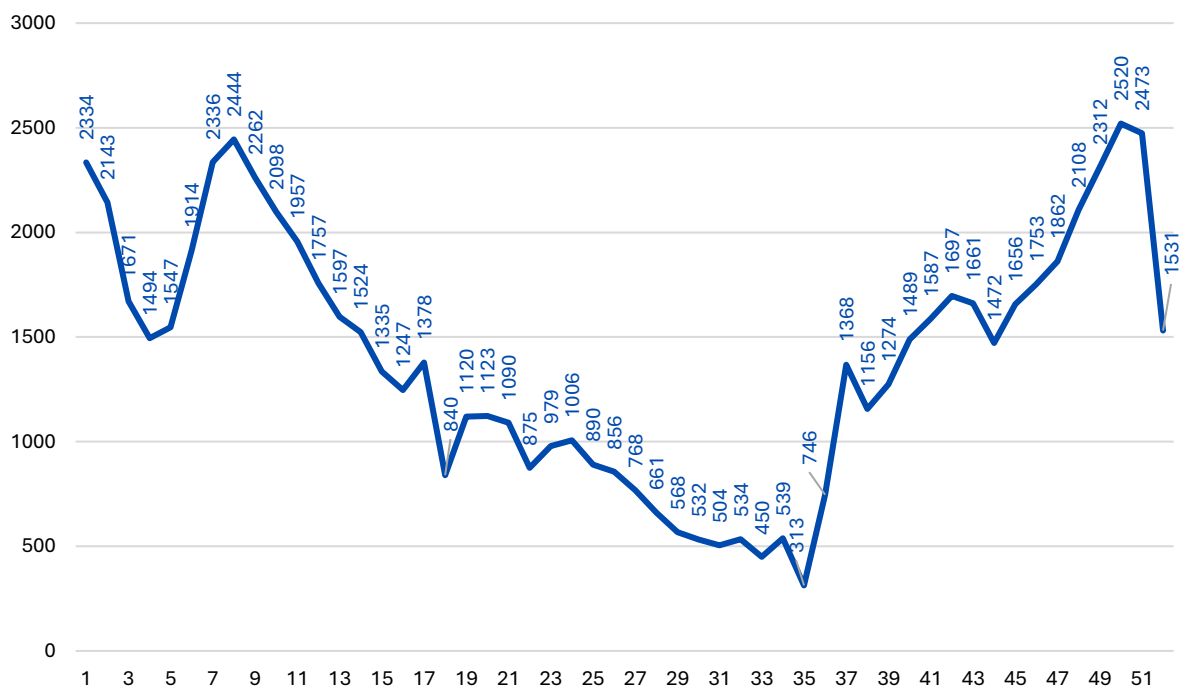
Poniżej przedstawiono liczbę zachorowań na grypę potwierdzoną laboratoryjnie oraz szybkim testem antygenowym w województwie śląskim w poszczególnych miesiącach 2023 roku. Dane zostały opracowane na podstawie MZ-56 - *Sprawozdania o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach*.

Wykres. Liczba zachorowań na grypę potwierdzoną laboratoryjnie oraz szybkim testem antygenowym w województwie śląskim w poszczególnych miesiącach 2023 roku (dane dotyczące przypadków potwierdzonych szybkim testem antygenowym od 25 lutego 2023 r.).

² Dz. U. 2023, poz. 1045.

W analizowanym okresie liczby zachorowań na gripę w poszczególnych miesiącach korelowały ze wskaźnikiem liczby udzielonych porad z powodu ostrych infekcji układu oddechowego (ARI).

Wykres. Wskaźnik liczby porad z powodu ostrych infekcji układu oddechowego (ARI) w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców województwa śląskiego w każdym tygodniu 2023 r. (Źródłem danych dla raportu są udzielone przez podmioty wykonujące działalność leczniczą świadczenia zdrowotne należące do kategorii „porada”, które zostały zaraportowane do Centrum e-Zdrowia w ramach obowiązkowego raportowania tzw. zdarzeń medycznych).

Państwowa Inspekcja Sanitarna, począwszy od 2004 roku, czynnie uczestniczy w zintegrowanym systemie nadzoru epidemiologicznego i wirusologicznego nad gripą *SENTINEL*. W sezonie epidemicznym 2023/2024 nadzór sentinel rozszerzono o wirus SARS-CoV-2 oraz RSV. W województwie śląskim w powyższym programie uczestniczą lekarze POZ wraz z pacjentami z terenów nadzorowanych przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych w Bytomiu, Chorzowie, Dąbrowie Górniczej, Katowicach, Sosnowcu, Tychach, Zawierciu oraz Myszkowie.

Wojewódzki raport, który obejmuje dane o liczbie pacjentów, u których lekarz zdiagnozował gripę lub infekcję grypopodobną spowodowaną zakażeniem wirusami m. in.: RSV – syncytialnym wirusem oddechowym, AdV - adenowirusami, - PIV-1, PIV-2, PIV-3 – wirusami paragrypy; SARS-CoV-2 oraz innymi koronawirusami, hMPV – metapneumowirusem, a także informacje o wynikach badań laboratoryjnych wykonanych na rzecz programu przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach sporządzany jest na dedykowanej do tego celu platformie. Powyższe raporty za pośrednictwem Krajowego Ośrodka ds. Grypy w Narodowym Instytucie Zdrowia Publicznego PZH – Państwowym Instytucie Badawczym trafiają na nadzorowaną przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) i Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Zwalczania Chorób (ECDC) platformę TESSy (*The European Surveillance System*).

W ramach programu *SENTINEL* Interdyscyplinarna Pracownia Diagnostyki Molekularnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach przebadła 116 próbek

klinicznych, z czego uzyskano 30 wyników pozytywnych w kierunku wirusa SARS-CoV-2, 7 wirusa grypy typu B oraz 18 wirusa typu A (w tym 10 A/H1N1pdm09). Wszystkie izolaty z wirusem grypy zostały przesłane do Pracowni Wirusów Grypy i Wirusów Zakażeń Oddechowych w Narodowym Instytucie Zdrowia Publicznego PZH – Państwowym Instytucie Badawczym, gdzie zostaną ostatecznie przekazane do WHO Collaborating Centre w Londynie, umożliwiając tym samym wczesne wykrycie szczepów o potencjale pandemicznym, stanowiąc również podstawę do określenia składu szczepionki na kolejny sezon epidemiczny.

Warto podkreślić rolę profilaktyki minimalizującej ryzyko powikłań spowodowanych przez wirusy grypy. Na rynku dostępna jest szczepionka opracowana na dany sezon grypowy, zgodna z zaleceniami Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) oraz zaleceniami Unii Europejskiej. Profilaktyka czynna jest szczególnie zalecana dla osób o wysokim ryzyku wystąpienia poważnych powikłań pogrypowych, a także dla ludzi z otoczenia osób z grupy wysokiego ryzyka oraz ich opiekunów. Według wytycznych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), szczepienia przeciwko grypie sezonowej zalecane są szczególnie dla kobiet w ciąży, a także dla dzieci w wieku 6 miesięcy do 5 lat, osób starszych, osób przewlekle chorych oraz pracowników ochrony zdrowia. Z profilaktyki czynnej w 2023 roku skorzystało 137 770 osób, czyli zaledwie 3,2% mieszkańców województwa śląskiego.

Zakażenia wirusem syncytialnym układu oddechowego (RSV)

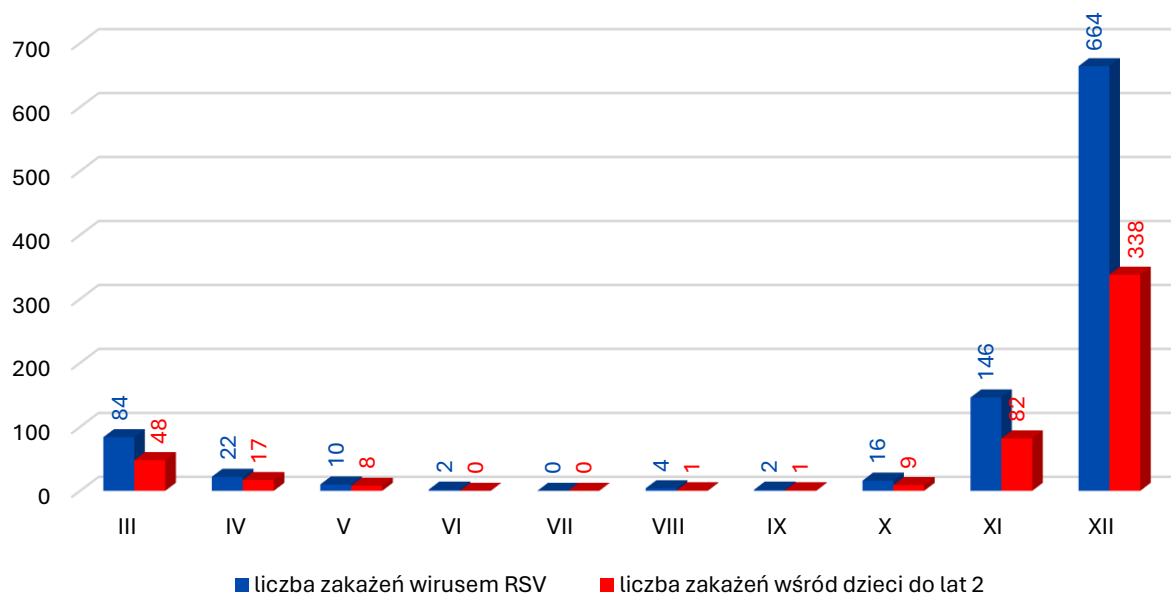
W związku z wejściem w życie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 23 lutego 2023 r. w sprawie zakażeń wirusem syncytialnym układu oddechowego (RSV)³ zakażenia wirusem RSV zostały objęte przepisami o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Od 25 lutego 2023 roku każde zakażenie, w przypadku zachorowań potwierdzonych dodatnim wynikiem szybkiego testu antygenowego lub badań laboratoryjnych mających na celu izolację wirusa RSV lub wykrycie kwasu nukleinowego wirusa RSV należy obowiązkowo zgłosić do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Wirus RSV (*respiratory syncytial virus*) to powszechnie występujący patogen układu oddechowego, który zazwyczaj powoduje łagodne objawy, podobne do zwykłego przeziębienia. U niemowląt i małych dzieci często jednak przybiera postać ostrej infekcji dróg oddechowych np. zapalenia oskrzelików, co bardzo często kończy się hospitalizacją. W 2023 roku w województwie śląskim zarejestrowano 504 infekcje u dzieci poniżej 2 lat, z czego aż 332 (65,9%) wymagały leczenia szpitalnego.

---

³ Dz.U. 2023, poz. 354

Wykres. Zakażenia wirusem RSV w województwie śląskim z uwzględnieniem dzieci do lat dwóch z podziałem na miesiące w 2023 roku (rejestracja od 25 lutego 2023 r.)

Na sezon epidemiczny 2023/2024 wzrostów zachorowań na grypę oraz zachorowań grypopodobnych zostały po raz pierwszy opracowane preparaty szczepionkowe przeciw syncytialnemu wirusowi oddechowemu (RSV), które chronią przed chorobą dolnych dróg oddechowych wywołaną przez ten patogenny czynnik. Szczepionki szczególnie zalecane są dla osób w wieku 60 lat i starszych. Jeden z preparatów dedykowany jest również dla kobiet będących w ostatnim trymestrze ciąży. Uodpornienie ciężarnych sprzyja ochronie noworodków i niemowląt przed zakażeniem wirusem RSV lub ciężkim przebiegiem choroby.

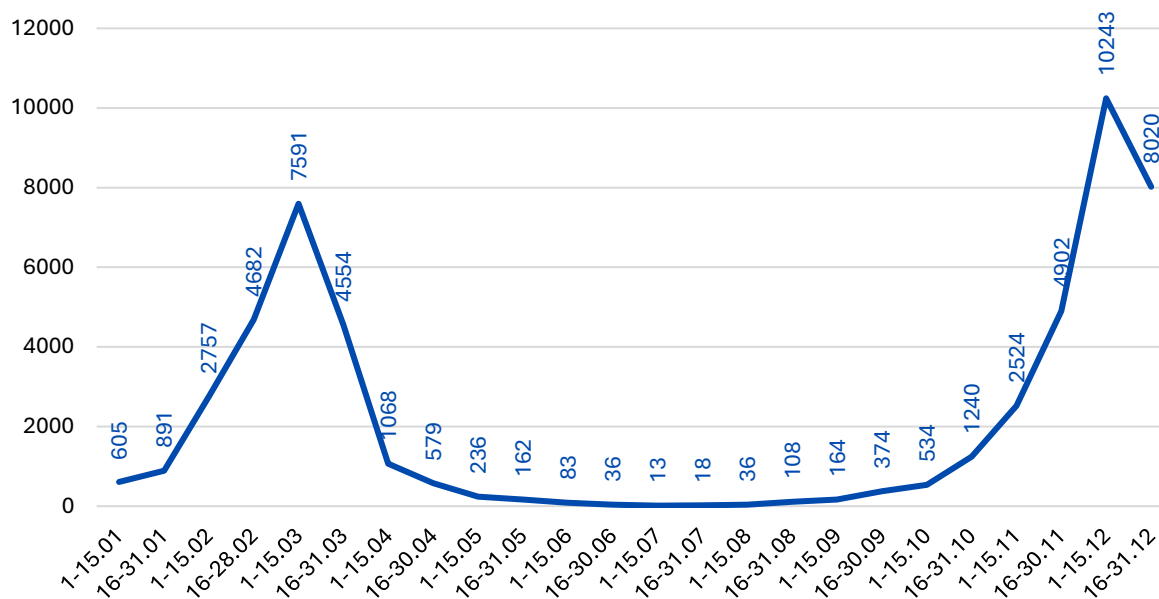
Zakażenia wirusem SARS-CoV-2 w województwie śląskim

W 2023 roku zarówno w kraju, jak i na terenie województwa śląskiego w stosunku do roku poprzedniego znacząco poprawiła się sytuacja epidemiologiczna COVID-19. Największą liczbę zakażeń wirusem SARS-CoV-2 oraz najwyższy wskaźnik zapadalności odnotowano na terenie nadzorowanym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bielsku-Białej, natomiast najniższa zapadalność wystąpiła na terenie działalności PPIS w Myszkowie.

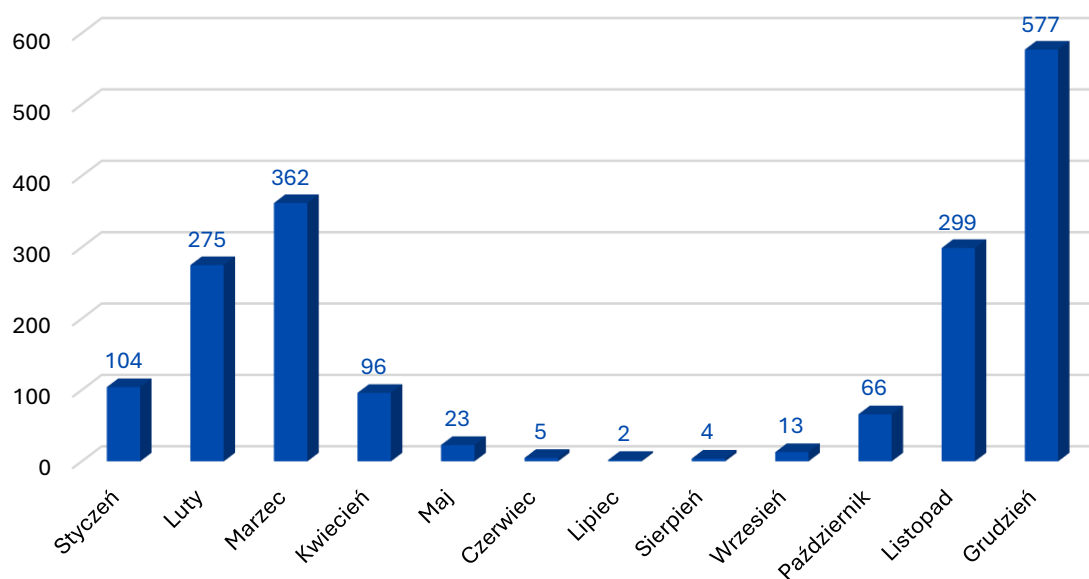
Tabela. Liczba zakażeń wirusem SARS-CoV-2, zapadalność oraz liczba osób hospitalizowanych z powodu COVID-19 na terenie nadzorowanym przez poszczególnych PPIS województwa śląskiego w 2022 oraz 2023 roku (nie uwzględniono przypadków możliwych, czyli opartych jedynie na obrazie klinicznym)

PPIS	2022			2023		
	Liczba przypadków	Zapadalność	Liczba hospitalizacji	Liczba przypadków	Zapadalność	Liczba hospitalizacji
Bielsko-Biała	24 595	7380,8	421	5 929	1785,1	144
Bytom	21 097	6165,5	382	5 270	1550,9	144
Chorzów	9 409	6334,5	235	2 049	1395,5	168
Cieszyn	9 287	5281,9	171	1 687	962,9	45
Częstochowa	16 084	4708,9	693	2 483	732,8	269
Dąbrowa Górnicza	16 977	6499,2	397	3 238	1249,5	43
Gliwice	28 928	6556,6	514	4 344	991,1	24
Jaworzno	4 751	5408,6	132	1 068	1225,2	39
Katowice	31 077	7445,3	326	5 422	1308,9	96
Kłobuck	3 904	4730,4	286	615	748,0	80
Lubliniec	4 264	5668,4	223	793	1057,0	73
Myszków	2 718	3979,7	121	460	678,3	50
Racibórz	6 437	6411,2	310	1 051	1054,9	78
Ruda Śląska	9 981	7559,1	144	1 736	1324,6	96
Rybnik	15 289	5643,2	278	3 205	1187,5	15
Sosnowiec	12 103	6356,4	271	2 171	1153,9	13
Tychy	25 008	6353,5	201	4 785	1218,2	93
Wodzisław Śląski	13 665	5817,3	275	2 407	1030,9	116
Zawiercie	5 890	5203,8	385	1 077	959,5	144
Żywiec	8 418	5633,7	259	1 630	1093,4	96
woj. śląskie	269 882	6190,0	6024	51 420	1186,7	1 826

W 2023 roku w województwie śląskim odnotowano 51 420 przypadków zachorowań na COVID-19 oraz najwyższą zapadalność w skali kraju. Wyraźny wzrost zachorowań na COVID-19 wystąpił z początkiem marca, natomiast ponad jedną trzecią przypadków zakażeń wirusem SARS-CoV-2 odnotowano w grudniu (35,5%). Odsetek hospitalizowanych w poszczególnych miesiącach korelował z liczbą chorych.

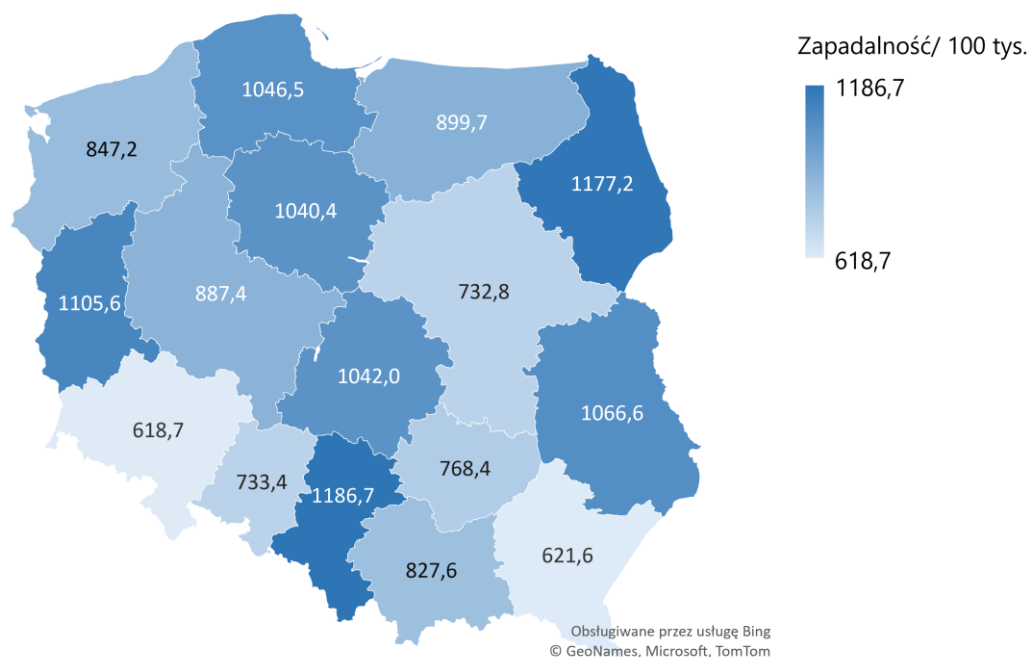

Wykres. Liczba przypadków COVID-19 w województwie śląskim w 2023 roku w rozbiutku na poszczególne okresy dwutygodniowe (dane zgodne z meldunkami MZ-56, nie uwzględniono przypadków możliwych – rozpoznań lekarskich jedynie na podstawie obrazu klinicznego)

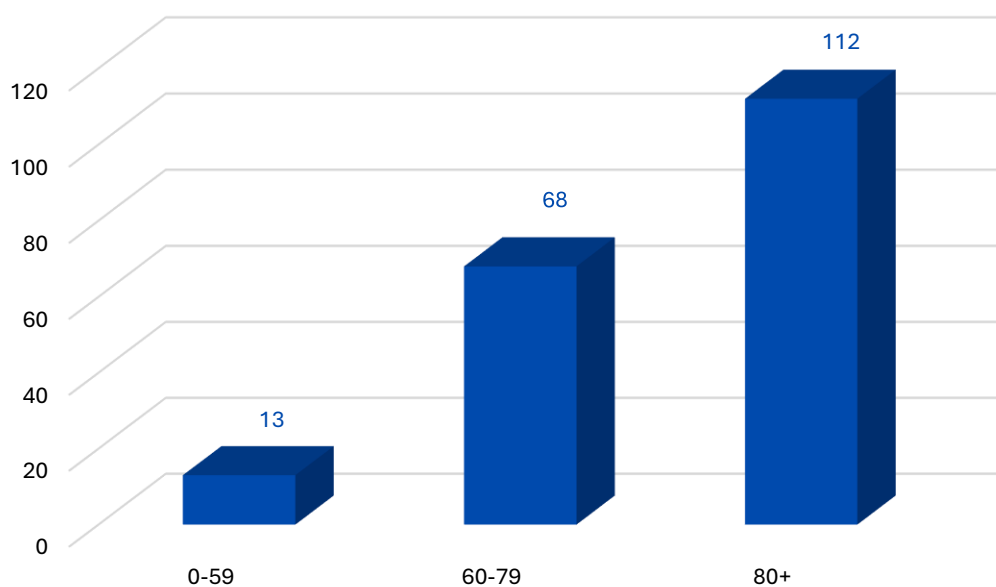
Wykres. Liczba przypadków hospitalizacji z powodu COVID-19 w województwie śląskim w poszczególnych miesiącach 2023 roku (nie uwzględniono przypadków możliwych tzn. rozpoznań lekarskich jedynie na podstawie obrazu klinicznego pacjenta)

Rysunek. Zapadalność na COVID-19 na terenie poszczególnych województw w 2023 roku (uwzględniono jedynie przypadki COVID-19 prawdopodobne oraz potwierdzone)
Źródło danych: Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – PIB

Największą liczbę zgonów na skutek zakażenia wirusem SARS-CoV-2 odnotowano w grupie wiekowej 80+. Zauważono silną korelację pomiędzy wiekiem chorego, a prawdopodobieństwem zgonu.

Wykres. Liczba zgonów z powodu COVID-19 w poszczególnych grupach wiekowych na terenie województwa śląskiego w 2023 roku

W Polsce wdrożony został ogólnopolski monitoring rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2 oraz jego wariantów. Na potrzeby wzmocnienia nadzoru epidemiologicznego od 17 maja 2021

roku Interdyscyplinarna Pracownia Diagnostyki Molekularnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach wykonuje sekwencjonowanie materiału biologicznego osób chorych na COVID-19, a następnie przekazuje wyniki badań na platformę GISAID, największą na świecie bazę danych sekwencji SARS-CoV-2. Pozwala to na prowadzenie nadzoru w czasie rzeczywistym poprzez monitoring pojawiania się nowych wariantów oraz subwariantów w różnych zakątkach świata.

Wirus SARS-CoV-2 podlega ciągłym mutacjom zmieniającym jego właściwości, co wpływa na jego potencjał zakaźny czy częstość powodowania ciężkich postaci klinicznych choroby COVID-19, w tym zgonów. Pojawienie się wariantu wirusa SARS-CoV-2 B.1.1.529, potocznie zwanego Omikronem, miało niezwykle znaczenie dla przebiegu pandemii (pierwszy krajowy przypadek w Polsce potwierdzono w laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach 16 grudnia 2021 roku). Omikron charakteryzuje się wysoką zakaźnością, co bezpośrednio przyczyniło się do jego szybkiej dominacji poprzez wypieranie poprzednich wariantów. Zakażenie na ogół objawia się łagodniejszym przebiegiem klinicznym choroby w stosunku do tego, jaki powodował wariant dziki.

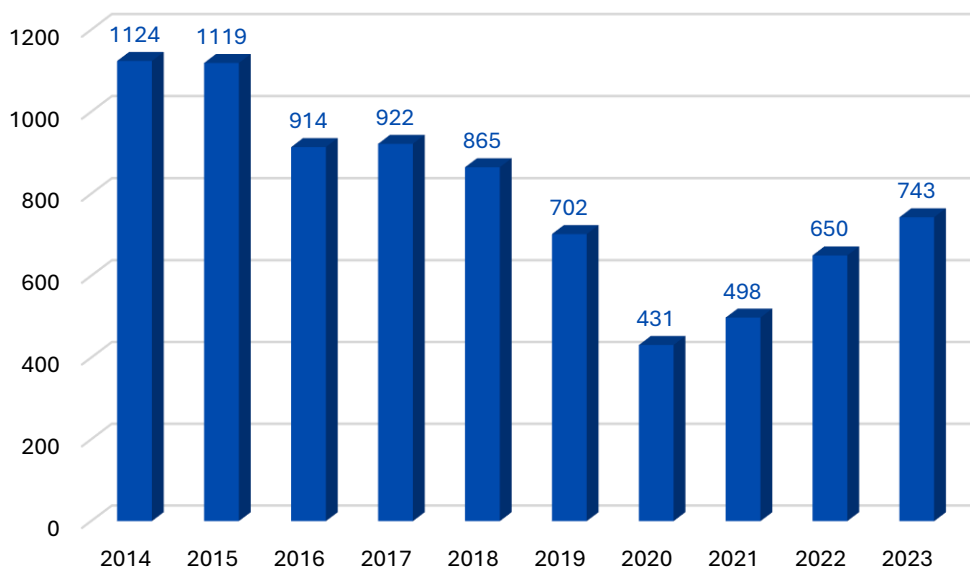
W związku z poprawą sytuacji epidemiologicznej COVID-19 oraz zmniejszeniem zagrożenia dla zdrowia publicznego spowodowanego przez wirusa SARS-CoV-2 od 1 lipca 2023 r. na terenie Rzeczypospolitej Polskiej odwołano stanu zagrożenia epidemicznego, znosząc tym samym liczne restrykcje m.in. obowiązek noszenia maseczek w placówkach medycznych.

W Polsce dostępna jest bezpłatna szczepionka przeciw COVID-19, która szczególnie zalecana jest dla osób w wieku powyżej 60 lat, w wieku powyżej 12 lat z niedoborami odporności lub chorobami współistniejącymi zwiększającymi ryzyko ciężkiego przebiegu choroby, a także pracownikom ochrony zdrowia.

Gruźlica

Gruźlica jest jedną z najstarszych chorób zakaźnych o zasięgu globalnym, jakie towarzyszą ludzkości. Od XIX wieku, aż do pierwszej połowy ubiegłego wieku zachorowania przybrały charakter epidemiczny, a z uwagi na wysoki odsetek zgonów choroba zyskała miano „białej dżumy”. Obecnie, pomimo dostępności leków przeciwprątkowych sytuacja epidemiologiczna tej choroby na świecie, choć uległa poprawie, nadal nie należy do korzystnych.

W województwie śląskim od 2016 roku roczna liczba odnotowywanych przypadków nie przekracza tysiąca, a zachorowania utrzymują się na stabilnym poziomie. Przyczyn stosunkowo małej liczby przypadków gruźlicy w latach 2020-2021 upatruje się w utrudnionym dostępie do diagnostyki chorób spowodowanym pandemią COVID-19.

Wykres. Zachorowania na gruźlicę w województwie śląskim w latach 2014-2023

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego w 2023 roku zarejestrowała łącznie 743 przypadków, z czego najczęściej występującą postacią kliniczną była gruźlica układu oddechowego (77%).

Tabela. Zachorowania na gruźlicę w województwie śląskim w 2023 roku

Rozpoznanie zachorowania na gruźlicę wg Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10	Liczba zachorowań
A15 - Gruźlica układu oddechowego, potwierdzona bakteriologicznie i histologicznie	572
A16 - Gruźlica układu oddechowego, niepotwierdzona bakteriologicznie lub histologicznie	147
A17 - Gruźlica układu nerwowego	1
A18 - Gruźlica innych narządów	19
A19 - Gruźlica prosówkowa	4
Razem	743

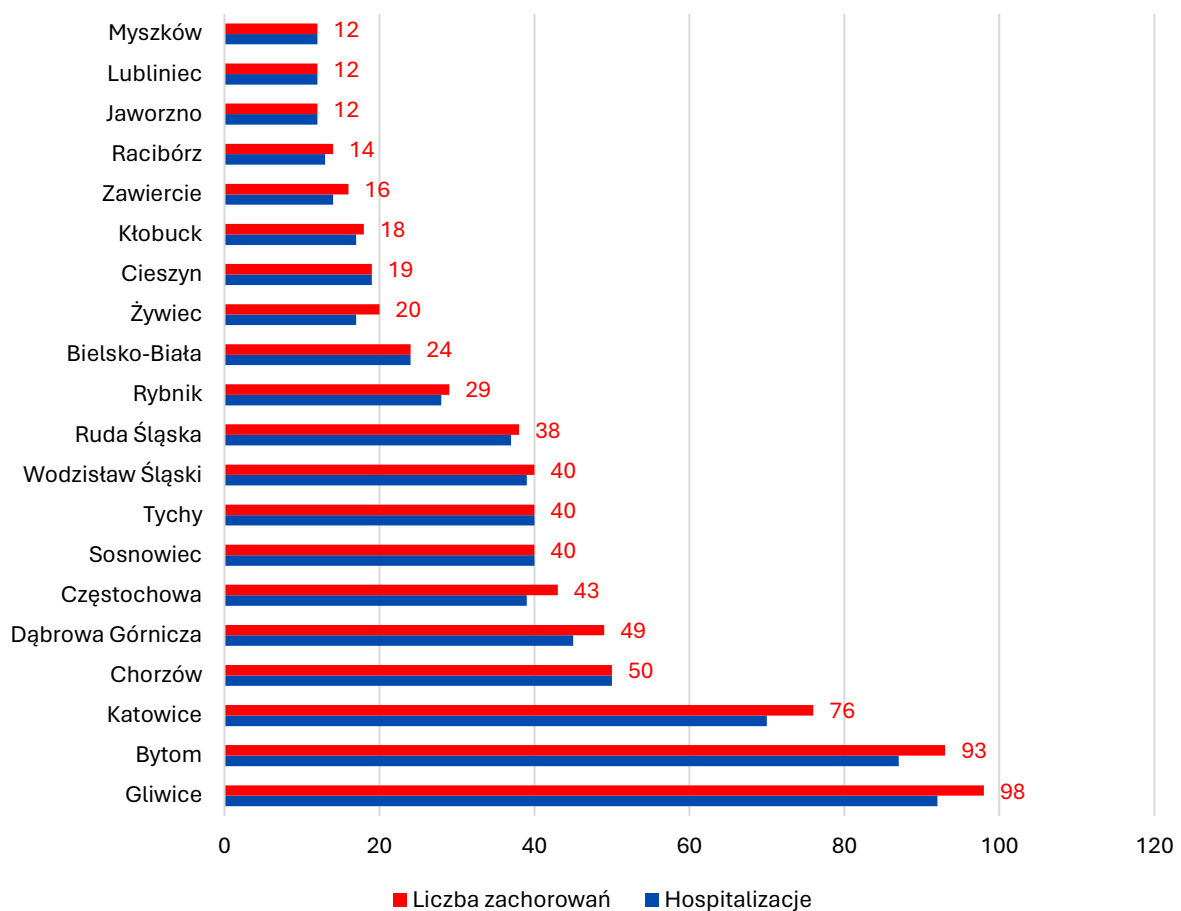
Wśród zachorowań odnotowano 3 zawleczone na teren Polski gruźlice typu MDR-TB (*multidrug-resistant tuberculosis*), wywołane przez prątki odporne na powszechnie używane leki w terapii chorych - izoniazyd i ryfampicynę, oraz 2 przypadki koinfekcji z wirusem nabytego niedoboru odporności HIV u obywateli Ukrainy (1 chory zmarł, druga osoba opuściła Polskę). Na skutek zakażenia prątkiem gruźlicy aż 95,2% chorych (707 pacjentów) wymagało leczenia w warunkach szpitalnych. Chorzy na gruźlicę płuc podlegają obowiązkowi leczenia, natomiast osoby które miały z nimi styczność w okresie prątkowania, podlegają nadzorowi epidemiologicznemu, badaniu klinicznemu, badaniom diagnostycznym.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie programu pilotażowego leczenia gruźlicy wielolekoopornej w warunkach ambulatoryjnych z dnia 28 września 2022 r.⁴ wprowadziło program

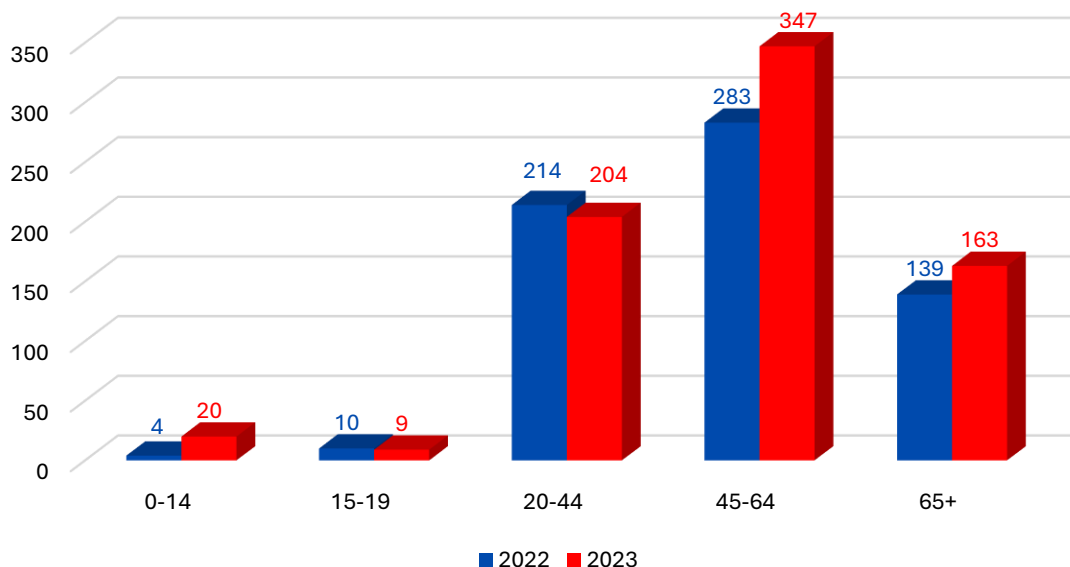
⁴ Dz.U. z 2024 r. poz. 268

pilotażowy, którego głównym celem jest „ponadnarodowa” harmonizacja leczenia MDR-TB i wdrożenie standardów Światowej Organizacji Zdrowia w okresie wyzwań epidemiologicznych. Powyższe ma na celu również sprawdzenie modelu leczenia MDR-TB w warunkach ambulatoryjnych, ograniczając tym samym hospitalizację chorych, przetestowanie telemonitoringu nad osobami z MDR-TB, a także rozwiązanie problemu ciągłości terapii obywatelom Ukrainy nękanym konfliktem zbrojnym na terytorium ich państwa, leczonych z powodu MDR-TB. Centralnym ośrodkiem koordynującym pilotaż jest Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc w Warszawie, natomiast regionalnymi ośrodkami na terenie województwa śląskiego są:

- Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Bystrej, ul. Juliana Fałata 2, 43-360 Bystra;
- Szpital Chorób Płuc im. Św. Józefa w Pilchowicach, ul. Dworcowa 31, 44-145 Pilchowice;
- Szpital Chorób Płuc w Siewierzu, ul. Zbigniewa Oleśnickiego 21, 42-470 Siewierz;
- Wojewódzki Szpital Chorób Płuc im. dr Alojzego Pawelca, Bracka 13, 44-300 Wodzisław Śląski.

Wykres. Liczba zachorowań na gruźlicę w 2023 roku z uwzględnieniem przypadków hospitalizowanych wg danych poszczególnych PPIS województwa śląskiego

Wykres. Zachorowania na gruźlicę wg poszczególnych grup wiekowych w województwie śląskim w latach 2022-2023

W 2023 roku w województwie śląskim pięciokrotnie zwiększyła się liczba zachorowań na gruźlicę wśród dzieci w wieku poniżej 15 roku życia. Źródłem zakażenia prątkiem gruźlicy u dzieci są głównie osoby dorosłe, najczęściej członkowie rodziny. Zakażeniu prątkiem gruźlicy sprzyjają złe warunki socjalno-ekonomiczne np. przeludnienie mieszkania, niedożywienie.

Biorąc pod uwagę czynniki bakteryjne, gruźlica od wielu lat stanowi, obok zakażeń *Clostridioides difficile*, jedną z głównych przyczyn zgonów z powodu zachorowań na choroby zakaźne. W 2023 roku do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej wpłynęło 69 zgłoszeń zgonów z powodu gruźlicy układu oddechowego.

Choroby zakaźne typowe dla wieku dziecięcego

Krzusiec oraz płońca (szkarlatyna) są chorobami zakaźnymi o podłożu bakteryjnym, natomiast ospa wietrzna, odra, różyczka czy świnka powodowane są przez wirusy. Zachorowania na powyższe jednostki chorobowe zdarzają się głównie u dzieci, mogą sporadycznie wystąpić również w starszych grupach wiekowych.

Tabela. Zachorowania oraz zapadalność na choroby typowe dla wieku dziecięcego w województwie śląskim i w Polsce w 2023 roku

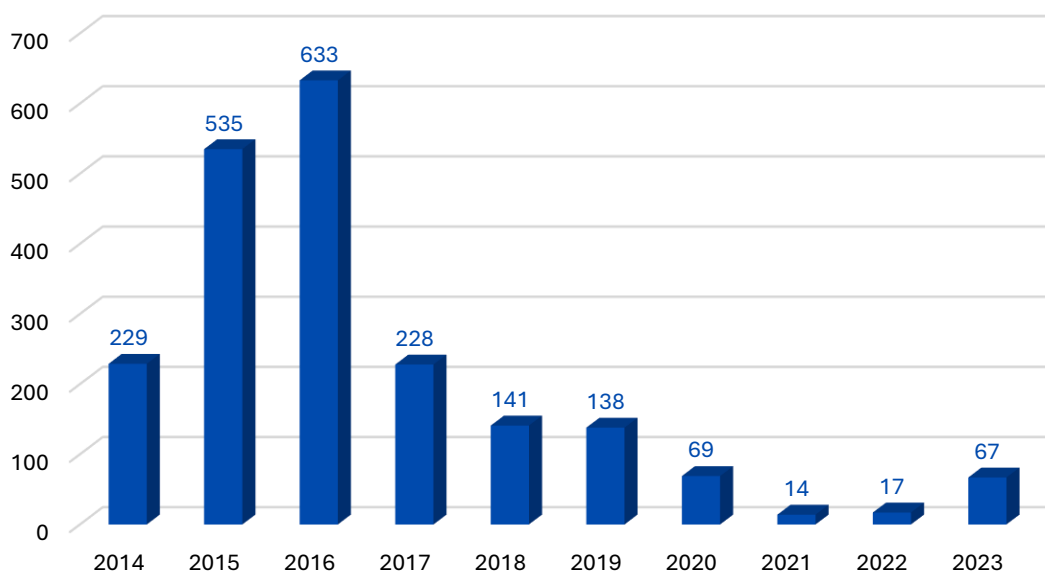
Jednostka chorobowa	województwo śląskie		Polska	
	Liczba zachorowań	Zapadalność	Liczba zachorowań	Zapadalność
Krzusiec	67	1,5	927	2,5
Płońca (szkarlatyna)	7 134	164,6	44 644	118,4
Ospa wietrzna	28 996	669,2	190 639	505,7
Odra	8	0,2	36	0,1
Różyczka	41	0,9	262	0,7
Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	154	3,6	969	2,6

Na występowanie wyższych od krajowych współczynników zapadalności na płonicę, ospę wietrzną, odrę, różyczkę oraz świnkę rejestrowane w województwie śląskim wpływać może gęstość zaludnienia, która na obszarze działalności Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego jest najwyższa w skali kraju.

Krztusiec

Krztusiec jest ostrą chorobą zakaźną dróg oddechowych, wywołaną przez pateczkę krztuśca (*Bordetella pertussis*). Bakterie, po dostaniu się do organizmu namnażają się w drogach oddechowych i produkują toksynę krztuścową, najistotniejszego czynnika warunkującego ich zjadliwość. Chorobę charakteryzuje uporczywy, trwający co najmniej ponad dwa tygodnie napadowy kaszel, podczas którego może nastąpić bezdech na wdechu czy wymioty. Grupą szczególnie narażoną na ciężki przebieg choroby są wcześniaki oraz niezaszczepione dzieci poniżej 1 roku życia. Przed wprowadzeniem powszechnych szczepień krztusiec był częstą przyczyną zgonów w tej grupie wiekowej.

Po znacznym pogorszeniu się sytuacji epidemiologicznej krztuśca w 2016 roku, liczba rocznie rejestrowanych przypadków nie jest wysoka. W 2023 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego odnotowała 67 zachorowań na tą chorobę.

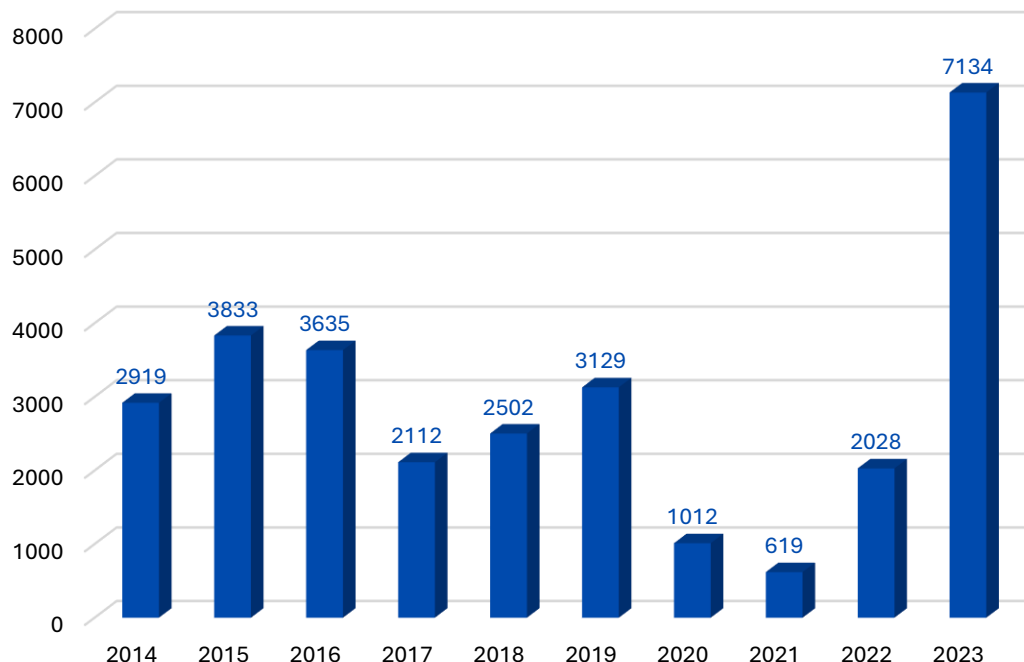
Wykres. Liczba zachorowań na krztusiec w województwie śląskim w latach 2014-2023

Płonica (szkarlatyna)

Płonica jest bakteryjną chorobą spowodowaną zakażeniem paciorkowcami *Streptococcus pyogenes*, posiadającymi silnie immunogenne białko M i wytwarzającymi toksyny erytrogenne. Do zachorowań często dochodzi w dużych skupiskach dzieci. Przebieg kliniczny zaczyna się na ogół zapaleniem gardła z bolesnym powiększeniem węzłów chłonnych szyjnych. Następnie pojawia się rozsiana wysypka drobnoplamista, a język pokrywa się przez pewien czas żółtawobiałym nalotem. W późniejszym przebiegu choroby, na skutek stanu zapalnego brodawek języka

przybierają one żywoczerwony kolor i na tym etapie pojawia się bardzo charakterystyczny dla szkarlatyny objaw tzw. "język malinowy".

W 2023 roku zarówno w województwie śląskim, jak i w Polsce obserwuje się prawie czterokrotny wzrost zachorowań.

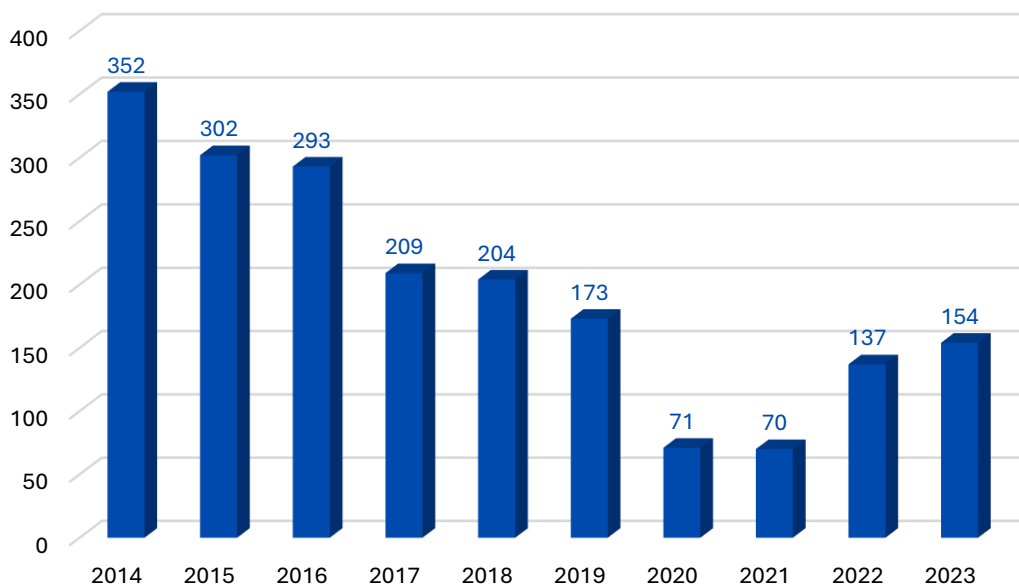

Wykres. Zachorowania na błonnicę w województwie śląskim w latach 2014-2023

Warto podkreślić, że w przypadku błonnicy nie jest możliwe nabycie odporności dzięki zaszczepieniu. Noworodki, dzięki przeciwciałom przekazanym w życiu płodowym przez matkę, mogą posiadać odporność bierną, która jednak ustępuje pod koniec pierwszego roku życia. Odporność na błonnicę można nabyć poprzez częste ekspozycje na zakażenie. Powtórne zakażenia zdarzają się niezwykle rzadko, jednakże przechorowanie uodparnia jedynie na jeden z trzech możliwych typów toksyny bakteryjnej.

Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)

Świnka jest chorobą zakaźną wywołaną przez wirus z rodzaju *Rubulavirus*, należący do rodziny *Paramyxoviridae*. Jej charakterystycznym objawem jest obrzęk gruczołów ślinowych. W klasycznej postaci klinicznej przebiega z ostrym zapaleniem ślinianek przyusznych, rzadziej z zapaleniem jąder, zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych czy zapaleniem płuc.

Wykres. Zachorowania na świnkę w województwie śląskim w latach 2014- 2023

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 września 2023 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych⁵, obowiązkowym szczepieniom przeciwko nagminnemu zapaleniu przyusznic (śwince) wg kryteriów wiekowych podlegają dzieci od ukończenia pierwszego roku życia, starsze i młodzież do ukończenia 19 roku życia. Obbligatoryjnemu zaszczepieniu podlegają również osoby, które są przed lub po przeszczepieniu komórek krwiotwórczych czy narządów wewnętrznych, a także z zaburzeniami czynności lub brakiem śledziona. Szczepionka przeciw śwince podawana jest w postaci preparatu skojarzonego przeciw odrze, śwince i różyczce.

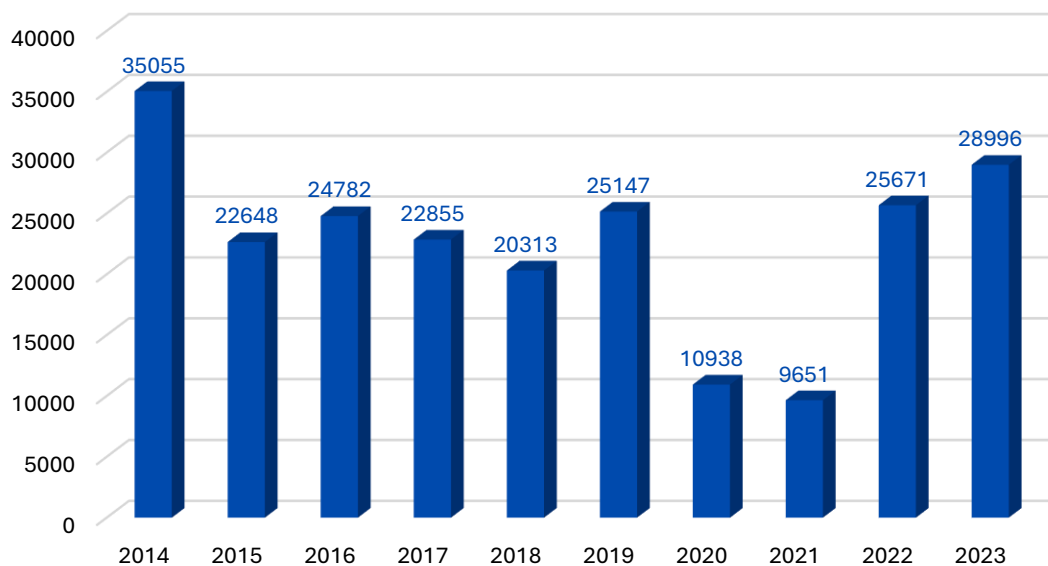
Ospa wietrzna

Czynnikiem etiologicznym ospy wietrznej jest ludzki herpeswirus 3 (ang. human herpesvirus – HHV-3), należący do rodziny Herpesviridae. Charakterystycznym objawem choroby jest wysypka ze świądem przybierająca początkowo postać plamek, później grudek, które następnie przekształcają się w pęcherzyki wypełnione płynem. Po przechorowaniu wirus pozostaje w zwojach czuciowych nerwów rdzeniowych i czaszkowych. Przy spadku odporności może dojść do jego reaktywacji z formy utajonej powodując rozwój zachorowania na półpasiec.

Zachorowania na ospę wietrzną utrzymują się od lat na wysokim poziomie. Liczba notowanych przypadków ospy w województwie śląskim w 2023 roku wzrosła do najwyższych poziomów od 2014 roku i wyniosła 28 996 przypadków, a zapadalność 573,9 na 100 tys. ludności.

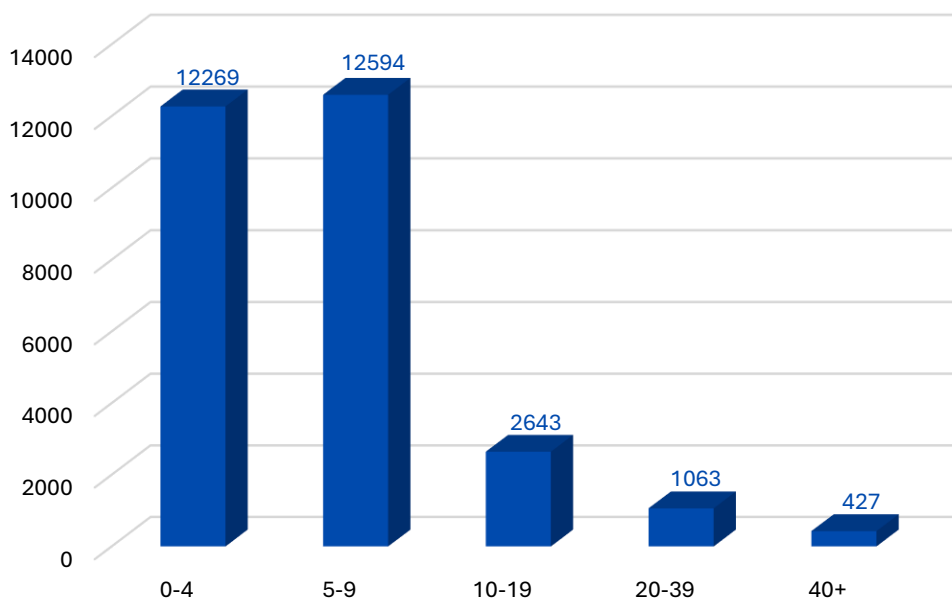
⁵ Dz. U. 2023, poz. 2077

Wykres. Zachorowania na ospę wietrzną w województwie śląskim w latach 2014-2023

Ospa wietrzna atakuje głównie dzieci, jednak sporadycznie może także występować u osób dorosłych, którzy nie przeszli wcześniej zachorowania i nie zostali zaszczepieni. Przebieg choroby jest wówczas cięższy i częściej dochodzi do powikłań m.in. zakażeń bakteryjnych powodowanych głównie przez *Staphylococcus aureus* i *Streptococcus pyogenes*.

Wykres. Zachorowania na ospę wietrzną w poszczególnych grupach wiekowych w województwie śląskim w 2023 roku

Warto wspomnieć, że na krajowym rynku dostępna jest szczepionka przeciw ospie wietrznej o ponad 95% skuteczności, która zabezpiecza przed objawami i powikłaniami choroby na całe życie. W 2023 roku szczepienia ochronne przeciw ospie wietrznej nie były obowiązkowe.

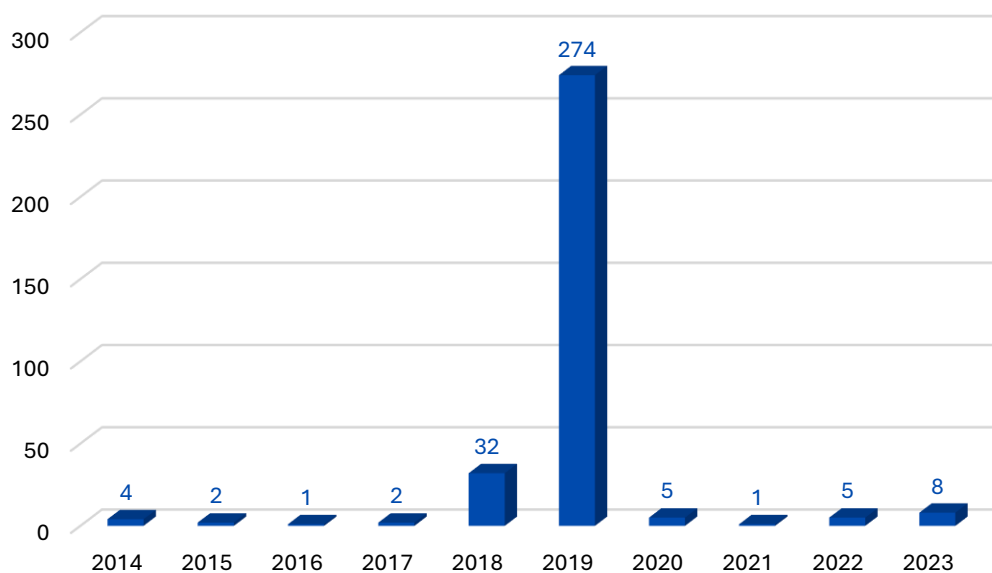
W ramach szczepień zalecanych przeciw ospie wietrznej zaszczepiło się jedynie 3 559 mieszkańców województwa śląskiego, czyli zaledwie 0,8% mieszkańców.

Program eliminacji odry i różyczki

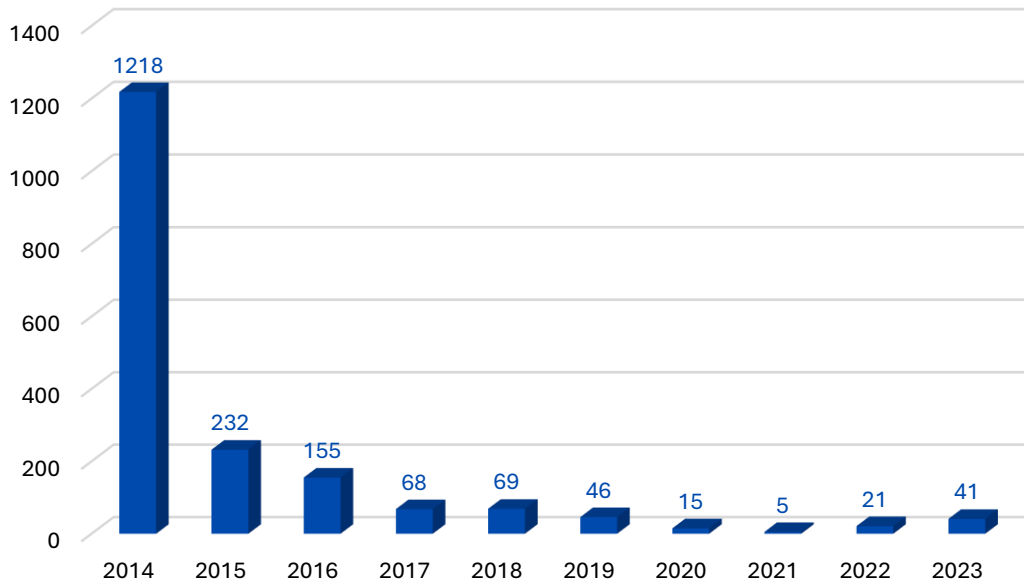
W 2023 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna we współpracy z Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego PZH – Państwowym Instytucie Badawczym kontynuowała działalność na rzecz światowego programu eliminacji odry/różyczki W regionie europejskim WHO program rozpoczęto w 1984 roku, gdzie jednym z kluczowych założeń było podjęcie działań zmierzających do eliminacji odry, różyczki i zespołu różyczki wrodzonej (*congenital rubella syndrome CRS*).

Zgodnie z założeniami programu eliminacji odry/różyczki od każdej osoby podejrzanej przez lekarza o zachorowanie należy pobrać materiał do badań w celu wykluczenia lub potwierdzenia zachorowania. Z uwagi na trudność w odróżnieniu od siebie chorób wysypkowych przeprowadza się jednocześnie diagnostykę różnicową w kierunku obu chorób. Badania prowadzone są również przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach.

Pomimo tego, że nie udało się całkowicie wyeliminować rodzimych zachorowań na odrę i różyczkę, w ostatnich latach można zaobserwować znaczącą poprawę sytuacji epidemiologicznej. Warto wspomnieć, że przed wprowadzeniem obowiązkowych szczepień ochronnych, w Polsce w 1975 roku liczba rejestrowanych przypadków na odrę w latach epidemicznych wynosiła nawet 200 tysięcy. W związku z masowym przyływem do Polski uchodźców wojennych z Ukrainy w 2022 roku obawiano się epidemicznych wzrostów zachorowań na odrę. Obawy te okazały się jednak bezpodstawne, gdyż w 2023 roku w województwie śląskim odnotowano 8 przypadków zachorowań, a na terenie kraju 36.

Wykres. Liczba zachorowań na odrę w województwie śląskim w latach 2014-2023

Wykres. Liczba zachorowań na różyczkę w województwie śląskim w latach 2014-2023

W analizowanym okresie zanotowano 41 zachorowań na różyczkę, a chorzy nie wymagali leczenia szpitalnego. Kwalifikacji przypadków dokonano jedynie na podstawie objawów klinicznych u chorych. Od 2010 roku w województwie śląskim nie notuje się przypadków zespołu różyczki wrodzonej, będącej skutkiem wewnątrzmacicznego zakażenia płodu.

Światowy Program Eradykacji Poliomyelitis

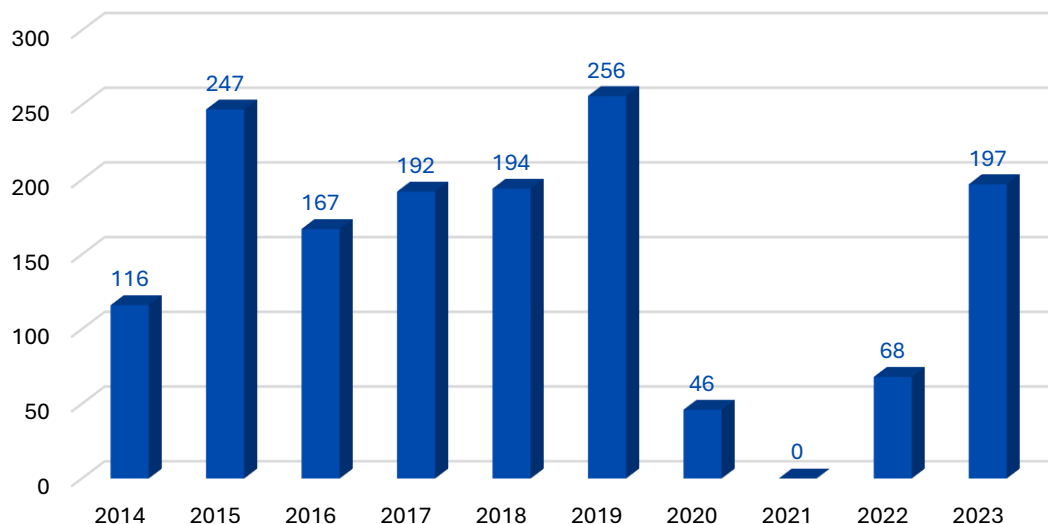
Nagminne porażenie dziecięce *Poliomyelitis*, wywołują trzy typy wirusów polio WPV1 (*wild poliovirus type 1*), WPV2 (eradykowany w 2015 roku), WPV3 (eradykowany w 2019 roku) należące do rodziny enterowirusów. Wirus namnaża się w jelitach, następnie przenika do ośrodkowego układu nerwowego. Ostatni przypadek poliomyelitis spowodowany dzikim wirusem polio wystąpił w Polsce w 1984 roku.

W 2023 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna kontynuowała realizację założeń Światowego Programu Eradykacji Poliomyelitis. Strategia programu obejmuje nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi (OPW), utrzymanie wysokiego odsetka osób zaszczepionych oraz prawidłową diagnostykę kliniczną i wirusologiczną. Wzmocniony nadzór Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad ostrymi porażeniami wiotkimi oraz cotygodniowa sprawozdawczość w tym zakresie prowadzona jest od 2021 roku, w związku z potwierdzonymi przypadkami paraliżu wywołanego przez wirusa polio u dzieci, mieszkających w Ukrainie.

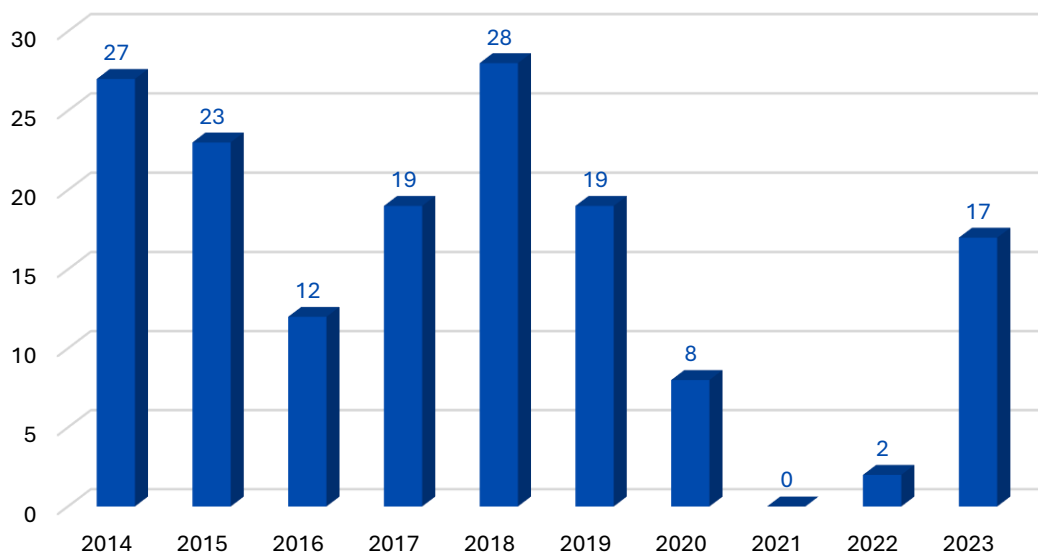
W analizowanym okresie odnotowano 3 ostre porażenia wiotkie u dzieci poniżej 15 roku życia, w tym jeden przypadek zachorowania dotyczył obywateli Ukrainy o statusie uchodźcy. W żadnym przypadku nie potwierdzono zakażenia wirusem polio.

Zakażenia HIV oraz zachorowania na AIDS

W 2023 roku na terenie województwa śląskiego zarejestrowano 197 nowych zakażeń ludzkim wirusem niedoboru odporności, o 129 przypadków więcej w stosunku do roku ubiegłego. Na skutek choroby wywołanej przez HIV zmarło 7 osób.

Wykres. Nowo wykryte zakażenia wirusem HIV w województwie śląskim w latach 2014-2023

Wykres. Zachorowania na AIDS w województwie śląskim w latach 2014-2023

Ogólna liczba nowych przypadków AIDS (zespołu nabytego odporności) wyniosła 17, wszyscy chorzy wymagali hospitalizacji. W związku ze stygmatyzacją choroby AIDS (zespołu nabytego niedoboru odporności) przez społeczeństwo oraz dyskryminacją chorych, zgodnie z aktualnie obowiązującym prawodawstwem osoby zakażone wirusem HIV mogą zastrzec swoją tożsamość. Obecny stan prawny utrudnia prowadzenie przez Państwową Inspekcję Sanitarną monitoringu sytuacji epidemiologicznej.

W Punktach Konsultacyjno-Diagnostycznych (PKD) można bez skierowania, bezpłatnie oraz anonimowo zrobić test w kierunku zakażenia wirusem HIV. W tych samych placówkach można wykonać szybkie testy w kierunku kiły oraz zakażenia wirusem HCV.

Na terenie województwa śląskiego znajdują się dwie placówki:

- PKD przy Poradni Terapii Uzależnień od Substancji Psychoaktywnych i Współuzależnień w Chorzowie, ul. Zjednoczenia 10 (teren Szpitala Specjalistycznego);
- PKD przy Stowarzyszeniu MONAR Poradni Profilaktyki Leczenia i Terapii Uzależnień w Częstochowie, ul. Ogrodowa 66.

Dla osób zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS dedykowany jest Rządowy Program Polityki Zdrowotnej „Leczenie antyretrowirusowe osób żyjących z wirusem HIV w Polsce na lata 2022-2026”. Głównym jego celem jest wydłużenie czasu życia pacjentów zakażonych, wydłużenie czasu wolnego od objawów choroby oraz poprawa jakości ich życia. Należy pamiętać, że osoba żyjąca z HIV, która jest skutecznie leczona antyretrowirusowo przy niewykrywalnej wirēmii nie stanowi zagrożenia dla otoczenia oraz dla partnera seksualnego.

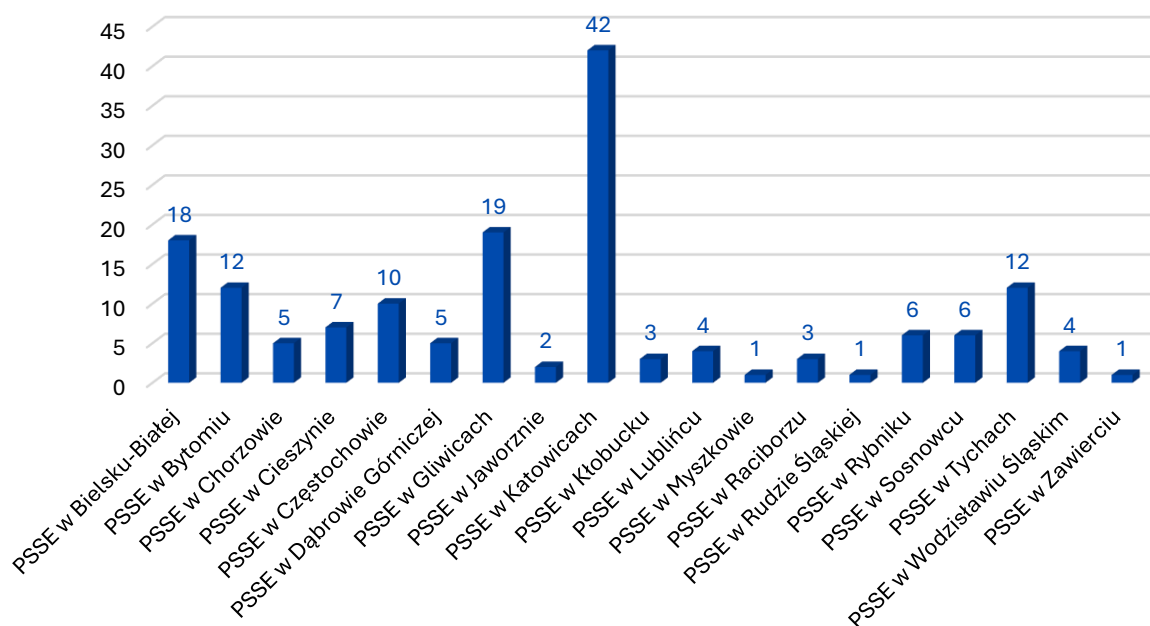
Higiena lecznictwa

Nadzór nad stacjonarnymi placówkami leczniczymi

W 2023 roku na terenie województwa śląskiego nadzorowano 242 stacjonarne podmioty lecznicze, w tym 163 szpitale, 7 sanatoriów, 46 zakładów opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz 26 innych placówek leczniczych. W ramach prowadzonego bieżącego nadzoru sanitarnego skontrolowano 201 podmiotów leczniczych (83%), przeprowadzając 812 kontroli sanitarnych.

W 2023 roku na terenie województwa śląskiego powstało 10 nowych podmiotów leczniczych wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalnego opieki krótkoterminowej:

1. Centrum Medyczne Gabs Sp. z o.o. ul. Inwalidów Wojennych 72, Piekary Śląskie
2. Szpital Chirurgii Krótkoterminowej JURAJSKA ul. Brzezińska 6A, Częstochowa
3. Pawełczak Wiesław ul. Stefana Jaracza 4, Częstochowa
4. Centrum Medyczne Amiro Chirurgia Krótkoterminowa ul. 26 Stycznia 3, Knurów,
5. Szpital Centrum Terapii Chorób Przewlekłych Mediqpol ul. Gawronów 6, Katowice
6. Globiana Medical Center - Oddział Chirurgii Jednego Dnia ul. Zabrska 17, Katowice
7. Szpital Jednodniowy Nutricare ul. Świerczyny 1c, Mysłowice
8. NZOZ Euro-Klinika Sp. z o.o. Szpital Jednego Dnia ul. Wyspiańskiego 3, Siemianowice Śląskie
9. Chirurgia Krótkoterminowa "TRAUMA-DENT" ul. Panewnicka 5, Katowice
10. ARTIMEX RRK ul. Bema 5, Racibórz

Wykres. Liczba szpitali w 2023 roku w województwie śląskim z podziałem na nadzór Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych

W wyniku przeprowadzonych kontroli przez przedstawicieli Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego nad warunkami higieniczno-sanitarnymi w stacjonarnych podmiotach leczniczych stwierdzono nieprawidłowości w zakresie:

- realizacji procedur higieniczno-sanitarnych, w tym dekontaminacji powierzchni, pomieszczeń i wyposażenia oraz dekontaminacji wyrobów medycznych;
- bieżącego stanu higieniczno-sanitarnego kontrolowanych pomieszczeń oraz ich wyposażenia;
- niespełnienia wymogów Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą⁶.

Dla poprawy stanu higieniczno-sanitarnego na stwierdzone nieprawidłowości w 2023 roku nałożono obowiązek ich usunięcia poprzez wydanie 80 decyzji administracyjnych.

Nadzór nad placówkami lecznictwa otwartego oraz gabinetami prywatnymi

Na terenie województwa śląskiego w 2023 roku nadzorem epidemiologicznym objęto 3 388 placówek lecznictwa otwartego, z czego 3 242 (95%) stanowiły placówki niepubliczne, a 146 placówki publiczne. Skontrolowano 1 998 placówek lecznictwa otwartego (59%), przeprowadzając 3 214 kontroli sanitarnych.

Najczęściej odnotowywane nieprawidłowości dotyczyły:

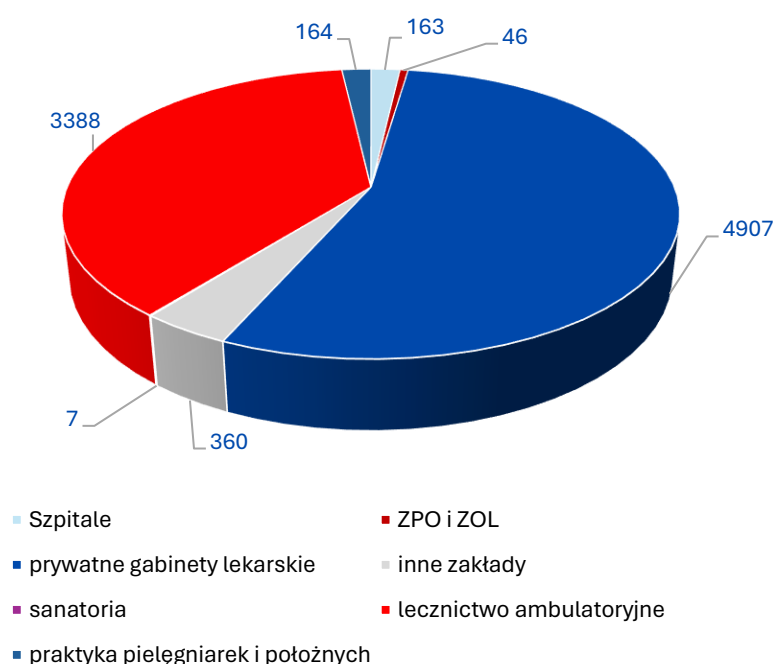
- realizacji procedur higieniczno-sanitarnych, w tym dekontaminacji rąk, powierzchni, pomieszczeń i wyposażenia oraz dekontaminacji wyrobów medycznych;

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 402

- bieżącego stanu higieniczno-sanitarnego kontrolowanych pomieszczeń oraz ich wyposażenia.

W trakcie czynności kontrolnych stwierdzono również niedoposażenie placówek w preparaty dezynfekcyjne, a także stosowanie preparatów dezynfekcyjnych po terminie przydatności do użycia.

W wyniku stwierdzonych uchybień wydano 100 decyzji administracyjnych, w 57 przypadkach ukarano osoby odpowiedzialne grzywną w postaci mandatu karnego. Ponadto w raportowanym roku w zakresie epidemiologii objęto nadzorem sanitarnym 5 405 prywatnych placówek wykonujących świadczenia medyczne. Skontrolowano 1 283 placówki (24%) przeprowadzając 1 393 kontrole sanitarne. W wyniku stwierdzonych uchybień wydano 17 decyzji administracyjnych w 18 przypadkach osoby odpowiedzialne za nieprawidłowości ukarano grzywną w postaci mandatu karnego.

Wykres. Liczba podmiotów leczniczych na terenie województwa śląskiego będących pod nadzorem Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych w 2023 roku

Dezynfekcja i sterylizacja

Istotną rolę w nadzorze sanitarnym nad wszystkimi placówkami medycznymi jest kontrolowanie prawidłowości procedur dekontaminacji sprzętu. Poprawność dekontaminacji zapewnia bezpieczeństwo pacjentów, bezpieczeństwo personelu oraz skuteczność leczenia. Prawidłowa dekontaminacja sprzętu medycznego gwarantuje, iż nie ma ryzyka przenoszenia patogenów, bakterii czy wirusów pomiędzy pacjentami, personelem medycznym oraz chroni przed zakażeniami, które mogą utrudnić lub uniemożliwić leczenie pacjentów. Zanieczyszczony lub niedokładnie zdezkontaminowany sprzęt może być poważnym źródłem zakażeń i infekcji szpitalnych lub innych problemów zdrowotnych. W związku z tym kontrola prawidłowości dekontaminacji sprzętu jest kluczowym elementem działalności nadzoru sanitarnego, mającym

na celu zapewnienie wysokich standardów higieny, bezpieczeństwa pacjentów oraz personelu medycznego. W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego nad podmiotami świadczącymi usługi medyczne, dokonano oceny procedur w zakresie prawidłowości doboru i stosowania środków dezynfekcyjnych w profilaktyce zakażeń szpitalnych, przygotowania i sposobu przechowywania preparatów dezynfekcyjnych, a także procedur sterylizacyjnych z uwzględnieniem przyjętych rozwiązań zaopatrzenia w materiały sterylne w stacjonarnych placówkach leczniczych, w placówkach lecznictwa otwartego oraz w indywidualnych praktykach lekarskich, indywidualnych specjalistycznych praktykach lekarskich, grupowych praktykach lekarskich, indywidualnych praktykach pielęgniarek i położnych, grupowych praktykach pielęgniarek i położnych i innych podmiotach świadczących usługi medyczne.

W 2023 roku na terenie województwa śląskiego funkcjonowało 96 podmiotów lecznictwa zamkniętego świadczące usługi medyczne, w których sterylizacja prowadzona jest w centralnej sterylizatorni zorganizowanej w ramach zaopatrywanego podmiotu leczniczego, 41 podmioty lecznicze gdzie zaopatrzenie w materiały sterylne odbywa się ze sterylizatorni zlokalizowanej poza obiektem. W przypadku 32 podmiotów leczniczych zaopatruje się w materiały sterylne zarówno z własnej sterylizatorni jak i w ramach umowy z podmiotem zewnętrznym. Tylko 1 064 (21%) z 5 405 prywatnych gabinetów, praktyk pielęgniarek i położnych oraz innych prywatnych podmiotów świadczących usługi medyczne do wykonywania procedur medycznych stosuje wyłącznie jednorazowy sprzęt medyczny.

Na terenie województwa śląskiego funkcjonuje 37 Centralnych Sterylizatorni spełniających wymagania Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą⁷ oraz 23 Centralne Sterylizatornie z ISO.

Nadzór nad szczepieniami ochronnymi

Zgodnie z Ustawą z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej⁸, do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych należy między innymi sprawowanie nadzoru nad podmiotami leczniczymi wykonującymi szczepienia ochronne, jak również sprawowanie nadzoru nad realizacją szczepień ochronnych.

W 2023 roku w województwie śląskim objętych nadzorem było 1 330 podmiotów leczniczych wykonujących szczepienia ochronne. W ramach nadzoru nad realizacją szczepień ochronnych pracownicy 20 powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych mieszczących się na terenie województwa śląskiego skontrolowali 989 punktów szczepień (przeprowadzając łącznie 1 433 kontrole w zakresie szczepień ochronnych).

W związku z ww. obowiązkiem nadzorowali wykonawstwo szczepień u 805 998 dzieci i młodzieży w wieku od pierwszego dnia życia do 19 roku życia (mniejsza o 7 463 w porównaniu do roku 2022). Dane dotyczące szczepień ochronnych, pozyskiwane są ze wszystkich punktów szczepień na terenie województwa śląskiego i sumowane w Rocznym Sprawozdaniu ze Szczepień Ochronnych - MZ-54. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny do końca lutego każdego

---

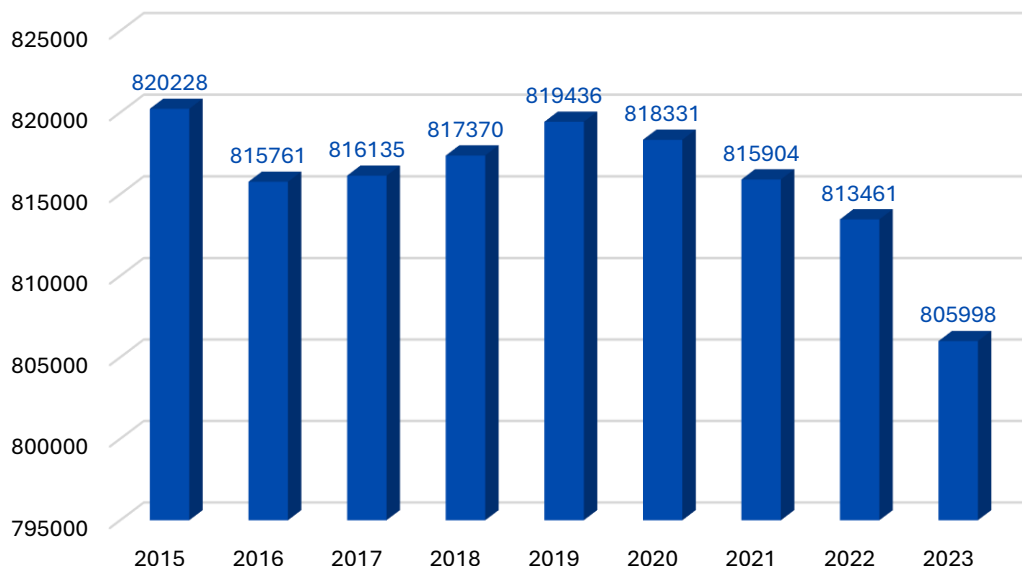
⁷ Dz. U. z 2022 r. poz. 402,

⁸ Dz. U. z 2024 r., poz. 416.

roku przesyła ww. sprawozdanie do Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH - Państwowego Instytutu Badawczego.

Ludność województwa śląskiego stanowi około 12,1% całej populacji Polski przewidzianej do szczepień ochronnych zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych. Począwszy od roku 2020 odnotowuje się spadek liczby dzieci i młodzieży podlegających szczepieniom ochronnym.

Wykres. Liczba populacji 0-19 roku życia objętej Programem Szczepień Ochronnych (PSO) w województwie śląskim w latach 2016-2023

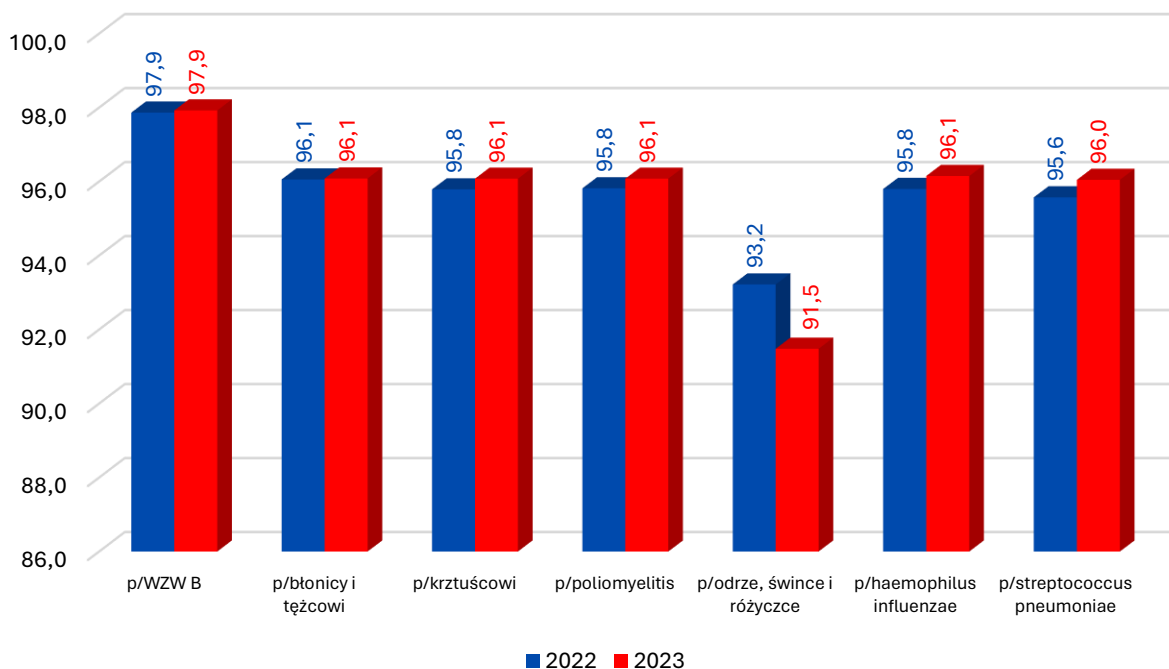
W 2023 roku Program Szczepień Ochronnych (PSO) realizowany był w oparciu o Ustawę z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi⁹ i Komunikat Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 28 października 2022 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2023¹⁰.

Stan wykonania szczepień obowiązkowych w 3 r. ż.

Zestawienie wszystkich obowiązkowych szczepień wykonanych w ramach PSO w trzecim roku życia to tzw. zamknięcie szczepień podstawowych. W latach 2022–2023 obserwujemy tendencje wzrostową w wykonawstwie szczepień. Największy odsetek zaszczepionych dzieci odnotowano przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typ B wykonywanym w pierwszym roku życia, który wynosi 97,9%.

⁹ Dz. U. z 2022 r., poz. 1657 ze zm.

¹⁰ Dz. U. Min. Zdr. 2022 r. poz. 113

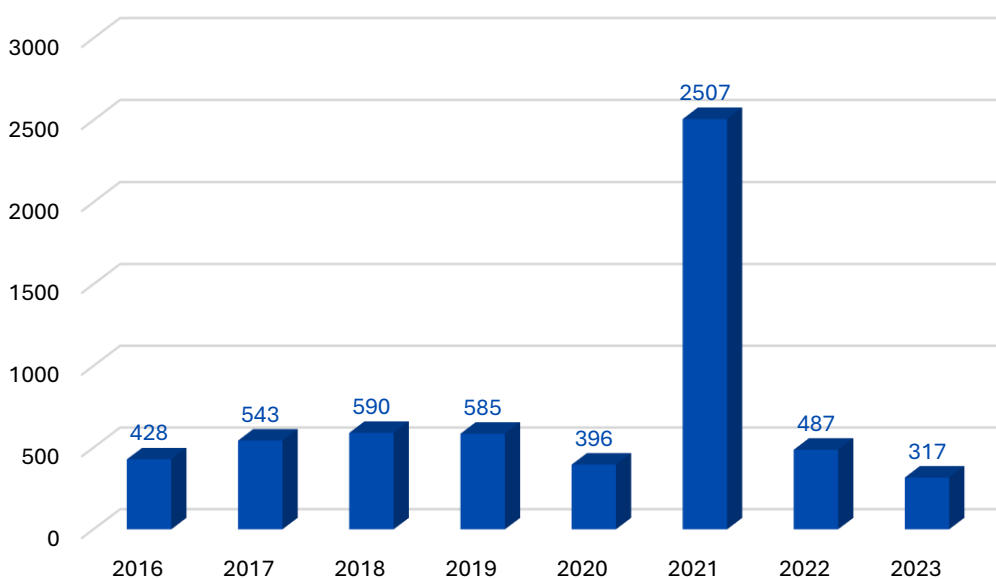
Wykres. Stan zaszczepienia dzieci na wybrane choroby zakaźne w województwie śląskim w latach 2022-2023 (dane %)

Można zaobserwować, iż obowiązkowe szczepienia ochronne są wykonywane na poziomie powyżej 96%. Jest to efekt terminowości wykonywanych szczepień, co świadczy między innymi o dużej świadomości rodziców i personelu medycznego zajmującego się realizacją Programu Szczepień Ochronnych. Wyjątek od lat stanowi szczepienie przeciwko odrze, śwince i różyczce które budzi największe kontrowersje wśród rodziców. Zaistniała, niekorzystna sytuacja jest skutkiem m.in. aktywności ruchów antyszczepionkowych podważających celowość i zaufanie do szczepień oraz obaw rodziców przed rzekomym szkodliwym wpływem szczepionki na zdrowie dzieci. Dopatrują się związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy podaniem szczepionki, jej składnikami, a występowaniem chorób i zgonów u dzieci. To właśnie szczepionka przeciw odrze, śwince, różyczce (M-M-RvaxPro) jest tą o której słyszymy fałszywie negatywne opinie na temat bezpieczeństwa i skuteczności, a przede wszystkim jej związku z występowaniem autyzmu u zaszczepionych dzieci. Sytuacja ta skutkuje z roku na rok spadkiem wyszczepialności dzieci przeciwko odrze, śwince i różyczce.

Nadzór nad zgłaszalnością Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych (NOP)

Monitorowanie NOP jako wzmocnienie bezpieczeństwa szczepień poprzez ich analizę oraz dostęp do wiarygodnych opartych na naukowych podstawach informacji, skutkuje coraz większą świadomością zarówno personelu medycznego jak i społeczeństwa. Od 1996 roku w Polsce funkcjonuje system monitorowania Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych (NOP) oparty na zaleceniach Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w zakresie monitorowania bezpieczeństwa szczepień (*WHO Drug Monitoring Programme, Extended Programme Immunization*). Sposób kwalifikacji NOP-ów określony jest w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2010 r.

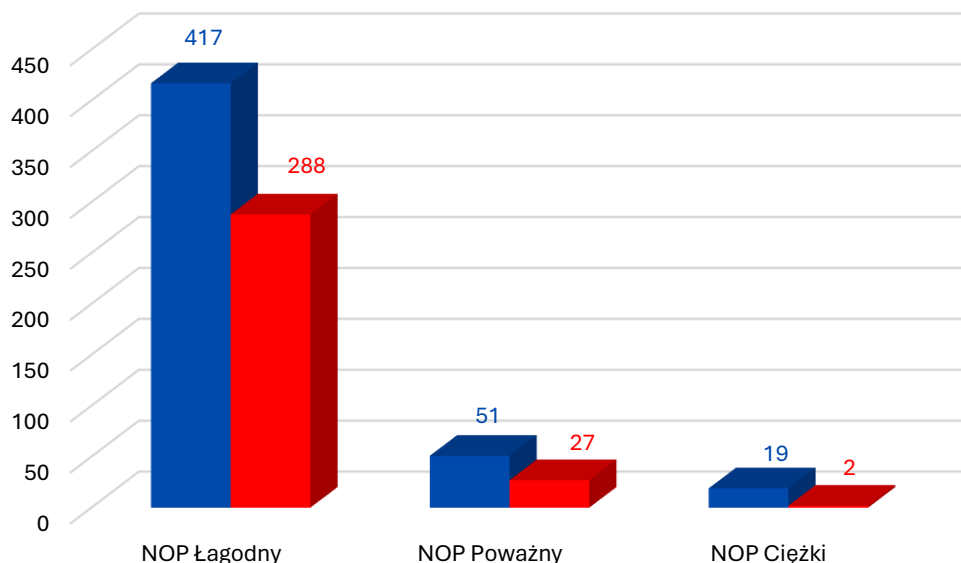
w sprawie niepożądanych odczynów poszczepiennych oraz kryteriów ich rozpoznawania¹¹. Dzięki funkcjonowaniu uregulowanego prawnie obowiązku zgłaszania i rejestracji niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP), które są kluczowym narzędziem służącym do oceny bezpieczeństwa szczepień, w roku 2023 zarejestrowano spadek liczby zgłoszonych niepożądanych odczynów poszczepiennych w województwie śląskim, odnotowano 317 przypadków podejrzenia NOP. Mniejsza liczba zgłoszonych NOP ma nierozzerwalny związek ze znacznym spadkiem liczby szczepień p/COVID-19 wykonywanych w 2023 r. Liczbę NOP po pozostałych szczepieniach można odnieść do roku sprzed pandemii COVID-19, tj. roku 2019, kiedy to zarejestrowano 585 NOP-ów. Obecnie liczba zgłaszanych NOP, pomijając odczyny zgłoszone po szczepieniach COVID-19 wprowadzonych w 2021 roku, jest niższa niż przed epidemią.

Wykres. Liczba przypadków zgłoszonych podejrzeń niepożądanych odczynów poszczepiennych w województwie śląskim w latach 2016–2023

Wśród zgłoszonych w analizowanym okresie podejrzeń przypadków NOP – odsetek 90,9% zakwalifikowano jako łagodne, 8,5% jako poważne, a 0,6% jako ciężkie. Wszystkie osoby, u których wystąpił niepożądany odczyn poszczepienny zostały objęte indywidualnym nadzorem epidemiologicznym.

¹¹ Dz. U. 2024 nr 138.

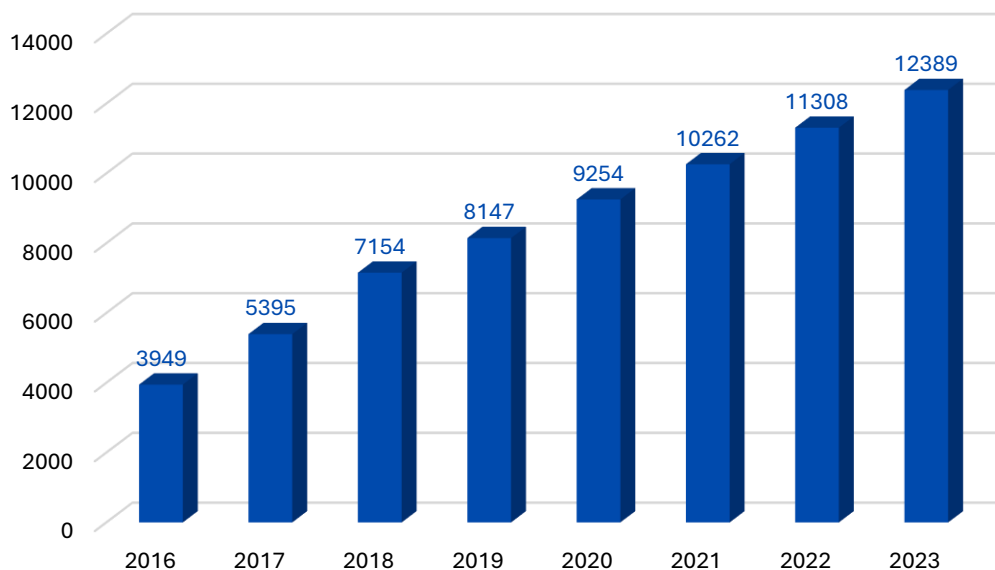
Wykres. Liczba przypadków niepożądanych odczynów poszczepiennych według kwalifikacji w województwie śląskim w 2023 roku

Wdrożenie wzmocnionego nadzoru nad poprawnością i zasadnością zgłoszeń było nieodzowną zastugą spadku zgłaszalności NOP. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokładnie weryfikują zgodność klasyfikacji wystąpienia objawów z rodzajami i kryteriami niepożądanych odczynów poszczepiennych wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2010 r., w sprawie niepożądanych odczynów poszczepiennych oraz kryteriów ich rozpoznawania¹². Ponadto pracownicy na bieżąco udzielają porad oraz przeprowadzają rozmowy z lekarzami udzielającymi świadczeń zdrowotnych.

Nadzór nad uchylającymi się od szczepień

Podobnie jak w całej Polsce, w województwie śląskim problemem jest uchylanie się od realizacji obowiązku szczepień ochronnych. Mimo prowadzonych działań edukacyjnych, promujących szczepienia ochronne jako bezpieczną i skuteczną metodę zapobiegania wielu chorobom zakaźnym, w stosunku do rodziców i opiekunów, zaobserwowano dalszy wzrost liczby osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych. Na podstawie sprawozdania z realizacji obowiązkowych szczepień ochronnych liczba dzieci niezaszczepionych w związku z uchylaniem się od szczepień na dzień 31 grudnia 2023 roku wynosiła – 12 389 (w 2022 było to 11 308 osób, tj. odnotowano wzrost w stosunku do roku ubiegłego o 1 081, tj. o 9,5%).

¹² Dz. U. 2024 nr 138

Wykres. Liczba osób uchylających się od szczepień w województwie śląskim w latach 2016-2023– dane skumulowane

Najczęstszymi przyczynami uchylania się od obowiązku szczepień w 2023 roku była aktywność ruchów antyszczepionkowych poddających w wątpliwość potrzebę i bezpieczeństwo szczepień w oparciu o rzekome wiadomości niepotwierdzone wiarygodnymi badaniami medycznymi i epidemiologicznymi.

Ponadto rodzice swoją decyzję o nieszczepieniu dzieci argumentowali w następujący sposób:

- są zwolennikami naturalnej ekspozycji na patogen,
- wpływem środowisk propagujących medycynę alternatywną,
- wcześniejszym wystąpieniem NOP u osoby szczepionej,
- odrębnością kulturową, religijną lub etniczną,
- brakiem udokumentowanej historii szczepień wśród osób napływających,
- wyjazdem do innego kraju.

Wielu rodziców nie podało przyczyny niespełniania obowiązku poddania swoich dzieci obowiązkowym szczepieniom ochronnym.

W związku ze wzrastającą liczbą osób uchylających się od szczepień ochronnych pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego w 2023 roku podejmowali działania mające na celu skłonienie rodziców do zaszczepienia swoich dzieci:

- przeprowadzono rozmowy na temat korzyści wynikających ze szczepień z osobami nierealizującymi obowiązku szczepień;
- przeprowadzono rozmowy z lekarzami pediatrii o ich roli w edukacji rodziców;
- wysyłano pisma informacyjne o potrzebie, skuteczności, bezpieczeństwie i obowiązku szczepień ochronnych.

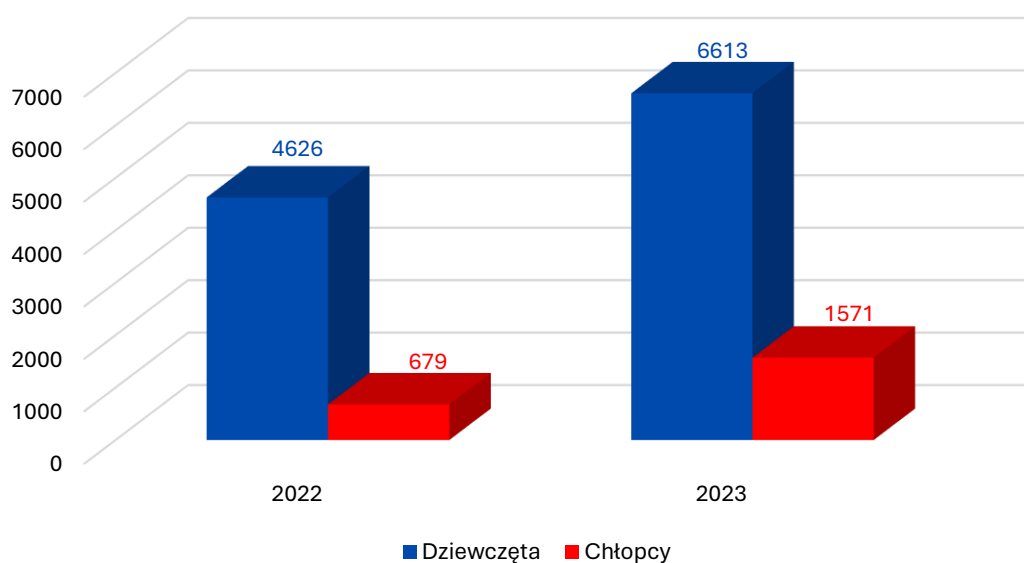
Działania w stosunku do osób uchylających się od szczepień prowadzono również we współpracy ze świadczeniodawcami realizującymi Program Szczepień Ochronnych.

W celu egzekwowania wykonania szczepienia przez osoby niezaszczepione PPIS województwa śląskiego podejmowali następujące działania:

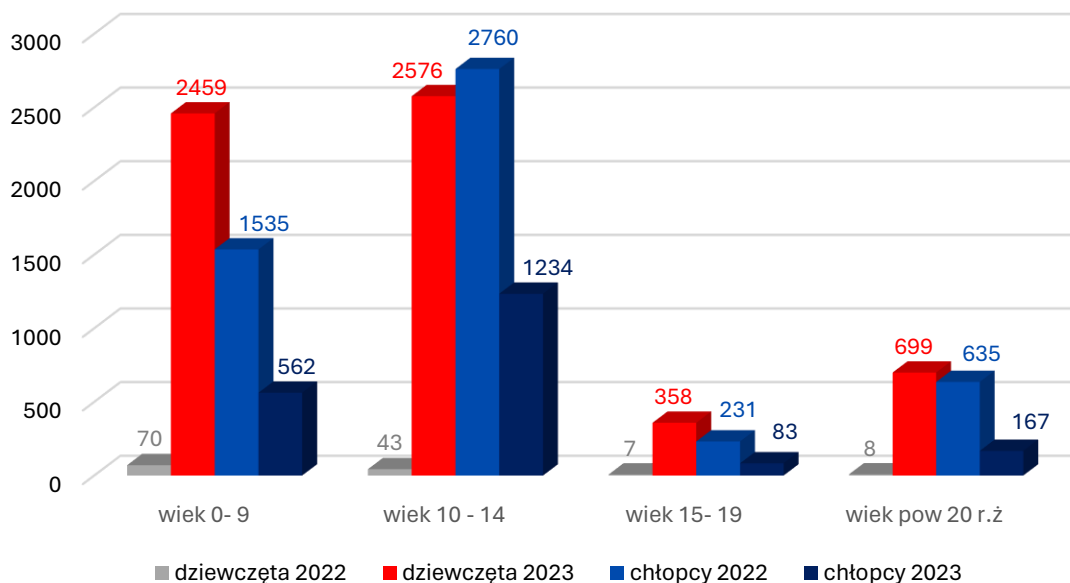
- wysyłano upomnienia zawierające wezwanie do wykonania obowiązku szczepień z groźbą skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej;
- przekazywano wnioski do Wojewody Śląskiego o egzekucję administracyjną obowiązku szczepień;
- wystawiono tytuły wykonawcze;
- prowadzono postępowania dotyczące zarzutów w sprawie prowadzenia egzekucji administracyjnej.

W czerwcu 2023 roku rozpoczął się ogólnopolski powszechny program szczepień przeciw HPV który realizuje założenia i cele Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020-2030. Uzupełnia on bezpłatny program szczepień ochronnych dla dzieci i młodzieży o szczepienie, które chroni przed chorobami wywołanymi przez HPV.

W województwie śląskim znajduje się 530 punktów szczepień zaangażowanych i realizujących ten program. Szczepienia cieszą się dużym zainteresowaniem co przedkłada się na wzrost liczby dzieci zaszczepionych w 2023 roku przeciwko wirusowi HPV. W roku 2022 łącznie zaszczepionych zostało 5 305 dzieci natomiast w roku 2023 – 8 184 dzieci. Możemy zaobserwować znaczny wzrost liczby dzieci zaszczepionych w zestawieniu na lata 2022–2023 z podziałem na dziewczęta i chłopców. W 2023 roku zaszczepiono 6 613 dziewcząt (wzrost o ponad 42%) i 1 571 chłopców (wzrost o ponad 130%).

Wykres. Liczba dzieci zaszczepionych przeciw HPV z podziałem na płeć w województwie śląskim w latach 2022-2023

Wykres. Stan zaszczepienia dzieci przeciw HPV z podziałem na wiek i płeć w województwie śląskim w latach 2022-2023

Działania Inspekcji Sanitarnej przekładają się na znaczny wzrost poziomu zaszczepienia przeciw HPV w 2023 roku, szczególnie w przedziale wiekowym 15–19 tj. wzrost zaszczepienia dziewcząt o 79,8%, natomiast chłopców o 174,8%. Wpływ na taką sytuację może mieć zwiększone zainteresowanie tymi szczepieniami co można tłumaczyć faktem, że rok 2023 był rokiem szczególnym pod względem wzrostu edukacji i aktywności w promowaniu tychże szczepień.

Ocena bezpieczeństwa żywności

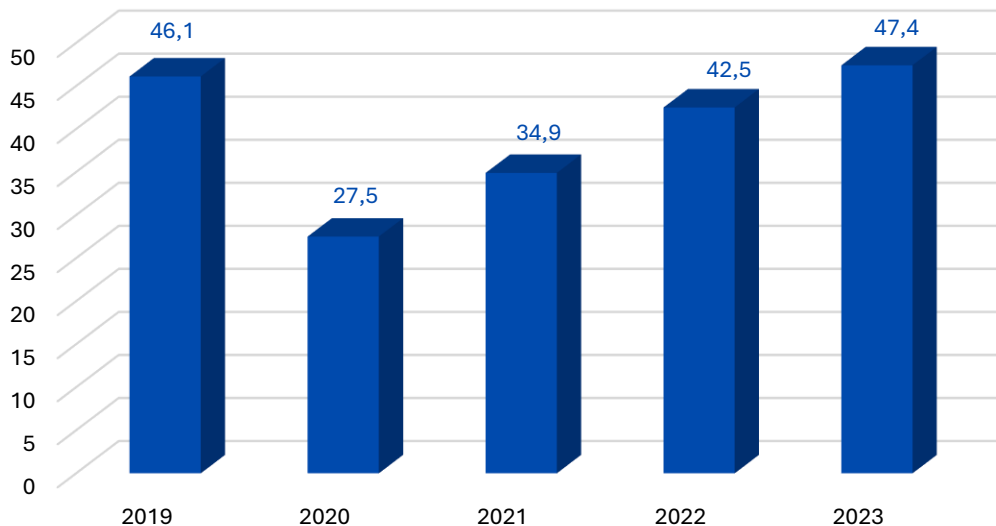
Prawo żywnościowe ma za zadanie zapewnienie wysokiego poziomu ochrony zdrowia i życia ludzi oraz ochrony interesów konsumentów i stanowi podstawę do dokonywania przez nich świadomych wyborów. Żywność, materiały i wyroby do kontaktu z żywnością znajdujące się w obrocie nie mogą być niebezpieczne, co oznacza że czynniki, które mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia człowieka w nich nie występują lub występują w dopuszczalnej, bezpiecznej ilości. Oferowana w obrocie żywność, poza aspektami bezpieczeństwa, powinna także umożliwiać realizację celów żywieniowych. Takie cele to nie tylko zapewnienie energii i składników odżywczych pokrywających zapotrzebowanie organizmu, lecz także wspieranie prozdrowotnego modelu życia, poprzez zapewnienie dostępu do produktów bardziej korzystnych dla zdrowia. Nadzór nad produkcją i obrotem żywnością, materiałami do kontaktu z żywnością w Polsce opiera się na dwóch systemach kontroli: zewnętrznej (niezależnej od podmiotu), sprawowanej przez organy urzędowej kontroli żywności oraz wewnętrznej, prowadzonej w zakładzie (zależnej od podmiotu), bazującej na Dobrej Praktyce Higienicznej, Dobrej Praktyce Produkcyjnej i zasadach systemu HACCP, realizowanych w celu zapewnienia zgodności produktów z wymogami prawa, właściwymi dla działalności prowadzonej przez podmioty. W ramach urzędowej kontroli żywności działania kontrolne prowadzone są z częstotliwością przyjętą na dany rok zgodnie z wytycznymi do planowania, w oparciu o analizę stanu higieniczno-sanitarnego zakładów z lat ubiegłych, z uwzględnieniem kategorii ryzyka ustalonej z wykorzystaniem arkuszy oceny zakładów oraz powiadomień z systemu RASFF. Zakłady o wysokim ryzyku kontrolowane są nie rzadziej niż co 12 miesięcy, te o średnim nie rzadziej niż raz na 18 miesięcy, a te o niskim – nie rzadziej niż raz na 24 miesiące.

W 2023 roku pracownicy nadzoru Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego spośród 47 403 (48 088¹³) obiektów znajdujących się w rejestrach skontrolowali 22 490 (20 457), w tym: 22 220 (20 236) obiektów żywnościowych, 270 (221) wytwórni i miejsc obrotu przedmiotami użytku.

W wymienionych obiektach przeprowadzono łącznie 32 202 (29 462) kontrole i rekontrole, w tym 2 764 (3 012) kontrole interwencyjne.

¹³ Dane liczbowe podane w nawiasach odnoszą się do poprzedniego roku sprawozdawczego, także w dalszej części tekstu.

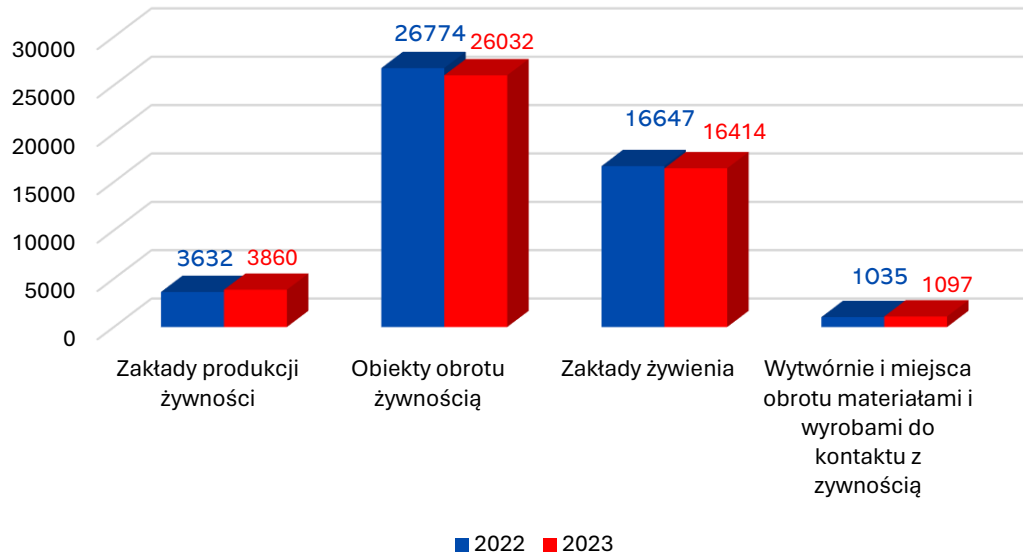
Wykres. Kontrole w obiektach żywnościowych wg rejestru w województwie śląskim w latach 2019-2023 (dane %)

W trakcie nadzoru pobrano do badań laboratoryjnych w ww. zakładach łącznie 11 113 (10 039) prób, z których zakwestionowano 392 (229), tj. 3,5% (2,3%) ogółu pobranych prób.

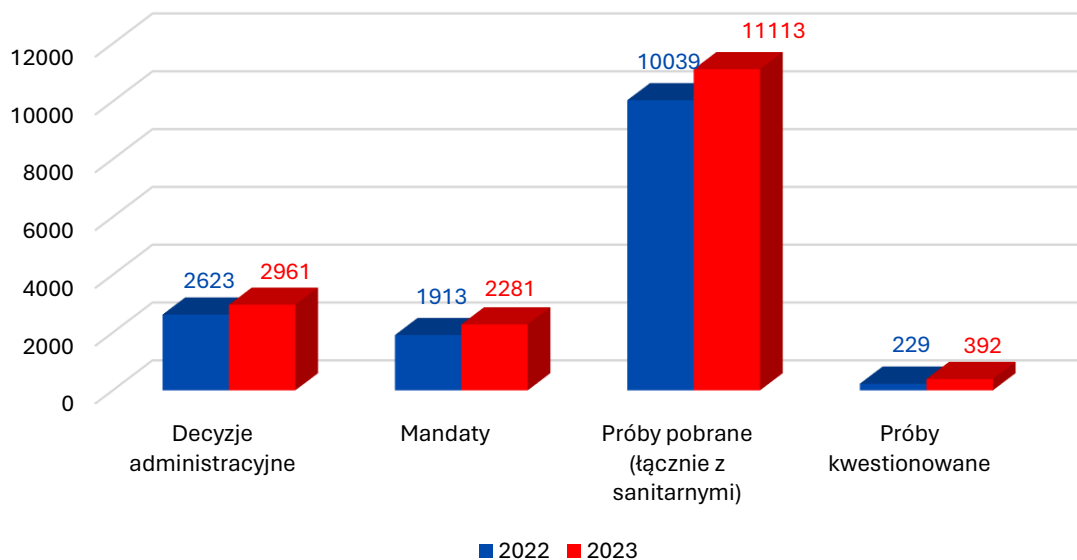
Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny oraz Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa śląskiego wydali dla obiektów żywnościowych oraz wytwórni i miejsc obrotu przedmiotami użytku łącznie 2 961 (2 623) decyzji administracyjnych, w tym 19 (19) decyzji unieruchomienia, przerwania działalności całego lub części zakładu, zakazu wprowadzania produktu do obrotu.

Na winnych zaniedbań higieniczno-sanitarnych w ww. zakładach nałożono 2 281 (1 913) mandatów, na łączną kwotę 527 150 zł (412 630 zł). Z tytułu wymierzenia 48 (47) kar pieniężnych, dotyczących głównie rozpoczęcia działalności bez uzyskania decyzji zatwierdzającej, bądź prowadzenia działalności niezgodnie z zakresem określonym w tej decyzji oraz nieprawidłowego znakowania wyrobów, do budżetu Państwa wpłynęło 76 928,15 zł (88 293 zł).

Wykres. Liczba obiektów objętych nadzorem wg rodzaju w województwie śląskim w latach 2022-2023

Wykres. Działania represyjne w województwie śląskim w latach 2022-2023

Ocena stanu sanitarnego zakładów produkcji/obrotu żywnością, materiałów do kontaktu z żywnością przeprowadzona była na podstawie jednolitych kryteriów, zgodnie z arkuszem stanowiącym załącznik do Procedury urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Ocenę negatywną otrzymały te zakłady, w których stwierdzono odstępstwa od wymagań istotnych dla zapewnienia bezpieczeństwa. W oparciu o te kryteria, w 2023 roku 0,04% (0,04%) obiektów spośród 47 403 zarejestrowanych, zostało ocenionych negatywnie.

Tabela. Stan sanitarny wg głównych grupy obiektów w województwie śląskim w 2023 roku

	Liczba obiektów zarejestrowanych	Liczba skontrolowanych obiektów (dane %)	W tym: sklasyfikowano obiektów (dane %)	W tym: obiekty uznane za złe (dane %)	Liczba kontroli i rekontroli
Zakłady produkcji żywności	3 860	2 010 (52%)	1 524 (39,5%)	6 (0,15%)	3 599
Obiekty obrotu żywnością	26 032	11 570 (44,4%)	7 709 (29,6%)	2 (0,01%)	17 085
Obiekty żywienia zbiorowego	16 414	8 640 (52,6%)	6 291 (38,3%)	11 (0,06%)	11 141
Wytwórnice i miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	1 097	270 (24,6%)	179 (16,3%)	-	377
Razem	47 403	22 490 (42,5%)	15 703 (33,1%)	19 (0,04%)	32 202

Z powyższego wynika, że procent zakładów ocenionych negatywnie w 2023 roku jest znikomy analogicznie do roku poprzedniego. Obiekty zostały ocenione jako „niezgodne” z uwagi na:

- nieprzestrzeganie warunków higieniczno-sanitarnych;
- wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po terminie przydatności do spożycia;
- przechowywanie środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie niezgodnie z deklaracją producenta, a także tych nieopakowanych bez zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem zewnętrznym;
- brak zabezpieczenia zakładu przed dostępem szkodników.

Najwięcej ocenionych negatywnie znajduje się w grupie obiektów żywienia zbiorowego – 11 zakładów i w grupie zakładów produkcji żywności - 6 zakładów.

Jak można zauważyć, stan sanitarny i techniczny zakładów branży spożywczej znajduje się na porównywalnym poziomie w stosunku do roku poprzedniego. W wielu zakładach żywności i żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, dzięki coraz większej świadomości przedsiębiorców, a także systematycznej i konsekwentnej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie obowiązujących wymagań, zauważalna jest poprawa sytuacji odnośnie wdrażania i stosowania odpowiednich do rodzaju prowadzonej działalności systemów kontroli wewnętrznej: zasad dobrej praktyki higienicznej (GHP), dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz systemu HACCP. W skali całego województwa, zasady GHP/GMP wdrożyło 44 934 (42 089) zakładów, co stanowi 94,8% (87,5%) wszystkich zakładów branży spożywczej, znajdujących się w rejestrach. Pozostałe są w trakcie wdrażania i opracowywania stosownej dokumentacji. System HACCP wprowadziło 78% (72,6%) wszystkich zakładów. Korzystając z ułatwień przewidzianych przez Komisję Europejską we wdrażaniu procedur HACCP w małych przedsiębiorstwach, w części zakładów spożywczych przestrzeganie

zasad GHP i GMP uznano za wystarczające dla kontroli najważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa żywności. Dodatkowo zauważyć należy, że w obiektach ciągle następuje rotacja, związana ze zmianą właścicieli, zamykaniem zakładów i otwieraniem nowych, przez co system HACCP nadal nie jest wdrożony całkowicie we wszystkich nadzorowanych obiektach.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach¹⁴ stanowi, że środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży muszą spełniać odpowiednie wymagania dla danej grupy wiekowej, wynikające z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej. Najnowsze wydanie obowiązujących „*Norm żywienia dla populacji polskiej*” pod redakcją naukową prof. dr hab. n. med. Mirosława Jarosza zostało wydane w 2020 roku przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny – Państwowy Instytut Badawczy (NIZP-PZH-PIB).

W 2023 roku prowadzono nadzór nad jakością zdrowotną żywności, jaka była oferowana dzieciom i młodzieży w ramach żywienia zbiorowego w placówkach systemu oświaty. Bieżącym nadzorem sanitarnym w w/w zakresie objęto 1 976 (1 794) placówek systemu oświaty w tym:

- 846 (749) stołówek szkolnych,
- 1 024 (968) stołówek w przedszkolach,
- 55 (36) stołówek w zakładach specjalnych i wychowawczych,
- 36 (28) stołówek w domach dziecka i młodzieży,
- 15 (13) w bursach i internatach

z czego w 572 (512) skontrolowanych placówkach świadczone były usługi żywienia dzieci i młodzieży w systemie cateringowym, w tym w 323 (311) placówkach przedszkolnych.

Teoretyczną oceną sposobu żywienia objęto 301 (345) placówek żywiących dzieci i młodzież (stołówki w: szkołach, przedszkolach, bursach i internatach, zakładach specjalnych i wychowawczych), w tym 24 (52) stołówki realizujące żywienie w systemie cateringowym. Z spośród 321 (380) próbek pobranych do oceny teoretycznej w 184 (162) stwierdzono nieprawidłowości, co stanowi 57,3% (42,6%) prób pobranych do badań.

Jakościowej ocenie teoretycznej pod względem spełnienia zasad prawidłowego planowania zbiorowego żywienia, poddano 317 (373) jadłospisów dekadowych oraz 301 (350) zestawień dekadowych raportów magazynowych. Nieprawidłowości dotyczące realizacji ogólnych zasad żywienia stwierdzono w przypadku 168 (161) jadłospisów i 155 (154) zestawień dekadowych, to jest w 52,9% (43,2%) ogólnej liczby jadłospisów oraz w 51,5% (44%) zestawień dekadowych. Wśród prób pobranych w systemie cateringowym na 28 (57) jadłospisów i zestawień dekadowych, negatywne oceny uzyskało 18 (19) prób tj. 64,3% (33,3%).

Podczas ilościowej oceny teoretycznej jadłospisów stwierdzono:

- odchylenia wartości energetycznej – 57 (36) jadłospisów, tj. 19,7% (13,5%);
- odchylenia w procentowym rozkładzie energii z białka – 21 (14) jadłospisów, tj. 7,2% (5,5%);
- odchylenia w procentowym rozkładzie energii z tłuszczu – 36 (24) jadłospisów, tj. 12,4% (9,4%).

¹⁴ Dz. U. z 2016 r., poz. 1154

Ponadto odnotowano nieprawidłową podaż wapnia w 156 (127) jadłospisach, tj. 53,8% (50%) analizowanych przypadków, witaminy C – 56 (45), tj. 19,3% (17,7%) oraz żelaza – 52 (60), tj. 17,9% (23,6%).

Natomiast w przypadku stołówek obsługiwanych w systemie cateringowym, na 22 (31) oceniane próby, stwierdzono nieprawidłowości odnoszące się do:

- wartości energetycznej w 2 (5) jadłospisach, tj. 9,1% (16,1%),
- udziału energii pochodzącej z białka w 2 próbach (0), tj. 9,1%,
- udziału energii pochodzącej z tłuszczu w 1 (4) jadłospisie, tj. 4,5 % (15,4%),
- podaży wapnia w 15 (14) próbkach, tj. 68,2% (53,8%),
- podaży żelaza w 6 (6) próbach, tj. 27,3% (23,1%),
- i podaży witaminy C w 5 (5) próbkach, tj. 22,7% (19,2%).

W stosunku do 2022 roku, odnotowano pogorszenie realizacji norm pokrycia zapotrzebowania na energię z białka, gdyż w przeciwieństwie do ubiegłego roku, w tym zakresie ponownie stwierdzono nieprawidłowości.

W raportowanym okresie szczególną uwagę zwracano na żywienie dzieci w żłobkach i domach małego dziecka, z uwagi na zapisy zawarte w obowiązującej Ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wielu do lat 3¹⁵. W obrębie tej kategorii skontrolowano warunki sanitarno-higieniczne 298 (267) placówek, w tym 215 (173) działających w systemie cateringowym.

W 89 (47) placówkach tego typu, pobrano do oceny sposobu żywienia 95 (56) prób jadłospisów, w tym 93 (53) jadłospisy dekadowe oraz 91 (54) zestawień dekadowych raportów magazynowych, z pośród których 74 (39) kwestionowano, co stanowi 77,9% (69,7%), w tym 69 (36) jadłospisów i 68 (39) zestawień dekadowych, to jest w 74,2% (67,9%) ogólnej liczby jadłospisów oraz w 74,7% (72,2%) zestawień dekadowych.

Teoretyczna ilościowa ocena jadłospisów wykazała nieprawidłowości dotyczące:

- wartości energetycznej – 38 (21) prób tj. 40,9% (44,7%),
- procentowego udziału energii z tłuszczu -22 (9) prób tj. 23,7% (19,1%),
- procentowego udziału energii z białka – 13 (6) prób tj. 13,9% (12,8%).

Dodatkowo kwestionowano jadłospisy pod względem niezgodnej z normami żywienia podaży wapnia w 51 (29) próbach tj. 54,8% (61,7%), nieprawidłowej zawartości witaminy C w 42 (28) próbach, tj. 45,2% (59,6%) oraz żelaza w 22 (18) próbach tj. 23,7% (38,3%) ogólnej liczby prób.

W 2023 roku w placówkach zapewniających opiekę dzieciom do lat 3, pobrano do oceny laboratoryjnej 50 (0) prób posiłków. W wyniku przeprowadzonych analiz ustalono, że 12 posiłków nie spełniało norm dotyczących podaży energii oraz pokrycia zapotrzebowania na energię pochodzącą z białka i z tłuszczu, co stanowiło 24% prób.

Kontroli poddano 215 (28) stołówek w żłobkach i domach małego dziecka działających w systemie cateringowym. W przypadku stołówek tego typu, oceniono 54 (34) jadłospisy, w tym 54 (32) jadłospisy dekadowe i 53 (33) zestawienia dekadowe. Nieprawidłowości stwierdzono odpowiednio w 42 (24) jadłospisach tj. 77,8% (70,6%), w tym 40 (22) tj. 74,0% (68,8%) jadłospisach dekadowych i odpowiednio 39 (24) tj. 73,6% (72,7%) zestawieniach dekadowych.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły:

- wartości energetycznej – 26 (14) jadłospisów tj. 49,1% (41,2%),
- udziału energii pochodzącej z tłuszczu – 15 (6) jadłospisów tj. 28,3% (20,7%),
- udziału energii pochodzącej z białka – 8 (4) prób tj. 15,1% (13,8%),

¹⁵ Dz.U. 2024 r. poz. 338

- podaży wapnia – 30 (17) prób tj. 56,6% (58,6%),
- podaży witaminy C – 24 (15) prób tj. 45,3% (51,7%),
- podaży żelaza – 6 (8) prób tj. 11,3% (27,6%).

Wszędzie tam, gdzie stwierdzone zostały odchylenia w zakresie oceny teoretycznej, PSSE województwa śląskiego wydały decyzje administracyjne lub zalecenia dotyczące takiego układania jadłospisu, aby zapewniał on pokrycie zapotrzebowania na energię i wszystkie niezbędne składniki pokarmowe odpowiednio dla grup wiekowych dzieci i młodzieży zgodnie z aktualnymi normami żywienia opracowanymi roku przez Instytut Żywności i Żywienia im. prof. dr. med. Aleksandra Szczygła w Warszawie oraz obowiązującymi przepisami prawa.

Prawidłowe żywienie odgrywa istotną rolę w życiu młodego człowieka. Wpływa na stan zdrowia, zmniejszając ryzyko wystąpienia wielu chorób w przyszłości, przede wszystkim otyłości i powiązanych z nią zaburzeń metabolicznych. Z kolei długotrwałe błędy żywieniowe mogą prowadzić do poważnych konsekwencji o charakterze medycznym, zwłaszcza w tak wrażliwej grupie konsumentów jakimi są dzieci. Powyższe wyniki stanowią bezwzględne wskazania do zintensyfikowania działań kontrolnych w placówkach żywienia dzieci i młodzieży na każdym etapie ich edukacji.

W 2023 roku na terenie województwa śląskiego pobrano ogółem do badań laboratoryjnych 11 113 (10 039) prób. W laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego przebadano laboratoryjnie 10 353 (9 394) próby, w tym 9 454 (8 582) próby żywności i 175 (141) prób materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. Próby pobrano u producentów oraz w miejscach obrotu hurtowego i detalicznego. Przeprowadzone badania dotyczyły m.in. następujących kierunków: zanieczyszczeń mikrobiologicznych, metali szkodliwych dla zdrowia, mikotoksyn, zanieczyszczeń azotanami, substancji dodatkowych dozwolonych, znakowania, zanieczyszczeń biologicznych, zanieczyszczeń fizycznych i organoleptyki. Za niezgodne z wymaganiami uznano 279 (191) prób żywności, co stanowi 2,7% (2,4%). Z kolei na 562 (357) badania sanitarne, 88 (74) było zdyskwalifikowanych, co stanowi 15,6% (20,7%).

Tabela. Jakość zdrowotna środków spożywczych zbadanych w laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego w 2022 i 2023 roku

Rok	Próby zbadane	Próby zdyskwalifikowane	W tym:					
			krajowe		UE		importowane	
			Próby zbadane	Próby zdyskwalifikowane	Próby zbadane	Próby zdyskwalifikowane	Próby zbadane	Próby zdyskwalifikowane
2022	8 582	132	6 982	122	978	7	622	3
2023	9 454	279	7 788	267	925	5	741	7

Najczęstsze przyczyny kwestionowania środków spożywczych to:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne (obecność *Salmonella* spp.),

- zanieczyszczenia biologiczne,
- obecność metali szkodliwych dla zdrowia,
- niezgodność z wymaganiami dot. znakowania,
- nieprawidłowe cechy organoleptyczne,
- nieprawidłowości dotyczące substancji dodatkowych.

Najwięcej zdyskwalifikowanych próbek żywności stwierdzono w grupach:

- drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory – zdyskwalifikowano 64 (56) próby z 725 (827) zbadanych, tj. 8,8% (6,8%) głównie za obecność zanieczyszczeń mikrobiologicznych (obecność *Salmonella* spp. w 56 próbkach);
- mleko i przetwory mleczne - zdyskwalifikowano 63 (18) próby z 1 280 (1 119) zbadanych, tj. 4,9% (1,6%), głównie za obecność zanieczyszczeń mikrobiologicznych;
- ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne – zdyskwalifikowano 16 (17) prób z 594 (788) zbadanych, tj. 2,7% (2,2%), głównie ze względu na obecność metali szkodliwych dla zdrowia;
- ryby, owoce morza i ich przetwory – zdyskwalifikowano 6 (10) prób z 309 (316) zbadanych, tj. 1,9% (3,2%);
- warzywa, w tym strączkowe – zdyskwalifikowano 17 (10) prób z 843 (730) zbadanych, tj. 2% (1,5%).

Zanotowano znaczny wzrost liczby zanieczyszczeń mikrobiologicznych w 2023 roku w stosunku do roku 2022, co wskazuje na pilną potrzebę zintensyfikowania nadzoru nad warunkami produkcji, przechowywania oraz transportu żywności w odpowiednich zakresach temperaturowych. Odnotowany wzrost liczby zanieczyszczeń mikrobiologicznych powodowanych obecnością bakterii *Salmonella* w produktach spożywczych nie przełożył się na istotnie zauważalny wzrost liczby ognisk zatruc pokarmowych na terenie województwa śląskiego. Przyczyny upatruje się w pierwotnym skażeniu surowców pochodzenia zwierzęcego.

W roku 2023 w systemie RASFF odnotowano na terenie województwa śląskiego 59 powiadomień alarmowych, 230 powiadomień informacyjnych oraz 66 powiadomień typu NEWS/INNE.

Tabela. Zestawienie powiadomień w systemie RASFF w województwie śląskim w 2023 roku

Kategorie produktów	Powiadomienia alarmowe	Powiadomienia informacyjne
Mięso i przetwory mięsne	12	67
Suplementy diety	12	57
Przetwory zbożowo mączne	5	13
Kawa i herbata	6	2
Wyroby cukiernicze trwałe	2	3
Przyprawy	5	7
Ryby i przetwory rybne	2	15
Wody mineralne i napoje bezalkoholowe	2	13
Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością	8	36
Bakalie	4	8
Tłuszcze roślinne	1	9

Mięso i pochodzące z niego produkty stanowią najliczniejszą grupę co do liczby zgłoszonych w roku 2023 na terenie województwa śląskiego powiadomień RASFF. Powodem tak licznych zgłoszeń było stwierdzenie obecności zanieczyszczeń mikrobiologicznych: pączki *Salmonella Enteritidis* i *Salmonella Typhimurium*. Wyroby te były dystrybuowane na teren województwa śląskiego z różnych części kraju oraz z terenu Unii Europejskiej.

Odnotowano również powiadomienia, których przedmiotem było mięso wołowe oraz wieprzowe, kwestionowane ze względu na stwierdzenie obecności pozostałości leków weterynaryjnych, penicyliny, dihydrostreptomycyny, doksycykliny i oksytetracykliny. Pozostałe zgłoszenia dotyczyły nieprawidłowej temperatury przechowywania produktów oraz obecności substancji hamujących wzrost bakterii. Podjęte przez terenowe organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego działania pozwoliły zlokalizować, zabezpieczyć i nakazać podmiotom wycofanie lub utylizację kwestionowanych środków spożywczych.

Kolejną grupę kwestionowanych produktów stanowiły materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością, które zostały wycofane z rynku z powodu przekroczenia dopuszczalnych limitów migracji globalnej (formaldehydu) w wyrobach z melaminy oraz ceramicznych, głównie pochodzących z Chin. Formaldehyd jest związkiem dozwolonym do stosowania w produkcji tworzyw sztucznych (np. melaminy), z których wytwarzane są wyroby do kontaktu z żywnością. Ze względu na jego udowodnione szkodliwe działanie na organizm człowieka, limit migracji tego związku z wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością jest ograniczony. Wyroby do kontaktu z żywnością, w tym materiały opakowaniowe i opakowania do żywności, sprzęt, naczynia stołowe i kuchenne oraz inne wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością objęte są w Unii Europejskiej regulacjami prawnymi, które określają wymagania jakie muszą one spełniać w zakresie bezpieczeństwa dla zdrowia. Wyroby te, wytwarzane z zastosowaniem różnorodnych surowców o złożonym składzie, w istotny sposób mogą przyczyniać się do wzrostu zanieczyszczenia żywności. W celu ograniczenia narażenia konsumenta na działanie substancji szkodliwych dla zdrowia, pochodzących z materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, podjęto przez terenowe organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej działania, które pozwoliły zlokalizować, zabezpieczyć i nakazać podmiotom, wycofanie lub utylizację kwestionowanych materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Liczną grupę kwestionowanych produktów stanowiły suplementy diety, które zostały zakwestionowane i zgłoszone do systemu RASFF ze względu na stwierdzenie obecności nieautoryzowanego składnika 1,3-dimetyloaminy (DMAA), substancji dla której nie zostały ustalone limity bezpieczeństwa spożycia przez ludzi. Znane są przypadki poważnych negatywnych działań na serce i mózg wskazujące, że spożycie DMAA, szczególnie w połączeniu z kofeiną, stwarza poważne ryzyko dla zdrowia. Wykonane oceny ryzyka w ramach funkcjonowania systemu RASFF wskazują, że DMAA jest substancją, która nie powinna być spożywana przez ludzi, ze względu na ryzyko jakie stwarza dla zdrowia. Również Amerykańska Agencja ds. Żywności i Leków FDA (*Food and Drug Administration*) wydała publiczne ostrzeżenie i wprowadziła restrykcje w odniesieniu do suplementów diety zawierających DMAA.

W 2023 roku do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego wpłynęło 1 737 (1 393) wniosków i interwencji, dotyczących bezpieczeństwa produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności. Rozpatrzono 1 560 (1 345) spraw, w 101 przypadkach przekazano sprawy w części lub w całości do właściwych organów PIS, a także do innych organów tj. IW, PIP, UOKIK, WIOŚ, US, UW, Policji. Ponadto 72 zgłoszone interwencje pozostawiono bez rozpoznania głównie ze względu na likwidację placówek, wycofanie interwencji przez skarżących

bądź brak wystarczających danych do podjęcia stosownych działań. 4 sprawy pozostają w trakcie rozpatrywania. Analizowano wszystkie wpływające zgłoszenia, również anonimowe. Dotyczyły one głównie: niewłaściwych warunków sanitarno-higienicznych w miejscach obrotu żywnością oraz jej produkcji, sprzedaży żywności po upływie dat minimalnej trwałości/terminu przydatności do spożycia, niewłaściwych cech organoleptycznych żywności, higieny sprzedaży, nielegalnego wprowadzania do obrotu suplementów diety, żywienia w zakładach żywienia zbiorowego.

Zasadność zarzutów podniesionych przez skarżących została potwierdzona w 604 (444) przypadkach co stanowi 38,7% (33%) rozpatrywanych spraw. Podczas kontroli interwencyjnych pobrano do badań laboratoryjnych 247 (148) próbek żywności z czego zakwestionowano 21 próbek z uwagi na : zanieczyszczenia biologiczne, cechy organoleptyczne, nieprawidłowe znakowanie, nieprawidłowa kaloryczność badanego posiłku, co stanowi 8,5% zbadanych próbek, z czego 4 przypadki zgłoszono do RASFF.

Za stwierdzone nieprawidłowości na osoby winne zaistniałych sytuacji nałożono 578 (431) mandatów na sumę 145 550 zł (96 450 zł), wydano 129 decyzji administracyjnych nakazujących głównie:

- usunięcie uchybień i nieprawidłowości sanitarno-technicznych;
- wycofanie z obrotu środków spożywczych;
- zakaz wprowadzania żywności do obrotu;
- przerwanie działalności.

W związku z prowadzonymi postępowaniami dotyczącymi załatwiania skarg, wniosków i interwencji, do ŚPWIS skierowano 18 wniosków o ukaranie.

Pojawiające się wciąż zagrożenia w obszarze bezpieczeństwa żywności wymagają nieustannego przestrzegania istniejących procedur przez wszystkich uczestników łańcucha żywnościowego oraz wzmoczonych działań kontrolnych PIS oraz innych organów urzędowej kontroli żywności. Uznano za istotne utrzymywanie dobrej współpracy z innymi inspekcjami, szczególnie z Inspekcją Weterynaryjną, Nadzorem Farmaceutycznym, Inspektoratem Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcją Handlową oraz Inspekcją Ochrony Środowiska. Zgodnie z porozumieniem z dnia 22 grudnia 2020 roku w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego opracowano roczny plan działania inspekcji. Zgodnie w ww. planem w 2023 roku wyznaczono 45 podmiotów produkujących m.in.: owoce i warzywa do przeprowadzenia kontroli w ramach realizacji planu działania na 2023 rok. Przeprowadzono 45 kontroli, w tym 5 wspólnie z WIORIN i WIOŚ, 33 wspólnie z WIORIN, 7 wspólnie z WIOŚ. Plan kontroli zaplanowany na 2023 rok zrealizowano w 100%. Stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości w dużej mierze dotyczyły:

- braku wymaganych szkoleń w zakresie stosowania środków ochrony roślin,
- braku aktualnych badań m. in. opryskiwacza,
- stosowania środków ochrony roślin w sposób stwarzający zagrożenie
- oraz stosowania środków ochrony roślin niezgodnie z etykietą.

Łącznie pobrano do badań 81 próbek żywności (w tym, w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych 35 próbek, obecności metali szkodliwych dla zdrowia 44 próbki, pozostałości azotanów i azotynów 2 próbki. Ponadto pobrano 11 próbek gleby na zawartość metali. Zdyskwalifikowano 1 próbkę żywności, w których stwierdzono przekroczenie pozostałości metali ciężkich szkodliwych dla zdrowia - kadmu. W związku ze stwierdzonym przekroczeniem

zawartości kadmu, przesłano informację dotyczącą kwestionowanych truskawek do Inspekcji Ochrony Środowiska.

Wnioski:

- Na terenie województwa śląskiego zaobserwowano znaczne zmniejszenie liczby wpisanych do rejestru obiektów, jednakże zarówno liczba prób pobieranych do badań laboratoryjnych jak i liczba przeprowadzonych kontroli sanitarnych pokazują tendencję wzrostową. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano więcej decyzji administracyjnych niż w 2022 r., jednakże liczba decyzji unieruchomienia zakładu bądź zakazu wprowadzania produktu do obrotu nie zmieniła się;
- Procent zakładów ocenionych negatywnie w 2023 roku jest analogiczny do roku poprzedniego - dane liczbowe świadczą o stabilizacji stanu higieniczno-sanitarnego ogółu zakładów pozostających pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego. Faktem jest, iż nadal zdarzają się jeszcze drastyczne naruszenia prawa żywnościowego. W trosce o ochronę zdrowia konsumentów, istnieje potrzeba prowadzenia dalszych systematycznych urzędowych kontroli żywności;
- Warto jednak podkreślić, że w 2023 roku nie odnotowano znaczących incydentów dotyczących bezpieczeństwa żywności. Pobrano do badań laboratoryjnych zdecydowanie większą, bo o 1 074 liczbę prób, niż w roku poprzednim. Liczba prób kwestionowanych wzrosła. Najczęstszym powodem dyskwalifikacji prób były zanieczyszczenia mikrobiologiczne, które obejmowały 64,3% wszystkich kwestionowanych przypadków (w tym 33,5% stanowiła *Salmonella*). Wskazuje to na pilną potrzebę zintensyfikowania nadzoru nad warunkami produkcji, przechowywania oraz transportu żywności w odpowiednich zakresach temperaturowych. Drugą grupę stanowiły zanieczyszczenia biologiczne, które były przyczyną dyskwalifikacji w 22,3% ogólnej liczby kwestionowanych prób. Na 562 badania sanitarne przeprowadzone w kierunku wykrywania zanieczyszczeń biologicznych, 79 było zdyskwalifikowanych, co stanowi 14% wszystkich prób badanych w tym kierunku. Za główną przyczynę takiego stanu rzeczy można uznać nieprzestrzeganie tzw. reżimów sanitarnych i temperaturowych, aczkolwiek zauważa się znaczną poprawę w stosunku do roku poprzedniego - 22,9%;
- W 2023 roku zaobserwowano znaczne nieprawidłowości w zakresie żywienia dzieci, posiłki nie spełniały norm żywienia. Powyższe wyniki stanowią bezwzględne wskazania do zintensyfikowania działań kontrolnych placówkach żywienia dzieci i młodzieży na każdym etapie ich edukacji;
- Istotnym elementem w zapewnieniu bezpieczeństwa żywności jest analiza zgłaszanych skarg i interwencji. Sygnały pochodzące od społeczeństwa są każdorazowo rozpatrywane i skutkują podjęciem natychmiastowych działań wyjaśniających, a w sytuacjach tego wymagających - także represyjnych;
- W związku ze zwiększającą się ilością zadań do wykonania oraz ich złożonością, a co za tym idzie, koniecznością posiadania gruntownej i rozległej wiedzy, nadal koniecznym jest zwiększanie potencjału Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie m.in. przez zwiększenie sił i środków oraz dalsze doskonalenie zawodowe pracowników (samokształcenie, udział w szkoleniach wewnętrznych i zewnętrznych).

Ocena stanu sanitarnego w zakresie bezpieczeństwa wody

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi¹⁶ woda jest zdatna do użycia, jeżeli jest wolna od mikroorganizmów chorobotwórczych i pasożytów w liczbie stanowiącej potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego, wszelkich substancji w stężeniach stanowiących potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego oraz nie wykazuje agresywnych właściwości korozyjnych i spełnia wymagania:

- mikrobiologiczne określone w części A załącznika nr 1 do rozporządzenia;
- chemiczne określone w części B załącznika nr 1 do rozporządzenia.

Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie województwa śląskiego na podstawie krajowych aktów prawnych o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

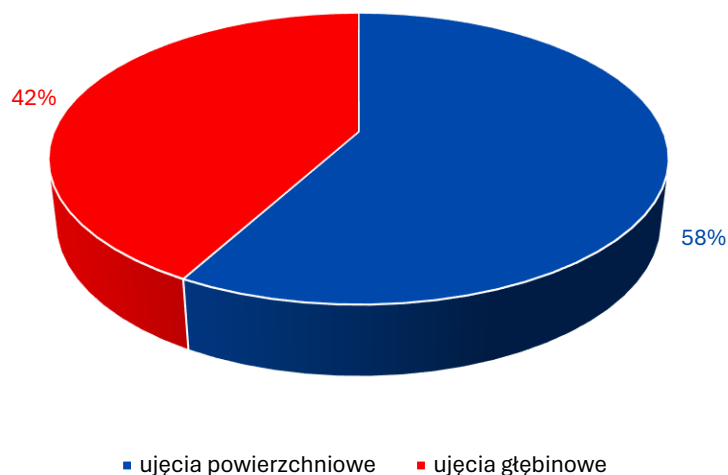
Zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi

System zaopatrzenia województwa śląskiego w wodę jest oparty na poborze, uzdatnianiu oraz dystrybucji do odbiorców wody z ujęć powierzchniowych i głębinowych.

Nadzorem sanitarnym w 2023 roku objętych było łącznie 704 wodociągi, w tym:

- 403 wodociągi zbiorowego zaopatrzenia;
- 301 innych podmiotów wykorzystujących wodę z indywidualnych ujęć (szpitale, gospodarstwa agroturystyczne, kolonie, obozy, domy pomocy społecznej, obiekty szkolne, nadleśnictwa, zakłady karne oraz inne, w których woda jest wykorzystywana do działalności handlowej lub celów publicznych).

W województwie śląskim 57,2% wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi pochodzi z ujęć powierzchniowych natomiast 42,8% to woda z ujęć głębinowych.

Wykres. Źródła wody przeznaczonej do spożycia w województwie śląskim w 2023 roku

¹⁶ Dz.U. 2017 poz. 2294

Kontrolę jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi zgodnie z przyjętym harmonogramem prowadzą pracownicy 20 Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych, a badania wykonywane są w Zintegrowanym Laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego. Otrzymywane dane są raportowane miesięcznie w systemie WODA-EXCEL (baza danych oraz system danych przestrzennych), Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu.

Ujęcia wód – powierzchniowe i głębinowe

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 29 sierpnia 2019 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi¹⁷, ustalono trzy kategorie jakości wód:

- kategoria A1 – wody wymagające prostego uzdatniania fizycznego, w szczególności filtracji oraz dezynfekcji;
- kategoria A2 – wody wymagające typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji oraz dezynfekcji przez chlorowanie końcowe;
- kategoria A3 – wody wymagające wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego lub metod biologicznych, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym oraz dezynfekcji przez ozonowanie lub chlorowanie końcowe.

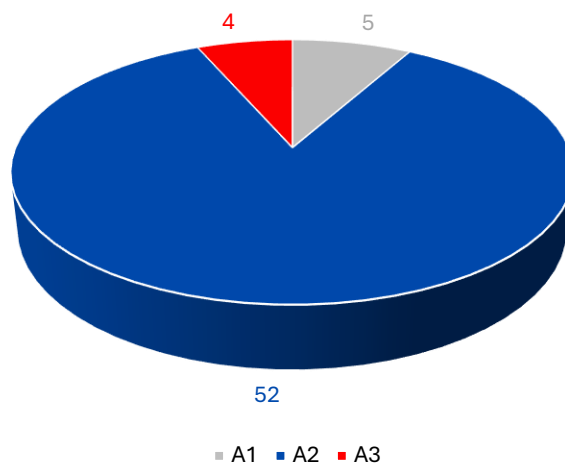
W 2023 roku w województwie śląskim zarejestrowano 62 ujęcia wód powierzchniowych, z których 61 skontrolowano i oceniono. Jedno z ujęć nie poddano ocenie z uwagi na sezonowe wykorzystanie obiektu (camping pracujący tylko w sezonie letnim).

Powyższym ujęciom wód powierzchniowych przypisano następujące kategorie jakości wody:

- A1 – wody wymagające prostego uzdatniania fizycznego, w szczególności filtracji oraz dezynfekcji – 5;
- A2 – wody wymagające typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji oraz dezynfekcji przez chlorowanie końcowe – 52;
- A3 – wody wymagające wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego lub metod biologicznych, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym oraz dezynfekcji przez ozonowanie lub chlorowanie końcowe – 4.

---

¹⁷ Dz.U. 2019 poz. 1747

Wykres. Kategorie jakości wód powierzchniowych w województwie śląskim w 2023 roku

W 2023 roku w województwie śląskim zarejestrowano 793 ujęcia wód głębinowych, w tym czynnych 642.

Infrastruktura zaopatrzenia ludności województwa śląskiego w wodę

Zaopatrzeniem ludności w wodę do spożycia w województwie śląskim zajmują się przedsiębiorstwa wodociągowe oraz jednostki gminne produkujące wodę z ujęć powierzchniowych i głębinowych o różnej wydajności.

Tabela. Zaopatrzenie ludności w wodę do spożycia w województwie śląskim w 2023 roku

Rodzaj wodociągu	Produkcja wody [m ³ /d]	Liczba wodociągów	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę [w tys.]
Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia	<100	120	59,20
	101–1 000	202	651,73
	1 001–10 000	60	1 249,19
	10 001–100 000	20	2 299,20
	>100 000	1	28,86
Inne podmioty zaopatrujące w wodę		301	56,77
RAZEM		403	4 288,18

Tabela. Wykaz przedsiębiorstw wodociągowych zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz innych podmiotów podlegających nadzorowi Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego w 2023 roku

PSSE	Produkcja wody [m ³ /d]					Wodociągi innych podmiotów (ujęcia indywidualne)	Suma
	do 100	101- 1 000	1 001- 10 000	10 001- 100 000	>100 000		
Bielsko-Biała	3	8	3	3	0	54	71
Bytom	6	15	3	2	0	8	34
Chorzów	0	0	1	1	0	0	2
Cieszyn	9	21	3	1	0	17	51
Częstochowa	23	28	4	1	0	8	64
Dąbrowa Górnicza	8	16	9	0	0	7	40
Gliwice	4	15	3	2	0	8	32
Jaworzno	0	0	0	1	0	2	3
Katowice	0	0	2	1	0	2	5
Kłobuck	5	15	3	0	0	8	31
Lubliniec	8	11	2	0	0	4	25
Myszków	13	9	3	0	0	7	32
Racibórz	3	8	2	0	0	5	18
Ruda Śląska	0	0	0	1	0	2	3
Rybnik	3	6	3	1	0	6	19
Sosnowiec	0	0	0	2	0	0	2
Tychy	1	11	15	2	1	4	34
Wodzisław Śląski	0	4	0	2	0	2	8
Zawiercie	19	23	3	0	0	19	64
Żywiec	15	12	1	0	0	138	166
RAZEM	120	202	60	20	1	301	704

Jakość wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi

Woda przeznaczona do spożycia przez ludzi w województwie śląskim produkowana jest przez 403 urządzenia wodociągowe, z których korzysta 4 288 180 mieszkańców województwa śląskiego, co stanowi 98,96% populacji tego regionu. Pozostali mieszkańcy tj. 56 770 korzysta z indywidualnych źródeł zaopatrzenia w wodę, produkowaną i dystrybuowaną przez 301 podmiotów. Jakość wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi jest kontrolowana i poddawana ocenie zgodnie z wymogami określonym w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi¹⁸.

Zgodnie z ustalonymi „Harmonogramami pobierania próbek wody” wykonywano badania jakości wody z częstotliwością określoną w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi. Miejsca pobierania do badania próbek wody, ustalano z ich właścicielami w następujących punktach na urządzeniach wodociągowych takich jak:

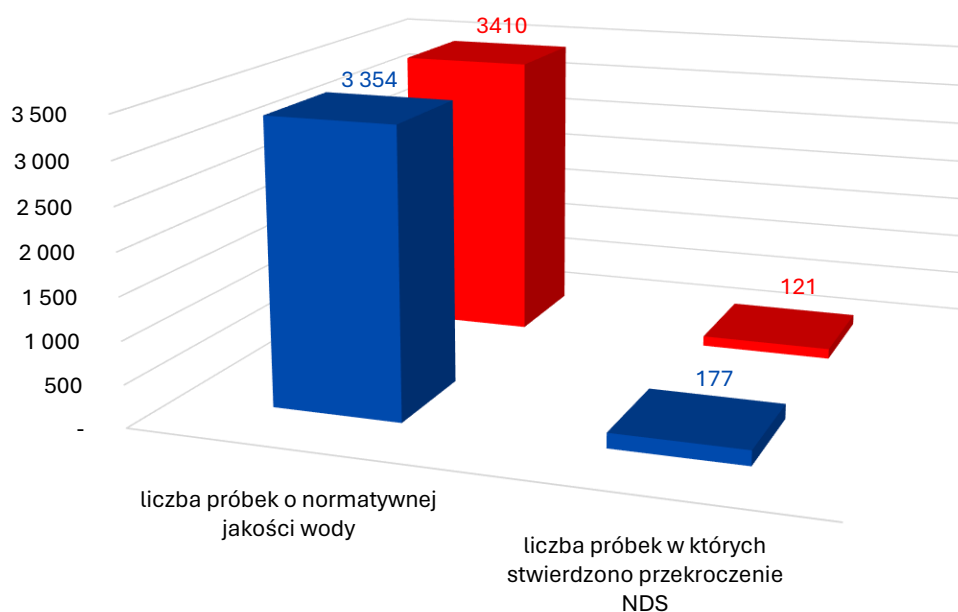
¹⁸ Dz.U. z 2017 r., poz. 2294

- ujęcia wody;
- miejsca, w których woda jest wprowadzana do sieci;
- sieci wodociągowe;
- punkty czerpalne znajdujące się najbliżej przed wodomierzem głównym lub przyłączem wodociągowym, łączących sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług – w przypadku braku możliwości poboru wody w tym miejscu z zaworów używanych zwykle do pobierania wody, w szczególności w budynkach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego oraz budynkach mieszkalnych, oraz dla ujęć indywidualnych na pompach lub innych używanych punktach czerpalnych.

Liczba zaplanowanych przez właściwych PPIS próbek wody do kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi to 3 582, natomiast do analizy pobrano 3 531 próbek:

- w 177 (3,42%) stwierdzono przekroczenia parametrów fizykochemicznych;
- w 121 (3,4%) stwierdzono przekroczenia parametrów mikrobiologicznych.

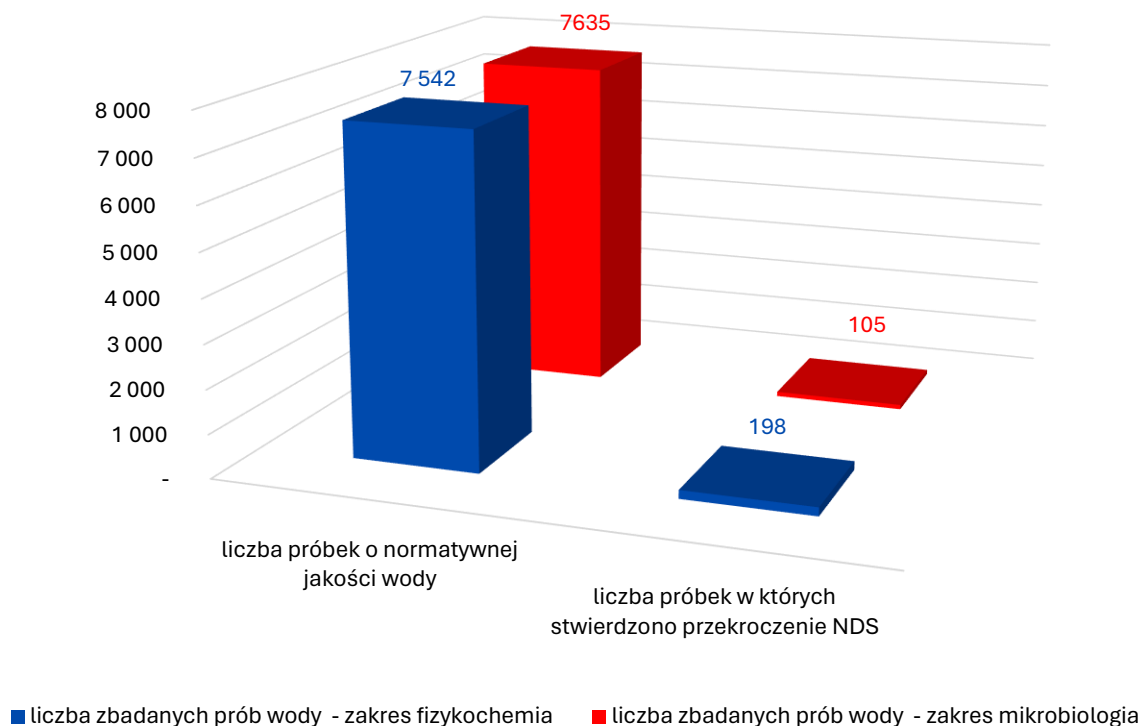
■ liczba zbadanych prób wody - zakres fizykochemia

■ liczba zbadanych prób wody - zakres mikrobiologia

Wykres. Zestawienie wyników kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wykonanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa śląskiego w 2023 roku

W ramach kontroli wewnętrznej przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych oraz podmiotów wykorzystujących wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia zaplanowano pobór 8 422 próbek wody, do analizy pobrano 7 740 próbek:

- w 198 (2,6%) stwierdzono przekroczenia fizykochemiczne;
- w 105 (1,35%) stwierdzono przekroczenia mikrobiologiczne.

Wykres. Zestawienie wyników kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych oraz ujęć indywidualnych w województwie śląskim w 2023 roku

Różnice w liczbie zaplanowanych i pobranych próbek wody wynikają z okresowych postojów ujęć wody oraz wprowadzania zmian w „Harmonogramach pobierania próbek wody”.

W przypadku gdy woda nie spełniała wymagań właściwy Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny po analizie bezpieczeństwa zdrowotnego wody przeznaczonej do spożycia wydał 52 decyzje, w tym:

- 39 w sprawie braku przydatności wody do spożycia;
- 13 w sprawie warunkowej przydatności wody do spożycia.

Ponadto PPIS województwa śląskiego odnotowali łącznie 2 701 awarii na sieciach wodociągowych powodujących wstrzymanie dostaw wody lub pogorszenie parametrów jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Spośród 301 indywidualnych ujęć wody poddano kontroli 232 ujęcia, w tym tylko jeden podmiot dostarczał wodę o nieodpowiedniej jakości.

Podsumowując w 2023 roku, woda przeznaczona do spożycia na terenie województwa śląskiego spełniała wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi¹⁹, a podczas okresowych zakłóceń podejmowano działania zaradcze skutkujące normatywną jakością wody.

¹⁹ Dz.U. z 2017 poz. 2294

Odstępstwa od wymaganej jakości wody do spożycia

Zgodnie z §28.1 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r., w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi²⁰ w przypadku gdy woda nie spełnia wymagań określonych w części B załącznika nr 1 do rozporządzenia, z wyłączeniem wymagań określonych dla bromianów i ołowiu i nie jest możliwe przywrócenie jej jakości do stanu wymaganego przepisami rozporządzenia w terminie 30 dni, podmioty²¹ mogą wystąpić z wnioskiem do właściwego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego o udzielenie zgody na odstępstwo od tych wymagań. W związku z powyższym PPIS w Rybniku decyzją udzielił zgody na odstępstwo od maksymalnego dopuszczalnego stężenia parametru azotany w wodzie pochodzącej z wodociągu publicznego w Pstrążnej. Ze względu na wykonanie przez stronę skutecznych działań naprawczych, PPIS w Rybniku zakończył przedmiotowe odstępstwo.

Natomiast zgodnie z §31.1. Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r., w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi²², w sytuacji braku efektywności przeprowadzonych działań naprawczych podmiot (o którym mowa w §28 ust. 1 rozporządzenia) może wystąpić z wnioskiem o udzielenie drugiej zgody na odstępstwo, które nie może trwać dłużej niż kolejne trzy lata. W związku z powyższym Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny udzielił zgody na drugie odstępstwo od maksymalnej dopuszczalnej zawartości fluorków w wodzie przeznaczonej do spożycia z ujęcia wody w Kośmidrach gm. Pawonków. Odstępstwo wydane zostało do 26 lutego 2026 roku.

Nadzór nad materiałami i wyrobami oraz nowymi technologiami uzdatniania wody

Do ŚPWIS w roku 2023 wpłynęło 7 wniosków o wydanie zgody na zastosowanie nowych technologii uzdatniania wody dla następujących obiektów:

- SUW w Borze Zajacińskim;
- SUW dla studni głębinowej, zlokalizowanej na terenie Zakładu w Dobieszowicach;
- SUW przy Parku Wodnym w Tarnowskich Górach;
- Wodociąg sieciowy Lisowice - Darliny;
- SUW Pstrążna w Pstrążnej;
- SUW w miejscowości Kuźnica Stara gm. Poraj;
- SUW w miejscowości Kośmidry – w trakcie realizacji.

Ponadto PPIS województwa śląskiego łącznie wydali 42 decyzje na materiały i wyroby do uzdatniania wody oraz przeprowadzili 151 weryfikacji materiałów i wyrobów służących dystrybucji wody.

---

²⁰ Dz.U. z 2017, poz. 2294,

²¹ o których mowa w §6 i §7 Rozporządzenia,

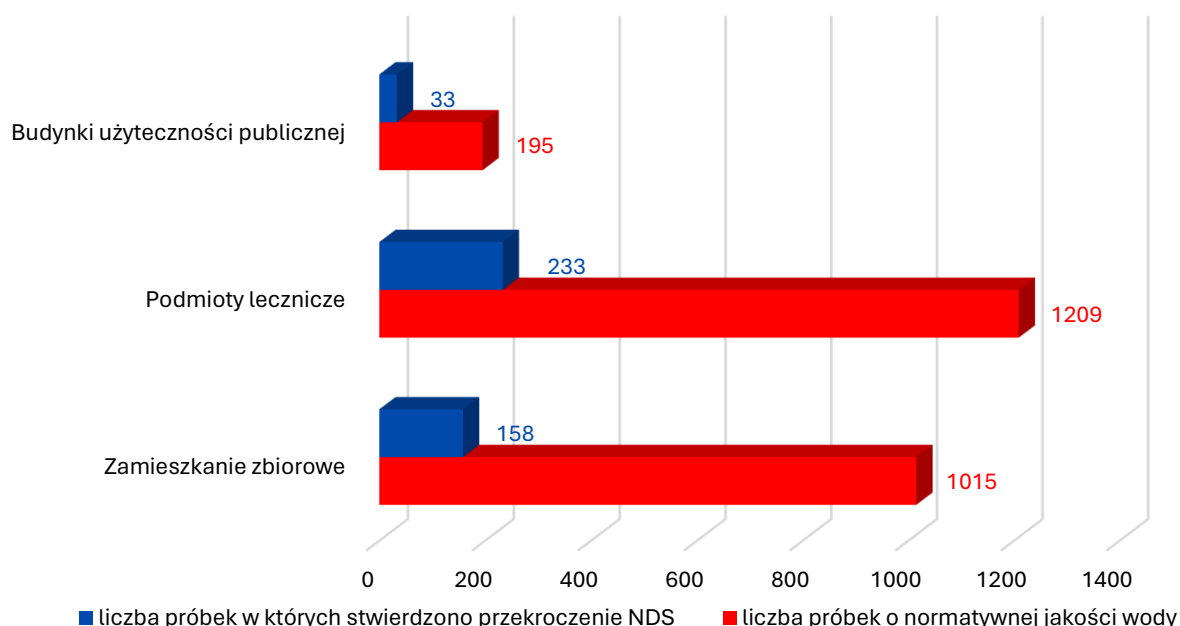
²² Dz.U. z 2017, poz. 2294.

Ciepła woda użytkowa

W 2023 roku Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni nadzorowali jakość ciepłej wody w zakresie występowania bakterii z rodzaju *Legionella* sp. w podmiotach wykonujących działalność leczniczą (usługi stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne) i w budynkach zamieszkania zbiorowego oraz w budynkach użyteczności publicznej, w których w trakcie ich użytkowania wytwarzany jest aerozol wodnopowietrzny zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi²³. Łącznie w roku 2023 dla parametru *Legionella* sp. pobrano 2 843 próbki ciepłej wody, w tym w budynkach zamieszkania zbiorowego - 1 173, podmiotach leczniczych - 1 442, w budynkach użyteczności publicznej - 228.

Tabela. Zestawienie wyników kontroli jakości wody dla parametru *Legionella* sp. z podziałem na miejsce kontroli w województwie śląskim w 2023 roku

<i>Legionella</i> sp		Liczba pobranych próbek	Liczba próbek w których stwierdzono przekroczenie NDS
	Zamieszkanie zbiorowe	1 173	158
	Podmioty lecznicze	1 442	233
	Budynki użyteczności publicznej	228	33
Decyzje		96	

Wykres. Zestawienie wyników kontroli jakości wody dla parametru *Legionella* sp. w województwie śląskim w 2023 roku

²³ Dz. U. z 2017 r., poz. 2294

W przypadku stwierdzenia niewłaściwej jakości ciepłej wody użytkowej wydano decyzje administracyjne lub wystosowano pisma z zaleceniami do właścicieli obiektów. W obydwu przypadkach Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni zobowiązali właścicieli do podjęcia działań zaradczych oraz potwierdzenia ich skuteczności badaniami jakości wody.

W związku ze stwierdzonym skażeniem bakteriami *Legionella* sp. ciepłej wody użytkowej wydano 96 decyzji dotyczących jakości ciepłej wody w obiektach.

Działania naprawcze prowadzone przez zarządców obiektów w celu doprowadzenia parametrów jakości wody do wartości normatywnych obejmowały:

- dezynfekcję chemiczną lub /i termiczną;
- kontrolę stanu technicznego instalacji oraz źródła zasilania w ciepłą wodę użytkową w zakresie prawidłowości generowanej temperatury.

Działania kończyły się wykonaniem badań wody, które potwierdzały dostawę ciepłej wody użytkowej o normatywnych parametrach.

Jakość wody – pływalnie

Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych²⁴ określa, że pływalnia to obiekt kryty lub odkryty z wodą przepływową przeznaczony do pływania lub kąpieli, posiadający, co najmniej jedną nieckę basenową, z trwałym brzegiem i dnem, wyposażony w urządzenia sanitarne, szatnie i natryski. Zgodnie z definicją w województwie śląskim funkcjonują 282 pływalnie i inne obiekty wyposażone w niecki basenowe, z czego 259 obiektów spełnia definicję pływalni.

Zarządzający pływalniami prowadzą w oparciu o Harmonogramy ustalone z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym monitoring jakości wody oraz ocenę jakości wody na podstawie wyników badań próbek wody, obejmujący następujące parametry:

- mikrobiologiczne: *Escherichia coli*, *Pseudomonas aeruginosa*, ogólna liczba mikroorganizmów w 36±2 °C po 48 h, *Legionella* sp., gronkowce koagulazo-dodatnie;
- fizykochemiczne: mętność, pH, potencjał redox, chlor wolny, chlor związany, chloroform, Σ THM (trihalometany – ogółem), azotany, utlenialność.

W 2023 roku skontrolowano jakość wody w obiektach basenowych, pobrano łącznie 20 117 próbek wody, w tym:

- 1 664 próbek przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach kontroli urzędowej;
- 18 453 próbki przez zarządzających obiektami w ramach prowadzonej kontroli wewnętrznej.

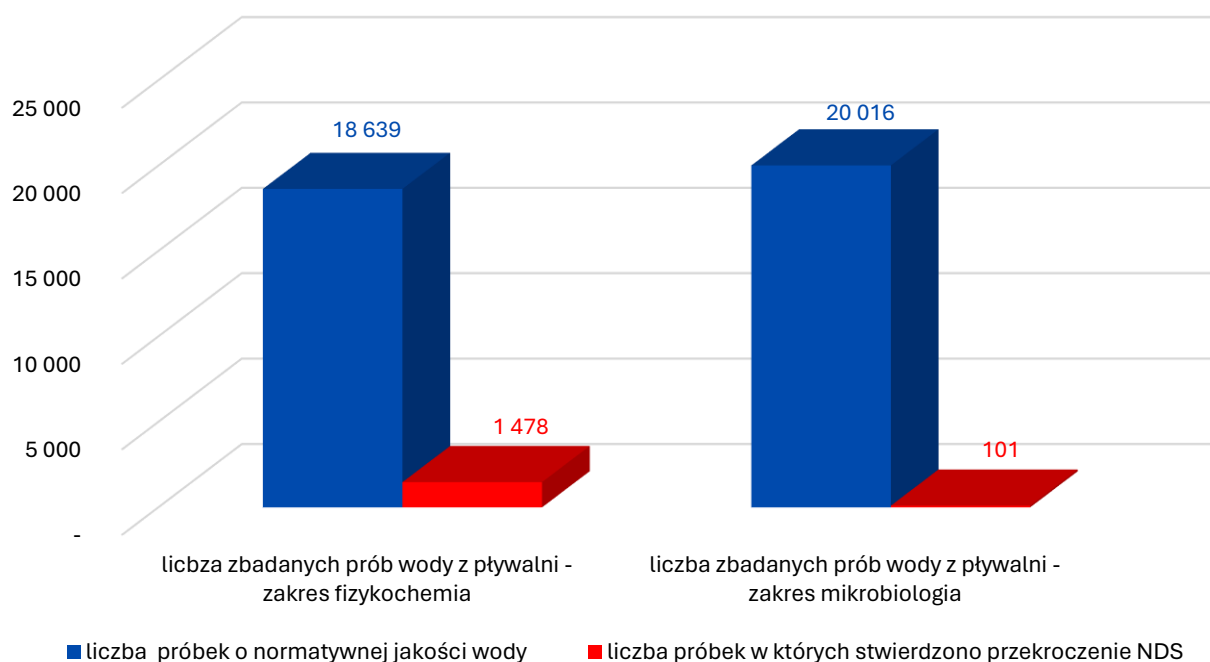
W 1 553 próbkach, badania wykazały niezgodność z wymaganiami Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach, co stanowi (7,7 %) przypadków, w tym w zakresie parametrów:

- fizykochemicznych stwierdzono niezgodność w 1 478 próbkach, co stanowi 7,3% wszystkich pobranych próbek w 2023 roku, przekroczenia dotyczyły najczęściej wskaźników chlor związany, chlor wolny, odczyn, utlenialność, chloroform, mętność, potencjał redox;

---

²⁴ Dz. U. z 2023 r., poz. 714

- mikrobiologicznych stwierdzono niezgodność w 101 próbkach, co stanowi 0,5% wszystkich pobranych próbek w 2023 roku.

Wykres. Zestawienie wyników kontroli jakości wody na pływalniach w województwie śląskim w 2023 roku

Przebadano próby wody z 822 natrysków na pływalniach w tym:

- 391 próbek wody pobrano przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach kontroli urzędowej;
- 431 próbek przez zarządzających obiektami w ramach prowadzonej kontroli wewnętrznej.

Przekroczenia dotyczące bakterii *Legionella* sp. stwierdzono w 61 próbkach pobranych z natrysków w łazienkach. Natomiast na 282 pływalnie i inne obiekty wyposażone w niecki basenowe stwierdzono przekroczenia bakterii *Legionella* sp. w 7 nieckach basenowych.

Działania naprawcze prowadzone przez zarządców obiektów w celu doprowadzenia parametrów jakości wody ciepłej w nieckach basenowych do wartości normatywnych obejmowały przegląd techniczny oraz dezynfekcję wody w niecce i instalacji technologicznej lub wymięnię całości wody oraz czyszczenie, dezynfekcję niecek i zbiorników przelewowych.

Jako przyczynę występowania zanieczyszczeń mikrobiologicznych wody na pływalniach najczęściej wskazywano niespełnienie wymagań higienicznych w zakresie prawidłowej eksploatacji pływalni oraz brak przestrzegania rygorów sanitarnych.

Zgodnie z Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach²⁵ organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2023 roku wydały 259 zbiorczych ocen rocznych wody na pływalniach:

- 254 oceny, w których woda odpowiadała wymaganiom ww. rozporządzenia;
- 5 ocen, w których woda nie odpowiadała wymaganiom ww. rozporządzenia.

²⁵ Dz. U. z 2022 roku, poz. 1230

Jakość wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpiel

Kontrola jakości wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpiel w sezonie letnim 2023 roku była prowadzona w oparciu o Ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne²⁶. Zgodnie z ustawą Prawo Wodne sezon kąpielowy trwa od 1 czerwca do 30 września. Kontrolę jakości wody prowadzili Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni oraz właściciele/administratorzy obiektów. PPIS są zobowiązani do nieodpłatnego, niezwłocznego przekazywania wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji dotyczących oceny jakości wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpiel, klasyfikacji wody w kąpielisku oraz zakazu kąpiel. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta zamieszcza te informacje odpowiednio w ewidencji kąpielisk lub w ewidencji miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpiel. PPIS jest obowiązany do nieodpłatnego, niezwłocznego przekazywania organizatorowi pochodzących, z kontroli urzędowej, informacji dotyczących ocen jakości wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpiel oraz klasyfikacji wody w kąpielisku.

W województwie śląskim zgłoszono do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej 22 obiekty o statusie kąpieliska.

Tabela. Zestawienie liczby kontroli urzędowych i wewnętrznych na poszczególnych kąpieliskach w województwie śląskim w 2023 roku

PPIS	Nazwa kąpieliska	Liczba kontroli urzędowych	Liczba kontroli wewnętrznych	Stwierdzone przekroczenia
Bielsko-Biała	Kąpielisko Ośrodka Rekreacji i Sportów Wodnych	4	4	Dwukrotnie zakwit sinic
Częstochowa	Bałtyk-Adriatyk	1	4	-
Dąbrowa	Pogoria I	3	4	Enterokoki
Górnica	Pogoria III	1	4	-
Gliwice	Czechowice	1	4	-
	Słoneczna Plaża Pławniowice	1	4	-
Jaworzno	Plaża nad Sosiną 2	1	4	-
Katowice	Hubertus”	1	3	-
	Park Słupna	1	3	-
	Dolina Trzech Stawów	3	4	Escherichia Coli, inne: obecność trwałej piany i zielonego kożucha na powierzchni wody
	Morawa	1	3	-
Kłobuck	Zakrzew	2	5	Escherichia Coli
Racibórz	Wodnik	1	3	-
Rybnik	Pniowiec	1	4	-
	Śmieszek	1	3	-
	Kamień	1	4	-
Sosnowiec	Stawiki	5	3	Escherichia Coli

²⁶ Dz.U.2023 r. poz. 1478 z późn. zm.

Tychy	Ośrodek Wypoczynkowy Paprocany - Jezioro Paprocany	3	4	Trzykrotnie zakwit sinic
	Ośrodek Sportów Wodnych - Łąka	1	3	-
	Łysina	1	3	-
	Mały Staw Starganiec	1	2	-
Wodzisław Śląski	Olza	1	3	-
SUMA		36	78	-

Poza kąpieliskami mogą funkcjonować miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli, których definicje i zasady funkcjonowania opisano w Ustawie Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r.²⁷. Miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli to wydzielony do kąpeli i oznakowany fragment wód powierzchniowych niebędący kąpieliskiem²⁸ i funkcjonujący przez okres nie dłuższy niż 30 dni w roku kalendarzowym²⁹.

Jakość wody w miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli powinna spełniać wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli³⁰.

W sezonie letnim 2023 roku do Państwowych Powiatowych Inspekcji Sanitarnych województwa śląskiego zgłoszono poniższe miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli, będące pod nadzorem:

- PPIS w Bytomiu - „Pole Biwakowe numer 1”, „Pole Biwakowe numer 2”, „Chechło numer 1”, „Chechło numer 2”;
- PPIS w Częstochowie - „Plaża nr 1”, „Plaża nr 2”;
- PPIS w Dąbrowie Górniczej - „Rogoźnik I”;
- PPIS w Katowicach „Dolina Trzech Stawów” - plaża północna w Katowicach, Staw "Morawa";
- PPIS w Rybniku „Pniowiec” i „Kamień”;
- PPIS w Wodzisławiu Śląskim „Macarena”, „Balaton”;
- PPIS w Zawierciu „Zalew Pilica I”, „Zalew Pilica II”.

Bieżąca ocena jakości wody w kąpieliskach oraz miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli na terenie województwa śląskiego wydawana przez PPIS pozwalała na bezpieczne korzystanie z kąpeli. W przypadku powiadomienia przez właścicieli/organizatorów obiektów o pogorszeniu jakości wody, lub stwierdzonych zanieczyszczeniach wody, dokonywano urzędowej kontroli jakości wody, celem zapewnienia pełnego bezpieczeństwa kąpiących się.

Informacje o jakości wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli były raportowane Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu. Dane na temat jakości wody w kąpieliskach były na bieżąco uaktualnianie w serwisie kąpieliskowym (sk.gis.gov.pl).

Podsumowując wypoczynek nad wodą w sezonie letnim 2023 roku był bezpieczny pod kątem jakości wody.

²⁷ Dz.U.2023 r. poz. 1478 z późn. zm,

²⁸ art. 16 pkt 28 Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 roku,

²⁹ art. 39 ust. 1 Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 roku,

³⁰ Dz. U. z 2019, poz. 255.

Działania związane z zanieczyszczeniami rzeki Odry

Zgodnie z informacjami uzyskanymi od PPIS województwa śląskiego na nadzorowanym terenie nie stwierdzono przypadków potencjalnego zagrożenia bezpieczeństwa zdrowotnego ujęć wody będących w strefie oddziaływania rzeki Odry.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach otrzymywała od Inspekcji Ochrony Środowiska raporty w związku z wystąpieniem ryzyka zakwitów *Prymnesium parvum* „złotej algi”, natomiast Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie przekazywało raport sytuacyjny na temat stanu ilościowego i jakościowego rzeki Odry.

Zgodnie z art. 6 Ustawy z dnia 13 lipca 2023 r. o rewitalizacji rzeki Odry³¹ w przypadku uzyskania informacji o wystąpieniu zagrożenia lub zdarzeń mogących spowodować zmianę jakości wody na ujęciu wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi lub na obszarze zasilania ujęcia wody, właściwe miejscowo wojewódzkie centrum zarządzania kryzysowego niezwłocznie powiadamia o wystąpieniu tego zagrożenia lub zdarzenia, ich ustaniu, a także o istotnych okolicznościach ich dotyczących:

- właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, właściwego państwowego granicznego inspektora sanitarnego, właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego lub wojskowego inspektora sanitarnego – właściwego terytorialnie wojskowego ośrodka medycyny prewencyjnej i właściwego wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska;
- właścicieli lub zarządców ujęć wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi;
- właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie;
- Prezesa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie;
- Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

ŚPWIS od czasu obowiązywania wyżej wymienionej ustawy otrzymał od Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego łącznie 5 zgłoszeń, które po sprawdzeniu przez właścicieli ujęć oraz PPIS nie miały wpływu na jakość wody ujmowanej na ujęciach głębinowych i powierzchniowych z przeznaczeniem produkcji wody do spożycia przez ludzi.

Aktualne informacje o jakości wody w województwie śląskim dostępne są na portalu internetowym www.gov.pl/wsse-katowice.

---

³¹ Dz. U. z 2023 roku, poz. 1963.

Ocena stanu sanitarno-higienicznego obiektów użyteczności publicznej

Dla zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom województwa śląskiego organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawowały bieżący nadzór sanitarny, kontrolując przestrzeganie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, dotyczące stanu sanitarnego obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, higieny środków transportu, jak również rozpatrując interwencje obywateli.

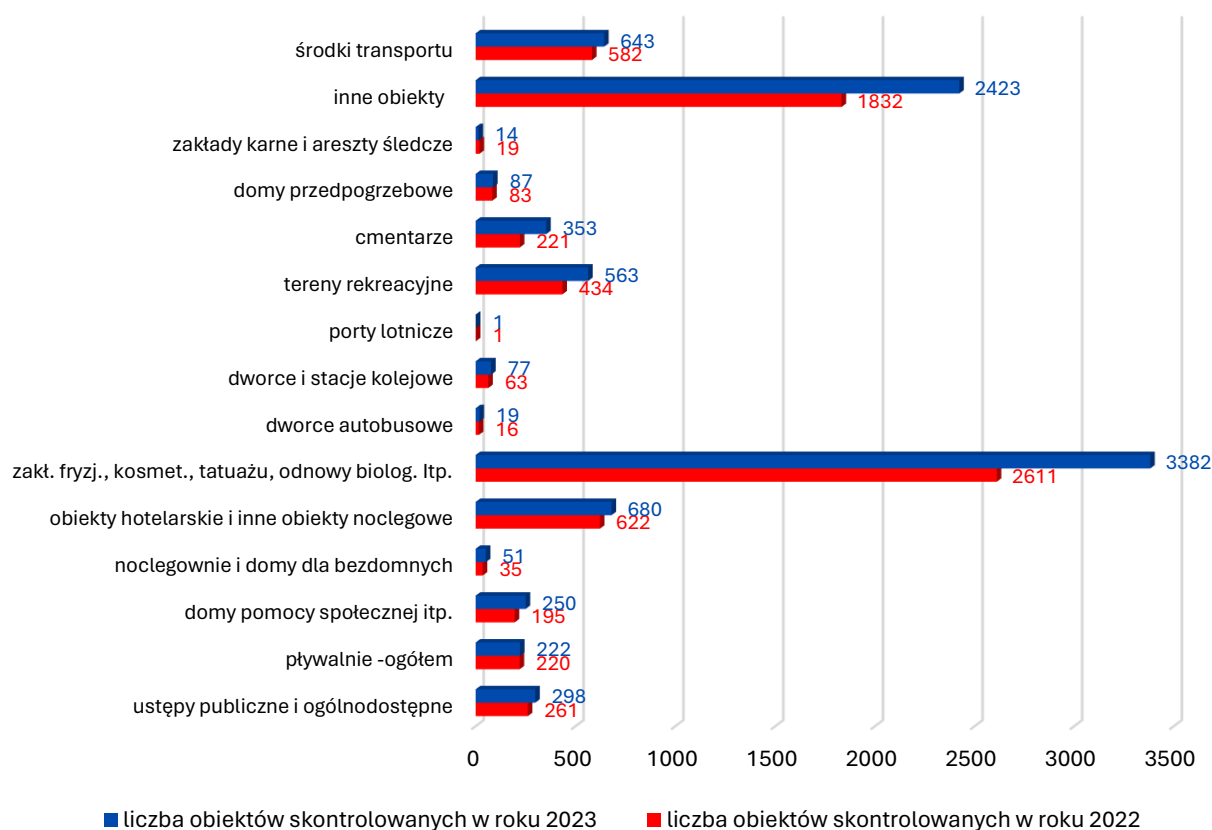
Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni na terenie województwa śląskiego w roku 2023³², bieżącym nadzorem sanitarnym w zakresie higieny komunalnej objęli 18 591 obiektów użyteczności publicznej, z których jedną z liczniejszych grup stanowiły obiekty z sektora *beauty*.

Tabela. Liczba nadzorowanych obiektów użyteczności publicznej w podziale na grupy obiektów w województwie śląskim w 2023 roku

Rodzaj obiektu	Liczba obiektów zewidencjonowanych	Rodzaj obiektu	Liczba obiektów zewidencjonowanych
Inne obiekty	4 967	Domy pomocy społecznej	163
Zakłady fryzjerskie	3 839	Inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej	110
Zakłady kosmetyczne	2 964	Dworce i stacje kolejowe	97
Tereny rekreacyjne	1 268	Placówki zapewniające całodobową opiekę	80
Inne obiekty, świadczące usługi hotelarskie	1 034	Noclegownie i domy dla bezdomnych	64
Inne zakłady, w których są świadczone więcej niż jedna z usług tj. fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu	945	Dworce autobusowe	22
Cmentarze	884	Zakłady karne i areszty śledcze	19
Zakłady odnowy biologicznej	742	Schroniska młodzieżowe, schroniska, pola biwakowe	17
Ustępy publiczne i ogólnodostępne	373	Pensjonaty	14
Pływalnie - ogółem	288	Kempingi	9
Hotele	230	Motele	7
Domy przedpogrzebowe	227	Domy wycieczkowe	2
Zakłady tatuażu	225	Port lotniczy	1

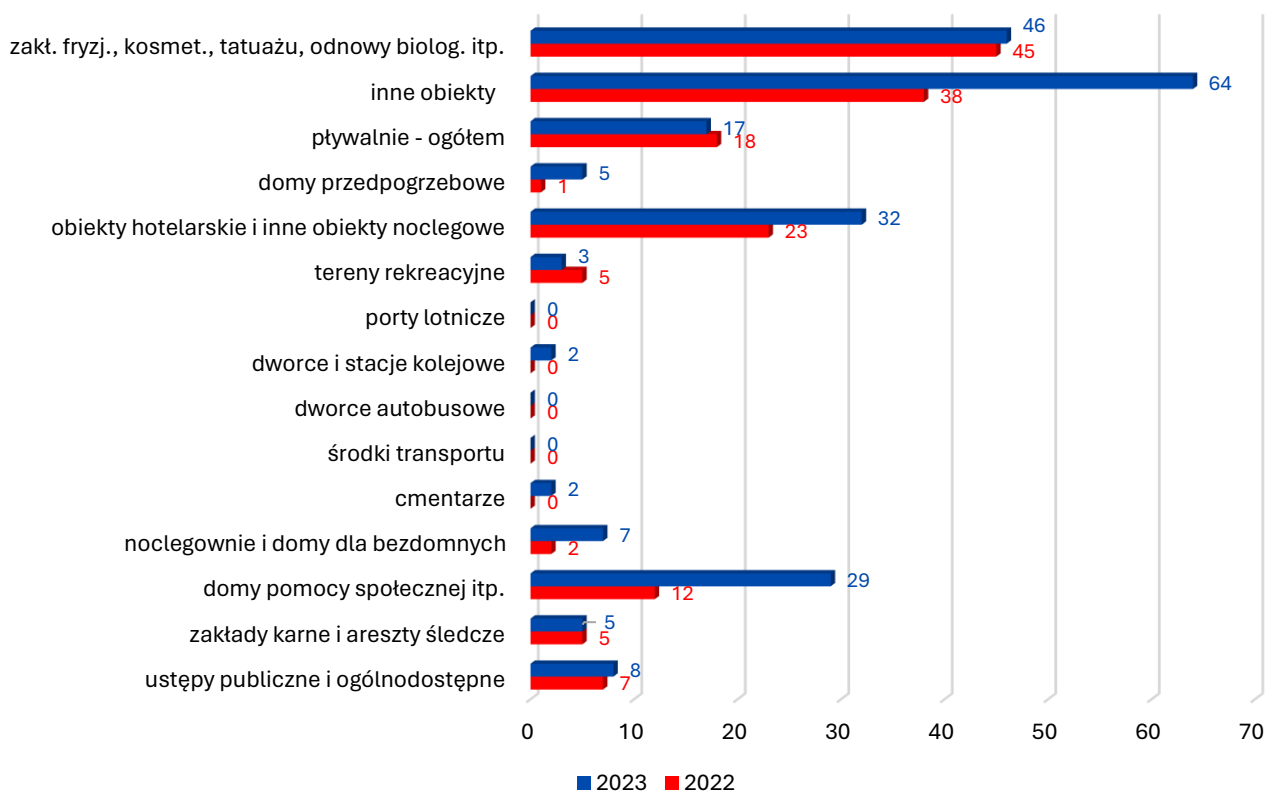
W 2023 roku, spośród wszystkich zewidencjonowanych obiektów użyteczności publicznej, PPIS województwa śląskiego skontrolowali 8 420 obiektów (45,3%), przeprowadzając 8 878 kontroli sanitarnych oraz 65 wizji. Ponadto, skontrolowano 643 nieobjęte ewidencją środki transportu (autobusy, tramwaje, wagony w pociągach, itp), przeprowadzając 540 kontroli.

³² stan na 31.12.2023 r.

Wykres. Porównanie liczby skontrolowanych grup obiektów użyteczności publicznej w województwie śląskim w latach 2022-2023

Porównując rok 2022 z 2023 stwierdzono wzrost zarówno liczby obiektów ocenionych jako złe pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym, jak i liczby nałożonych mandatów karnych. Taka sytuacja spowodowana była tym, iż zakończenie stanu zagrożenia epidemicznego w 2023 roku skutkowało wznowieniem przeprowadzania działań kontrolnych. W porównaniu do roku 2022 zwiększyła się liczba decyzji administracyjnych wydanych dla poprawy stanu sanitarnego w następujących grupach obiektów: ustępy publiczne i ogólnodostępne, domy pomocy społecznej, noclegownie i domy dla bezdomnych, dworce i stacje kolejowe, zakłady karne i areszty śledcze oraz w grupie innych obiektów.

Wykres. Porównanie grup obiektów ocenionych jako złe pod względem sanitarno-technicznym w województwie śląskim w latach 2022-2023

Ogółem, w wyniku przeprowadzonych w obiektach użyteczności publicznej oraz środkach transportu 9 418 kontroli sanitarnych i 65 wizji wydano łącznie 421 decyzji administracyjnych, w tym 13 unieruchamiających objekty oraz nałożono 109 mandatów karnych, na łączną kwotę 25 550 zł (w 2022 roku wydano 351 decyzji, w tym 16 unieruchamiających objekty oraz nałożono mandaty karne). W minionym roku jako złe oceniono 220 obiektów, z czego najwięcej w grupie innych obiektów, w grupie zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu, odnowy biologicznej i świadczących więcej niż jedną z ww. usług oraz w grupie obiektów hotelarskich i innych obiektów noclegowych. Podobnie jak w latach ubiegłych, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego nie stwierdziły występowania poważniejszych zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych dla osób korzystających z obiektów użyteczności publicznej. Należy nadmienić, iż w 2023 roku w dalszym ciągu szczególną uwagę zwrócono na bezpieczeństwo korzystania z zakładów oferujących usługi „solaryjne”. Kontrolą objęto realizację wymogów Ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium³³ oraz Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 stycznia 2018 r. w sprawie umieszczania informacji o zakazie udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia oraz treści informacji o ryzyku związanym z korzystaniem z solarium³⁴. Na terenie województwa śląskiego w 2023 roku³⁵ figurowało 306 solariów, w tym 131 obiektów świadczących wyłącznie usługi solaryjne. Skontrolowanych zostało łącznie 214 zakładów,

³³ Dz. U z 2017 r., poz. 2111,

³⁴ Dz. U. z 2018 r., poz. 275.

³⁵ wg stanu na 31.12.2023 r.

w trakcie 223 kontroli, w tym w I kwartale skontrolowane zostały – 62 solaria, w II kwartale – 57 solariów, w III kwartale – 46 solariów, w IV kwartale – 49 solariów. W 1 obiekcie stwierdzono naruszenie wymogów Ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium tj. reklamowano usługi w zakresie udostępniania solarium w środkach usług informatycznych. W związku z powyższym, PPIS wszczął wobec podmiotu postępowanie administracyjne, zakończone wydaniem kary pieniężnej w wysokości 1 000 zł.

Podczas przeprowadzonych w tej grupie obiektów kontroli sanitarnych stwierdzono nieprawidłowości natury higieniczno-sanitarnej i technicznej. Nałożono mandaty karne oraz wydano zalecenia doraźne. Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały wykonanie zaleceń i znaczną poprawę stanu sanitarno-higienicznego i technicznego. Ponadto, w 1 obiekcie zakwestionowano stan techniczny, który skutkowało wydaniem 1 decyzji administracyjnej nakazującej usunięcie stwierdzonych uchybień.

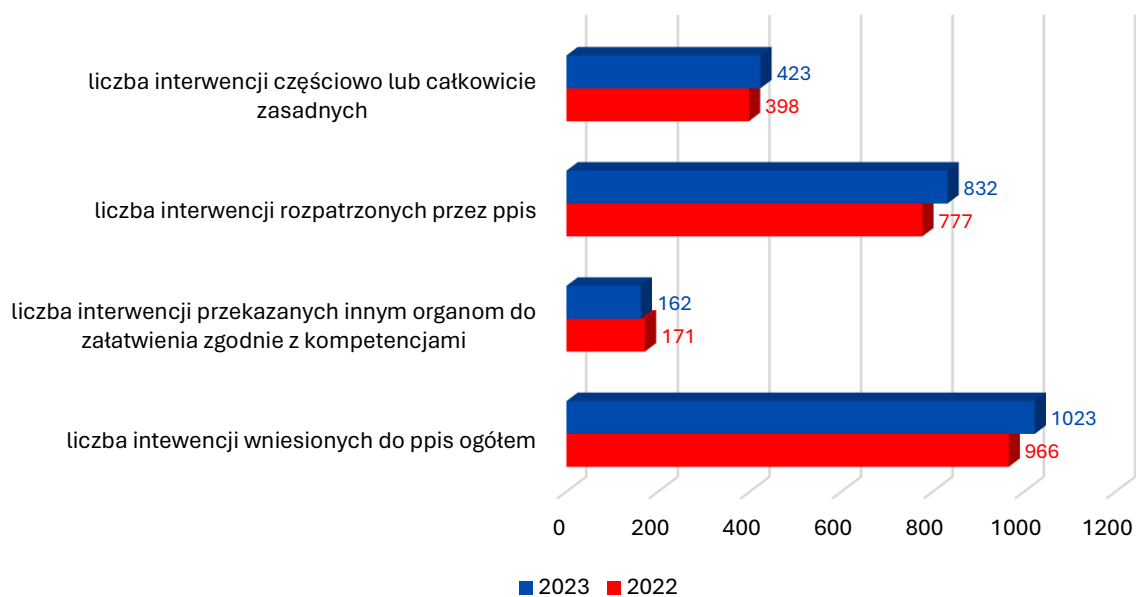
W 2023 roku nie stwierdzono zagrożeń w zakresie ochrony zdrowia przed następstwami korzystania z solarium, przestrzegane były wymogi dotyczące zminimalizowania zagrożeń w zakresie ochrony zdrowia przed następstwami korzystania z solarium.

W ramach nadzoru sanitarnego w zakresie higieny komunalnej i środowiska, w roku 2023 organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego rozpatrywały zarówno interwencje wnoszone przez mieszkańców, jak też przekazywane przez organy administracji publicznej, samorządowej itp.

W minionym roku do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa śląskiego wpłynęło łącznie 1 023 interwencje, z czego w przypadku 162 interwencji stwierdzono, iż dotyczą one spraw pozostających poza kompetencjami organów PIS i w całości lub w części przekazano je do załatwienia innym organom lub urzędom właściwym rzeczowo i terenowo takim jak: Śląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, powiatowi inspektorzy nadzoru budowlanego, powiatowi lekarze weterynarii, prezydenci miast, wójtowie i burmistrzowie, straże miejskie, urzędy skarbowe oraz organy policji.

W 2023 roku 2 interwencje zostały wycofane przez wnoszących i nierozpatrzone, 19 pozostawiono bez rozpatrzenia ze względu na braki formalne, natomiast 8 interwencji zostało wniesionych pod koniec 2023 roku i zostało rozpatrzonych w 2024 roku.

W związku z 832 interwencjami rozpatrywanymi w zakresie własnych kompetencji upoważnieni przedstawiciele ppis przeprowadzili 804 kontrole sanitarne interwencyjne oraz 137 wizji. Przedmiotem rozpatrzonych interwencji w szczególności były: uciążliwości powodowane przez hałas, niewłaściwy stan sanitarny mieszkań i innych pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi oraz związane z tym uciążliwości, jak również nieprawidłowa gospodarka odpadami komunalnymi. W wyniku przeprowadzonych działań, wydano 68 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych w trakcie kontroli sanitarnych nieprawidłowości, 1 decyzję wstrzymującą działalność do czasu zapewnienia odpowiednich warunków sanitarno-higienicznych i technicznych (obiekt został zlikwidowany, w związku z tym wydano decyzję o wygaśnięciu ww. decyzji) oraz nałożono 1 karę pieniężną. Ukarano strony 50 mandatami karnymi na łączną kwotę 11 350 zł (w 2022 roku wydano 49 mandatów karnych na łączną kwotę 11 250 zł).

Wykres. Liczba interwencji wniesionych do PPIS województwa śląskiego w latach 2022-2023

Ocena stanu sanitarnego obiektu nauczania i wychowania dzieci i młodzieży

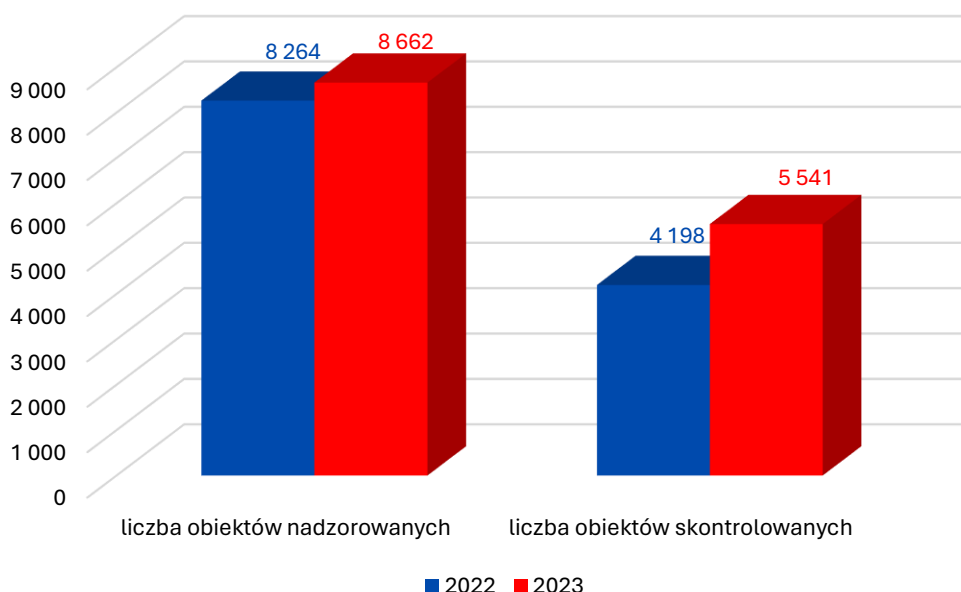

W 2023 roku na terenie województwa śląskiego w ewidencji były 8 662 placówki dla dzieci i młodzieży, z których 5 201 stanowiły obiekty stałe, natomiast 3 461 to placówki zimowego i letniego wypoczynku (turnusy wypoczynkowe).

W roku 2023 przeprowadzono łącznie 5 541 kontroli sanitarnych w obiektach, w tym:

- 4 492 w placówkach szkolno-wychowawczych;
- 1 049 w placówkach sezonowych.

W porównaniu z rokiem 2022 odnotowano znaczny wzrost zarówno w liczbie placówek nadzorowanych, jak i liczbie kontroli.

Wykres. Liczba obiektów skontrolowanych i nadzorowanych w województwie śląskim w 2022 i 2023 roku

Bieżący nadzór nad placówkami oświatowo-wychowawczymi prowadzony był ze zwróceniem szczególnej uwagi na sposób zapewnienia higienicznych warunków do nauki i wypoczynku oraz bezpieczeństwo przebywania na ich terenie.

Przedmiotem czynności kontrolnych był:

- nadzór nad warunkami do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach, nad stanem technicznym boisk szkolnych oraz placów zabaw w przedszkolach;
- ocena warunków do utrzymania higieny osobistej przez dzieci i młodzież;
- nadzór nad realizacją wymogów w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych w pracowniach i laboratoriach szkolnych;
- ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii;
- ocena sytuacji w zakresie posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne i sprzęt sportowy;
- ocena procesu nauczania - uczenia się w szkołach podstawowych;
- zapewnienie uczniom możliwości pozostawienia w szkołach części podręczników i przyborów szkolnych;
- ocena prowadzonego dożywiania dzieci i młodzieży;
- ocena organizacji i przebiegu akcji wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży.

Placówki objęte stałym nadzorem to przede wszystkim szkoły wszystkich typów i stopni, w tym szkoły wyższe, a także żłobki, przedszkola, placówki pracy pozaszkolnej, domy dziecka, warsztaty szkolne i inne zakłady.

Tabela. Placówki nauczania i wychowania objęte nadzorem sanitarnym przez pion higieny dzieci i młodzieży w województwie śląskim w 2023 roku

Placówki stałe objęte nadzorem sanitarnym	Liczba obiektów
Przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego	1 497
Szkoły podstawowe	936
Zespoły Szkół	666
Żłobki i kluby dziecięce	551
Placówki wychowania pozaszkolnego	392
Placówki wsparcia dziennego	255
Placówki z pobytem całodobowym	244
Licea Ogólnokształcące	151
Inne	128
Szkoły Policealne	85
Placówki kształcenia ustawicznego	84
Placówki rekreacyjne	76
Szkoły Specjalne	50
Szkoły Wyższe Niepubliczne	27
Szkoły Wyższe Publiczne	23
Szkoły branżowe I i II stopnia	19
Technika	17
Ogółem	5 201

Żłobki i kluby dziecięce

W 2023 roku na ogólną liczbę 551 żłobków i klubów dziecięcych w województwie śląskim skontrolowano 379 (tj. 69%). W placówkach tych opiekę otrzymało 14 023 dzieci.

Stan techniczny placówek nie budził zastrzeżeń, ponadto wszystkie kluby dziecięce funkcjonowały zgodnie z wymogami sanitarno-higienicznymi. Placówki funkcjonowały w budynkach przystosowanych do tego celu, utrzymane były w dobrym stanie technicznym. Warunki do utrzymania higieny oceniono jako prawidłowe, placówki posiadały dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody oraz były wyposażone w środki higieny osobistej. Ponadto w roku 2023 utworzono 9 klubów dziecięcych.

Nieprawidłowości dotyczące stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń odnotowano w 5 żłobkach, co stanowiło niecały 1% w odniesieniu do wszystkich skontrolowanych żłobków.

Przedszkola

W roku sprawozdawczym 2023 skontrolowano 1 291 z 1 874 (co stanowi 69%) placówek przedszkolnych funkcjonujących na terenie województwa śląskiego. W placówkach tych opiekę otrzymało 105 147 dzieci. Właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej zapewniono dzieciom w 97% skontrolowanych placówek przedszkolnych. Pomieszczenia sanitarne wyposażone były w środki higieny osobistej, dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody przy wszystkich umywalkach oraz właściwy stan techniczny urządzeń sanitarnych.

W ramach przeprowadzonych czynności kontrolnych wykazano uchybienia w następujących zakresach:

- sanitarno-higienicznym i technicznym, występujących jednocześnie - w 13 (tj. 1,3%) skontrolowanych placówkach;
- wyłącznie sanitarno-higienicznym - w 2 (tj. 0,2%) skontrolowanych placówkach;
- wyłącznie technicznym - w 23 (tj. 1,8%) skontrolowanych placówkach.

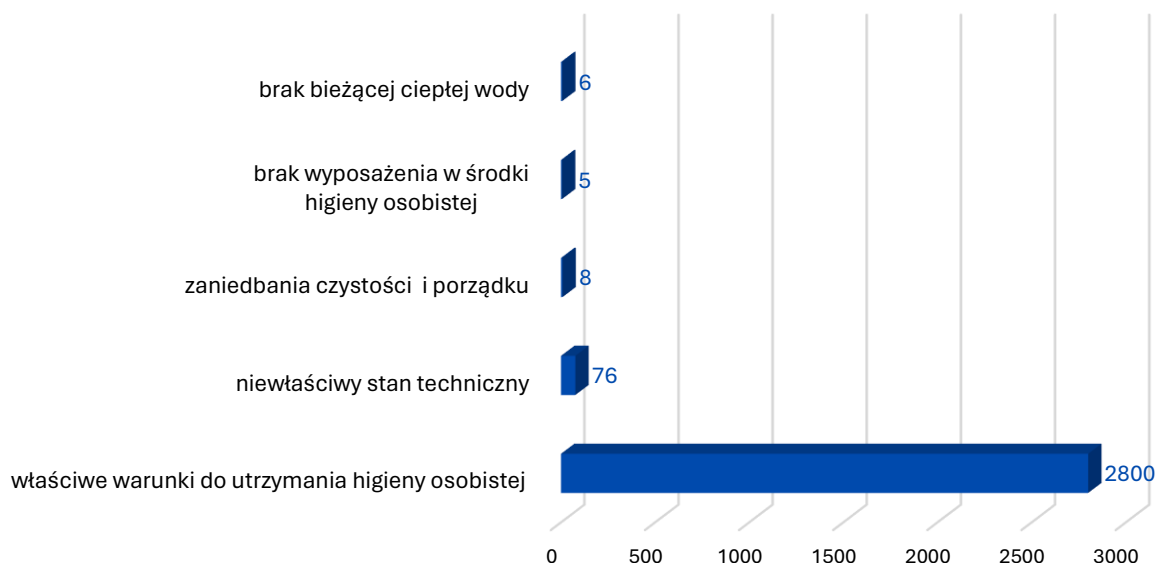
W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego w 2023 roku w wybranych placówkach dokonano oceny dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci. Pomiar przeprowadzono w 239 przedszkolach (w 704 oddziałach), gdzie zmierzono 12 230 stanowisk pracy dzieci, z których 716 w 46 placówkach (w 104 oddziałach), tj. 5,9% było zestawionych z mebli niedostosowanych do wzrostu korzystających z nich dzieci. W większości placówek meble oznakowane były kolorami lub numerami zgodnie z obowiązującymi normami. Placówki, w których stwierdzono nieprawidłowości zobowiązano do dostosowania mebli przedszkolnych do wymagań ergonomii.

Szkoły

W 2023 roku na ogólną liczbę 1 924 szkół funkcjonujących w województwie śląskim skontrolowano 1 434 (tj. 74,5%). W placówkach tych opiekę oraz naukę otrzymało 389 073 dzieci i młodzieży. W ramach przeprowadzonych czynności kontrolnych wykazano uchybienia w następujących trzech zakresach:

- sanitarno-higienicznym i technicznym, występujących jednocześnie - w 32 (tj. 2%) skontrolowanych szkołach;
- wyłącznie sanitarno-higienicznym - w 17 (tj. 1%) skontrolowanych placówkach;
- wyłącznie technicznym - w 58 (tj. 4%) skontrolowanych placówkach.

W 97% skontrolowanych placówek zapewnione były prawidłowe warunki do utrzymania higieny osobistej uczniów.

Wykres. Warunki do utrzymania higieny osobistej w szkołach w województwie śląskim w 2023 roku

Nadzór nad realizacją wymogów w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych w pracowniach i laboratoriach szkolnych

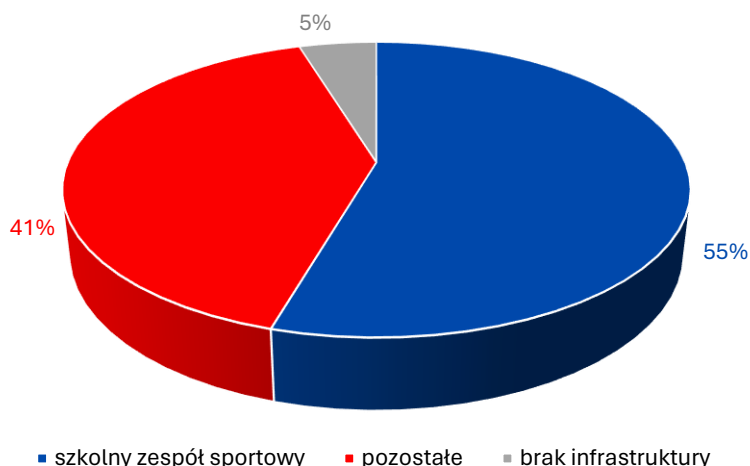
Spośród skontrolowanych szkół 475 posiadało substancje chemiczne i ich mieszaniny. Wszystkie szkoły posiadały prawidłowe oznakowania, aktualne spisy oraz wymagane karty charakterystyki substancji chemicznych i ich mieszanin. Nieprawidłowości w zakresie przechowywania odnotowano w 1 placówce, w dwóch szkołach stwierdzono brak zlewów z bieżącą wodą. W tych trzech przypadkach wydano decyzje administracyjne.

W wyniku systematycznych działań poprawie uległa sytuacja w zakresie gospodarki substancjami. Zdecydowanie też zmniejszyła się ilość posiadanych przez szkoły substancji chemicznych, co wynikało przede wszystkim z rezygnacji z ich posiadania w pracowniach szkolnych na rzecz wizualnych form nauczania (programy multimedialne).

Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach

W ramach nadzoru nad bezpieczeństwem i higieną pobytu dzieci i młodzieży w szkołach, kontrolami objęto również warunki sanitarno-higieniczne prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. Ocenie poddano m.in. posiadaną przez placówkę infrastrukturę sportową oraz stan sanitarno-techniczny zaplecza sportowego.

Oceniając szkoły pod kątem zapewnienia warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego stwierdzono, że 95% skontrolowanych placówek posiadało wystarczającą infrastrukturę sportową, natomiast 55 z nich (tj. 5%) nie zapewniło uczniom warunków do zajęć sportowych.

Wykres. Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach województwa śląskiego w 2023 roku

Kontrole w niniejszym zakresie wykazały, iż:

- 632 placówki posiadały szkolny zespół sportowy (tj. 54%),
- 55 placówek posiadało wyłącznie salę rekreacyjno-zastępczą (tj. 4,7%),
- 21 placówek posiadało wyłącznie boisko sportowe (tj. 1,8%),
- 16 placówek posiadało wyłącznie salę gimnastyczną (tj. 1,3%).

Ponadto część szkół organizowała zajęcia w obiektach sportowych poza placówką. Ogółem z tej formy prowadzenia zajęć skorzystało 33,8% skontrolowanych szkół. Z hali sportowej skorzystały 74 placówki, z basenu 260, z siłowni lub klubu fitness 15, z boisk sportowych/stadionów 60, a z sali gimnastycznej 53 szkoły.

Z roku na rok na terenie województwa śląskiego zwiększa się baza sportowa w szkołach. Regularnie do użytku oddaje się nowoczesne hale sportowe z zapleczem sanitarnym oraz urządzenia kultury fizycznej i boiska wielofunkcyjne. W 2023 roku liczba szkolnych zespołów sportowych w porównaniu z ubiegłym rokiem wzrosła o 49, ponadto zmniejszyła się liczba placówek nieposiadających infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

W trakcie kontroli bloków sportowych szczególną uwagę zwrócono na problem niewykorzystywania umywalni i natrysków po planowych zajęciach wychowania fizycznego. Mimo, iż warunki do utrzymania higieny osobistej z roku na rok są coraz lepsze, dzieci i młodzież szkolna nadal nie korzystają z nich systematycznie. Podczas sprawowanego nadzoru sanitarnego w szkołach stwierdzono, iż do dyspozycji uczniów pozostawało 568 czynnych natrysków, natomiast w 64 szkołach urządzenia natryskowe były nieczynne. Odnotowano znaczącą różnicę w porównaniu z ubiegłym rokiem, kiedy liczba ta wynosiła aż 113 nieczynnych natrysków.

Ergonomia w szkole

W roku 2023 dokonano oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów w 282 szkołach (w 1 375 oddziałach). Oceniono 22 450 stanowisk, z których 1 745 w 60 placówkach (w 249 oddziałach), tj. 7,7% było zestawionych z mebli niedostosowanych do wzrostu korzystających z nich dzieci.

Dyrektorzy coraz większą uwagę przywiązują do prawidłowych stanowisk pracy uczniów. W tym celu nauczyciele dokonują pomiarów wysokości stołów, krzesel oraz uczniów i na tej

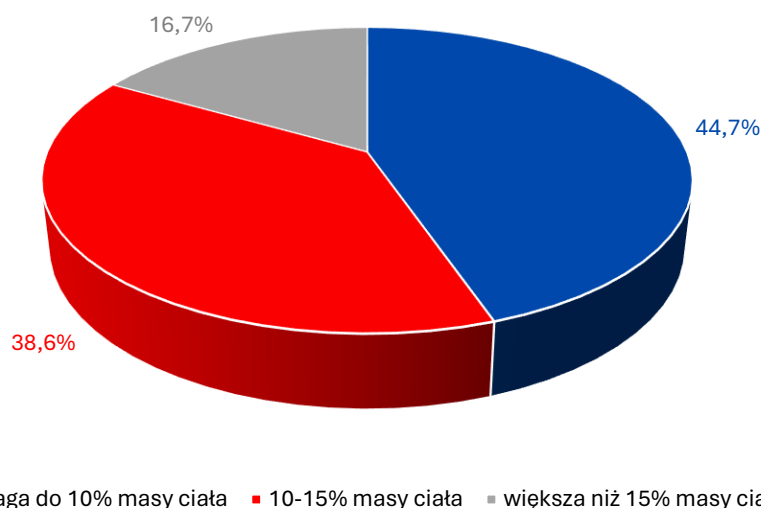
podstawie organizują ich stanowiska nauki. Odmiennie ma się sytuacja przestrzegania zasad ergonomii na stanowiskach pracy uczniów starszych klas szkół podstawowych. Tutaj najczęściej obowiązuje system klasopracowni. Wiąże się to z przemieszczaniem uczniów z jednych zajęć na kolejne do różnych sal lekcyjnych, skutkiem czego znacznie utrudnione jest dostosowanie stanowiska pracy do wszystkich różnicowanych wzrostem uczniów poszczególnych oddziałów.

Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych

W 2023 roku pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego przeprowadzili ocenę obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych w 125 placówkach szkolnych (w 808 oddziałach), w których badaniom poddano 13 297 uczniów.

Zgodnie z arkuszem badań w tym zakresie odnotowano, że:

- wagę tornistra szkolnego do 10% masy ciała dziecka stwierdzono u 5 943 uczniów (tj. 44,7%);
- wagę tornistra szkolnego w zakresie 10-15% masy ciała dziecka stwierdzono u 5 129 uczniów (tj. 38,6%);
- wagę tornistra szkolnego w zakresie większym niż 15% masy ciała dziecka stwierdzono u 2 225 uczniów (tj. 16,7%).

Wykres. Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych w województwie śląskim w 2023 roku

W wyniku stwierdzonych uchybień zobowiązano dyrektorów do wdrożenia działań naprawczych, w tym przeprowadzenia działań edukacyjnych skierowanych do uczniów i rodziców dzieci na temat problemu ciężkich tornistrów/plecaków.

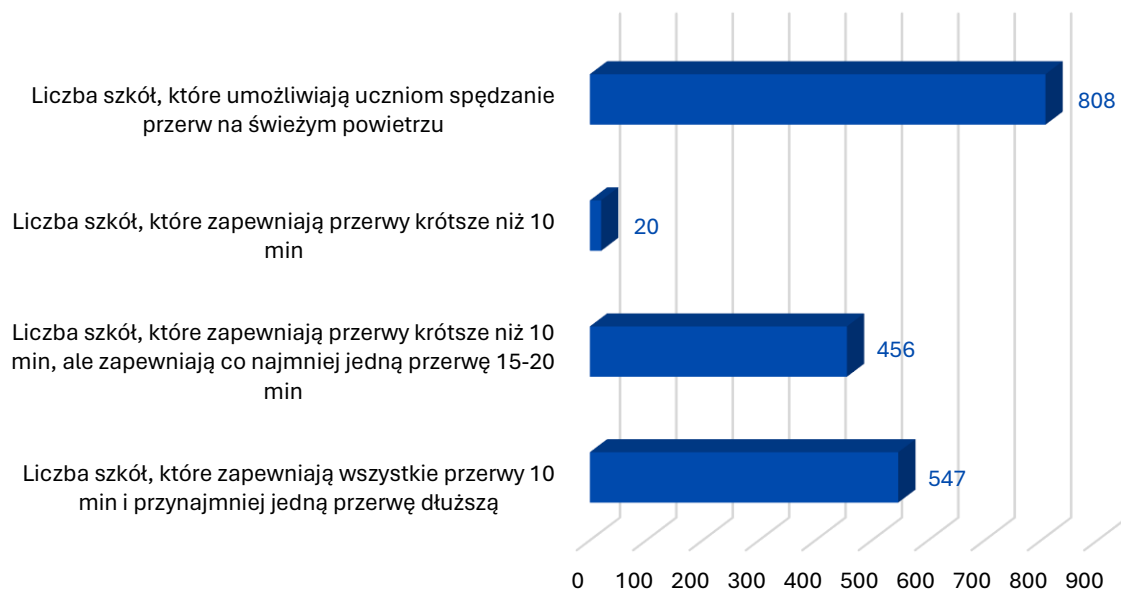
Analiza tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w szkołach

Jednym z zadań dotyczących nadzoru nad warunkami higieny procesów nauczania i wychowania jest prawidłowe planowanie nauki i odpoczynku. Tygodniowe rozkłady zajęć lekcyjnych oceniono pod względem higienicznym w 9 108 oddziałach 732 szkół, z których 138 rozkładów (tj. 1,5%), było niezgodnych z zasadami pracy umysłowej ucznia (w 2022 roku 1,6%). Nieprawidłowości stwierdzone podczas przeprowadzonych czynności kontrolnych dotyczyły najczęściej:

- przekroczenia dopuszczalnej maksymalnej liczby godzin,
- zdwojenia godzin danego przedmiotu więcej niż 1 raz w tygodniu,
- nieuwzględnienia w każdym dniu zajęć z elementami ruchu,
- przerw międzylekcyjnych 5-minutowych.

Wynikaty one z powodu realizacji rozszerzonych treści programowych, ograniczonej dyspozycyjności nauczycieli zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy, łączenia przez nauczycieli etatu w różnych szkołach, a także uwzględniania próśb rodziców obawiających się o bezpieczeństwo dzieci powracających ze szkoły w godzinach popołudniowych.

Dodatkowo, w trakcie przeprowadzanych czynności kontrolnych monitorowano kwestię związaną z odpoczynkiem ucznia w czasie trwania przerw międzylekcyjnych w aspekcie m.in. zapewnienia odpowiedniego (wystarczającego) czasu na odpoczynek lub zjedzenie posiłku, jak również możliwości spędzenia przerw na świeżym powietrzu.

Wykres. Monitorowanie czasu odpoczynku ucznia podczas przerw międzylekcyjnych w województwie śląskim w 2023 roku

Spośród skontrolowanych szkół 20 z nich zapewnia przerwy krótsze niż 10 minut. W przeważającej większości w placówkach (tj. 547 szkół) zapewnione są przerwy 10 min, z co najmniej jedną dłuższą przerwą. Natomiast przerwy krótsze niż 10 min, ale z co najmniej jedną przerwą 15-20 minutową odnotowano w 456 szkołach.

Dodatkowo 808 szkół umożliwia uczniom spędzanie przerw na świeżym powietrzu, natomiast w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb uczniów, dyrektorzy 614 placówek umożliwiają skorzystanie z dystrybutorów wody przeznaczonej do spożycia (źródętka/poidętka/woda w dzbankach).

Profilaktyczna opieka zdrowotna w szkołach

Analogicznie do lat ubiegłych, w roku 2023 pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali oceny warunków sprawowania opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach różnego typu. Na 1 168 skontrolowanych szkół 1 051 posiadało gabinety profilaktyki zdrowotnej do własnej dyspozycji lub wspólnie z inną szkołą w tym samym obiekcie. W pozostałych placówkach profilaktyczną opiekę zdrowotną zapewniono w pomieszczeniach zastępczych szkoły lub poza jej terenem. Podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na to, czy gabinet spełniał wymogi dotyczące: wymaganej powierzchni, zapewnienia dostępu do ciepłej i zimnej wody oraz mydła w płynie, ręczników papierowych i środków do dezynfekcji rąk, zabezpieczenia przed zawilgoceniem ścian przy umywalkach, stosowanych materiałów wykończeniowych ścian i podłóg pomieszczeń (umożliwiających mycie i dezynfekcję powierzchni). W trakcie sprawowanego nadzoru bieżącego stwierdzono, iż 3 gabinety funkcjonowały niezgodnie z wymogami technicznymi, tj. nie miały dostępu do bieżącej ciepłej wody, poza tym utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-technicznym i wyposażone w niezbędny sprzęt medyczny.

Skontrolowane gabinety (100%) wyposażone były w meble: szafkę na leki i materiał opatrunkowy, kozetkę, parawan i sprzęt oraz pomoce do wykonywania testów przesiewowych: wagę lekarską, tablice do badania ostrości wzroku, aparat do mierzenia ciśnienia, siatki centylowe. Opiekę stomatologiczną zapewniono na terenie 14 szkół podstawowych, 35 placówek korzystało z dentobusa, a pozostałe z usług stomatologicznych poza terenem szkoły. Podczas przeprowadzanych kontroli dyrektorzy szkół sygnalizowali, że opieka medyczna w placówkach jest niewystarczająca i zgłaszali potrzebę zapewnienia jej ciągłości przez cały tydzień.

Dożywianie dzieci i młodzieży w szkołach

W 2023 roku sprawozdawczym spośród 904 skontrolowanych szkół wszystkie prowadziły dożywianie dla uczniów. Wydawanie ciepłych posiłków przygotowywanych na miejscu prowadzone było w 610 placówkach (tj. 67%), natomiast dostarczanych w formie cateringu w 274 placówkach (tj. 30%). W pozostałych przypadkach obiady zapewnione były poza szkołą. Z obiadów (pełnych i jednodaniowych) łącznie skorzystało 110 256 uczniów, w tym 4 501 z posiłków dofinansowanych, co stanowiło 4% uczniów. W trakcie kontroli ustalono, że 55% szkół oferowało swoim uczniom możliwość wypicia ciepłego napoju (mleka, herbaty). Ponadto część szkół organizowało śniadania, z których skorzystało łącznie 2 459 uczniów w 44 skontrolowanych placówkach.

Warunki wypoczynku dzieci i młodzieży

W 2023 roku na obszarze województwa śląskiego zorganizowano ogółem 3 461 turnusów (2 590 w trakcie wypoczynku letniego oraz 871 w trakcie wypoczynku zimowego). Podczas wypoczynku zimowego i letniego przeprowadzono 1 049 kontroli, w tym:

- 340 w okresie ferii zimowych;
- 709 w okresie wakacji letnich.

W skontrolowanych placówkach wypoczynku na terenie województwa śląskiego wypoczywało łącznie 60 059 uczestników (44 079 podczas wypoczynku letniego i 15 980 zimowego).

Podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na:

- stan sanitarno-techniczny budynków i pomieszczeń;
- liczbę i stan techniczny urządzeń sanitarnych;
- stan sanitarny pomieszczeń przeznaczonych do użytkowania przez uczestników wypoczynku;
- zagęszczenie w pokojach mieszkalnych dzieci i młodzieży oraz wietrzenie tych pomieszczeń.

Spośród skontrolowanych turnusów wypoczynku letniego odnotowano 12 przypadków niezapewnienia właściwych warunków sanitarno-higienicznych. Zgłoszono 3 interwencje, które po przeprowadzeniu kontroli uznano za zasadne. Podczas trwającego wypoczynku zimowego w 13 obiektach nie zapewniono właściwych warunków sanitarno-higienicznych, interwencji nie odnotowano. Ponadto nie wydano decyzji o zamknięciu całości lub części obiektu, w którym odbywał się wypoczynek dzieci i młodzieży.

Wypoczynek w miejscu zamieszkania zorganizowany był nie tylko przez szkoły, ale także przez fundacje, osoby fizyczne, domy kultury, kluby osiedlowe, świetlice środowiskowe itp. Dla dzieci i młodzieży organizowano zajęcia w formie gier, zabaw, konkursów, turniejów, warsztatów, nauki i doskonalenia jazdy konnej, pokazów i wycieczek pieszych lub wyjazdowych. Nadzór nad wypoczynkiem ponownie został wzmocniony działaniami edukacyjno-informacyjnymi na temat bezpiecznych ferii i wakacji, zapobiegania grypie i WZW typu A, substancji psychoaktywnych, higieny rąk, prawidłowego żywienia i aktywności fizycznej.

Szkoły wyższe

Na terenie województwa śląskiego funkcjonowało 50 uczelni wyższych, w tym 23 publiczne i 27 niepublicznych, zlokalizowanych ogółem w 118 obiektach. W 2023 roku oceniono stan sanitarny 35 obiektów należących do 25 uczelni. Stan techniczny budynków nie budził zastrzeżeń, w 1 placówce stwierdzono uchybienia sanitarno-higieniczne. Wszystkie placówki spełniły standardy dostępności do urządzeń sanitarnych, posiadały dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody w pomieszczeniach sanitarnych oraz wyposażone były w środki higieny osobistej.

Oceniając warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego wykazano, iż 7 placówek (tj. 38,8%) nie posiadało własnej infrastruktury do prowadzenia zajęć sportowych, a uczelnie korzystały z pomieszczeń i terenów sportowych w innych obiektach.

Postępowanie administracyjne w placówkach nauczania i wychowania

W roku 2023 przeprowadzono ogółem 5 541 kontroli w placówkach różnego typu. Były to kontrole zarówno planowe, podczas których oceniano stan sanitarny placówek lub sprawdzano wykonanie wydanych zaleceń, jak i doraźne związane np. z wydanymi zaleceniami, wniesionymi interwencjami, bieżącą oceną stanu sanitarnego, oceną przygotowania placówek do rozpoczęcia nowego roku szkolnego, wypoczynkiem zimowym i letnim dzieci i młodzieży.

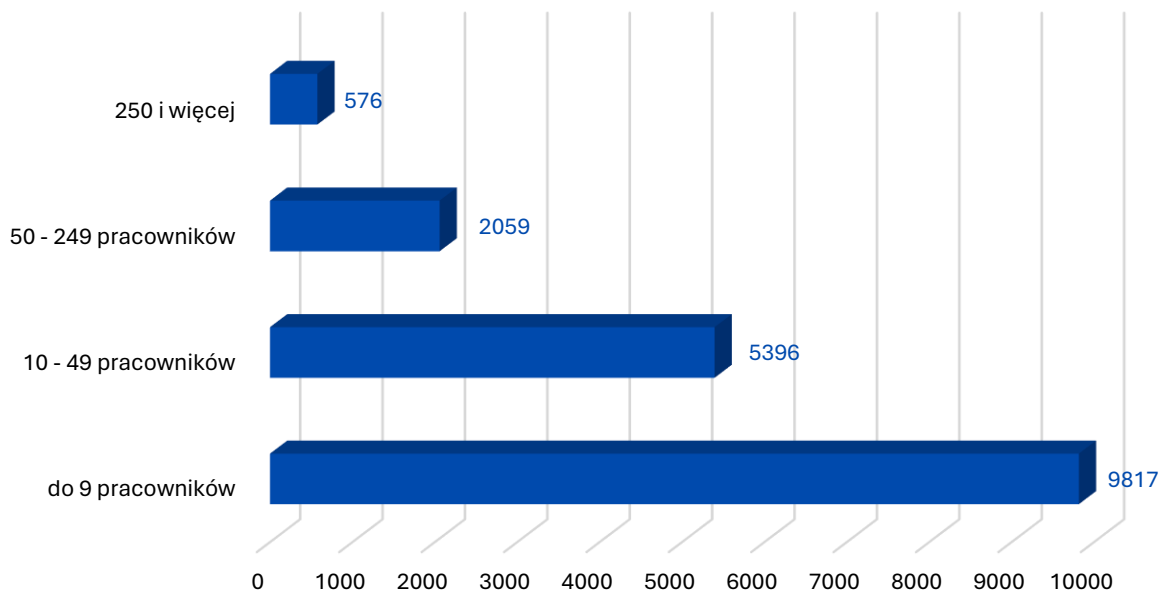
W następstwie przeprowadzonych kontroli wydano ogółem 677 decyzji administracyjnych (w tym 271 zmieniających termin wykonania zarządzeń). Ponadto wydano 506 decyzji płatniczych oraz nałożono 40 mandatów karnych. Wystosowano 126 wystąpień pokontrolnych.

Ocena stanu sanitarnego w zakładach pracy

W roku 2023 w województwie śląskim bieżącym nadzorem sanitarnym objętych było 17 848 zakładów pracy, w których zatrudnionych było 774 836 pracowników. W porównaniu do roku poprzedniego liczba zakładów pracy zwiększyła się o 535, natomiast liczba zatrudnionych zwiększyła się o 8 090 osób.

Wykres. Struktura zakładów pracy wg liczby zatrudnionych pracowników w województwie śląskim w 2023 roku

W roku 2023 skontrolowano 4 280 podmiotów gospodarczych, w których zatrudnionych było 283 429 pracowników. Ogółem przeprowadzono 5 603 kontrole sanitarne w zakresie warunków higieniczno-sanitarnych w zakładach pracy. W porównaniu do roku poprzedniego liczba kontroli zwiększyła się o 14%.

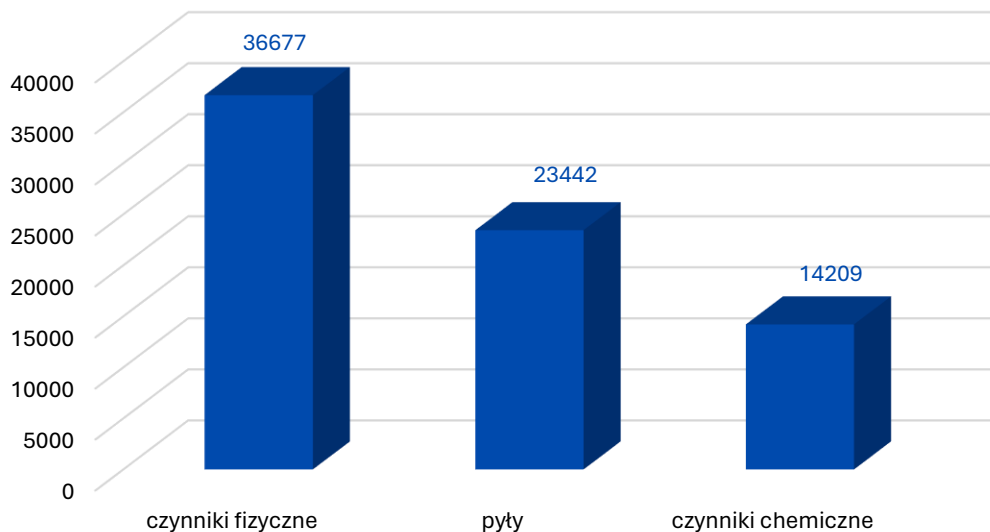
Tabela. Liczba zakładów pracy w województwie śląskim wg stwierdzonych w roku 2023 nieprawidłowości

Nieprawidłowości w zakładach pracy	Liczba zakładów
niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny pomieszczeń	901
brak pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia	567
przekroczenia NDS i NDN	317
nieprawidłowości w zakresie substancji chemicznych i mieszanin	290
nieprawidłowości w zakresie czynników rakotwórczych i mutagennych	250
brak oceny ryzyka zawodowego lub nieprawidłowa ocena	180
nieprawidłowości w zakresie szkodliwych czynników biologicznych	97
nieprawidłowości w zakresie produktów biobójczych	55
nieaktualne badania lekarskie	21

W celu wyeliminowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości higieniczno-sanitarnych wydanych zostało 1 836 decyzji administracyjnych zawierających 8 656 zarządzeń. W porównaniu do roku poprzedniego liczba decyzji zwiększyła się o 27%.

W trakcie kontroli zakładów pracy zwracano szczególną uwagę na zapobieganie powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy, narażenie na szkodliwe czynniki biologiczne oraz inne czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy (czynniki rakotwórcze, czynniki chemiczne w stosowanych substancjach i mieszaninach chemicznych w procesach technologicznych i na stanowiskach pracy, ponadnormatywne natężenia hałasu, drgań mechanicznych i stężenia pyłów na stanowiskach pracy). Informowano o zagrożeniach związanych z występowaniem wyżej wymienionych czynników w miejscu pracy oraz podnosili poziom świadomości w zakresie ograniczania ryzyka stwarzanego przez w/w czynniki. Ponadto prowadzono działania edukacyjno-informacyjne mające na celu uświadomienie pracodawców jak istotne jest przeprowadzenie badań profilaktycznych pracowników, wyposażanie ich w odzież oraz obuwie robocze i ochronne, w środki ochrony indywidualnej oraz zapewnienie właściwych warunków higieniczno-sanitarnych na stanowiskach pracy. Podkreślano, że zapewnienie właściwych warunków pracy ma ścisły związek z ograniczeniem wystąpienia chorób zawodowych takich jak: pylice, uszkodzenie narządu słuchu, alergię i choroby nowotworowe.

W 2023 roku stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w 917 zakładach pracy, w których 4 754 pracowników zatrudnionych było w ekspozycji na jeden lub więcej z w/w czynników.

Wykres. Liczba osób pracujących w warunkach przekroczenia NDS i NDN w województwie śląskim w 2023 roku

W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba pracowników narażonych na ponadnormatywne stężenia i natężenia czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy zwiększyła się o 7%.

Poprawę warunków pracy starano się uzyskać poprzez:

- zainstalowanie wentylacji i klimatyzacji na stanowiskach pracy;
- zmiany organizacyjne i rotację pracowników na stanowiskach pracy;
- modernizację istniejących zakładów pracy i uruchamianie nowych zakładów pracy;
- wymianę parku maszynowego oraz wdrażanie nowoczesnych technologii i procesów produkcyjnych;
- egzekwowanie częstotliwości badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia oraz wdrożenie instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy;
- egzekwowanie utrzymania odpowiedniego stanu sanitarnego pomieszczeń produkcyjnych i pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

W roku 2023 w województwie śląskim było 1 727 zakładów pracy, w których w środowisku pracy występowały substancje, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym tj. o 15% więcej niż w roku poprzednim. Skontrolowano 602 zakłady pracy, w których przeprowadzono 728 kontroli sanitarnych. W skontrolowanych podmiotach stwierdzono narażenie 27 179 pracowników, w tym 4 032 kobiet na czynniki kancerogenne. W roku 2023 szczególną uwagę zwracano na przedsiębiorstwa, w których występowała ekspozycja na takie czynniki rakotwórcze jak: wolna krystaliczna krzemionka, pyły drewna oraz spaliny Diesla.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w trakcie przeprowadzanych kontroli to:

- brak rejestrów prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawiania w kontakcie z substancjami, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- brak rejestrów pracowników narażonych na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- brak przekazywania informacji o substancjach, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

W Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach, w elektronicznej bazie gromadzone są „*Informacje o substancjach, preparatach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym*”, które są przekazywane do Centralnego Rejestru Danych o narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, prowadzonego przez Instytut Medycyny Pracy w Łodzi. Z analizy danych wprowadzanych do rejestru wynika, że na terenie województwa śląskiego najczęściej zgłaszane jest narażenie na czynniki, takie jak: wolna krystaliczna krzemionka, pyły drewna, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA) oraz benzen.

Kobiety najczęściej pracowały w ekspozycji zawodowej na dichromian potasu, chromian potasu, benzen, formaldehyd, tlenek etylenu, akrylamid oraz promieniowanie jonizujące. Najwięcej kobiet w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi pracuje w zakładach należących do sektora opieki zdrowotnej oraz laboratoriach. Informacje te są podstawą do objęcia właściwą opieką zdrowotną pracowników zawodowo narażonych na czynniki rakotwórcze i podjęcia szeroko rozumianych działań profilaktycznych.

Choroby zawodowe

O szkodliwości dla zdrowia i negatywnych skutkach zdrowotnych świadczą stwierdzone w województwie śląskim choroby zawodowe wywołane przez ekspozycje zawodową zwłaszcza na kancerogeny występujące w środowisku pracy. Pomimo, iż poprawa warunków środowiska pracy przyczyniła się do obniżenia stężeń i natężeń wielu czynników kancerogennych, szczegółowa analiza narażenia zawodowego pracowników wykazała, iż głównymi czynnikami powodującymi nowotwory w ostatnich latach były: azbest, krystaliczna krzemionka oraz WWA. Wynika to z długiego okresu (20–40 lat) jaki upływa od pierwszej ekspozycji na czynnik kancerogeny do rozwoju i ujawnienia się choroby nowotworowej. Potwierdziło się to również w roku 2023, kiedy to stwierdzono 10 przypadków nowotworów wywołanych ekspozycją pracownika na czynniki rakotwórcze w środowisku pracy. Jest to o 5 przypadków więcej niż w roku poprzednim.

Tabela. Zapadalności na choroby zawodowe - choroby nowotworowe w województwie śląskim w roku 2023

Nazwa choroby zawodowej – nowotworu	Liczba stwierdzonych przypadków	Czynniki kancerogenne	Stanowisko pracy	Okres narażenia
Rak płuca, rak oskrzela	1	Krystaliczna krzemionka, pyły azbestu	Młodszy górnik p.z., cieśla, odlewacz-wytapiacz metali nieżelaznych	26 lat
Rak płuca	1	Krystaliczna krzemionka, pyły azbestu	Ładowacz p.z., młodszy górnik p.z., górnik p.z.	20 lat
Rak płuca	1	Procesy technologiczne związane z narażeniem na działanie wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych obecnych w sadzy węglowej, smołach węglowych i pakach węglowych	I koksowniczy, mistrz ds. opalania, mistrz oddziału piecowni	28 lat
Międzybłoniak optucnej	1	Pyły azbestu	Monter remontu armatury i rurociągów – remont, montaż, modernizacja elementów turbin	28 lat
Międzybłoniak optucnej	1	Pyły azbestu	Monter spawacz – naprawianie elementów kotłów i młynów węglowych	11 lat
Międzybłoniak optucnej albo otrzewnej	1	Włókna azbestu	Monter, krajacz	10 lat

Międzybłoniak optucnej albo otrzewnej	1	Włókna azbestu	Monter, praser	14 lat
Międzybłoniak optucnej albo otrzewnej	1	Włókna azbestu	Monter-wydział produkcji	4 lata
Międzybłoniak optucnej	1	Azbest	Blacharz, dekarz	27 lat
Rak płuca, rak oskrzela	1	Krystaliczna krzemionka	Pomoc dołowa p.z., maszynista elektrowozu p.z.	21 lat

W związku z faktem, iż największe ryzyko wchłaniania włókien azbestowych występuje podczas pracy z minerałami azbestowymi oraz podczas kruszenia i obróbki produktów azbestowo-cementowych, nadzorowano również prace związane z usuwaniem azbestu. W tym zakresie przeprowadzono 63 kontrole. Przy pracach związanych z usuwaniem, transportem i zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest zatrudnionych było 302 pracowników.

Tylko podczas 1 kontroli stwierdzono nieprawidłowości które pracodawca usunął przed wydaniem decyzji administracyjnej. Uchybienia dotyczyły:

- brak rejestrów prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawiania w kontakcie z substancjami, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
- brak rejestrów pracowników narażonych na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
- brak lub nieaktualna ocena ryzyka zawodowego.

Na terenie województwa śląskiego nadzorem bieżącym objętych jest 9 213 podmiotów gospodarczych wprowadzających do obrotu substancje w postaci własnej lub jako składniki w mieszaninach oraz stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny w działalności zawodowej. W ramach nadzoru nad chemikaliami przeprowadzono 2 243 kontrole, w tym u: 21 producentów, 23 importerów, 76 dalszych użytkowników - formulatorów, 347 dystrybutorów oraz 1 777 stosujących. Podczas kontroli zakwestionowano między innymi karty charakterystyki dla 636 produktów, w których najczęściej stwierdzano niepełne lub niezgodne z polskimi przepisami informacje dotyczące środków ochrony indywidualnej oraz postępowania z substancją bądź mieszaniną i ich magazynowaniem. Do częstych nieprawidłowości stwierdzanych podczas prowadzonych kontroli należał również brak zgodności pomiędzy zapisami poszczególnych punktów karty charakterystyki lub rozbieżności pomiędzy zapisami karty charakterystyki, a oznakowaniem opakowania niebezpiecznych substancji i mieszanin. Stosujący substancje i mieszaniny wskazują również na niewłaściwy przepływ informacji w łańcuchu dostaw, związany między innymi z opieszałością dystrybutorów w dostarczaniu dokumentów. W celu wyeliminowania nieprawidłowości wydano 221 decyzji administracyjnych.

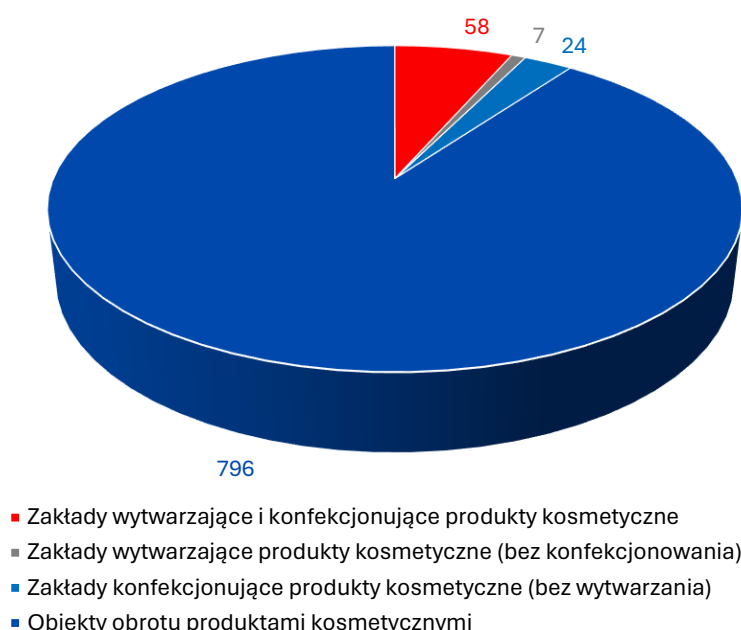
Na terenie województwa śląskiego nadzorem bieżącym objęte są również 784 podmioty odpowiedzialne za wprowadzenie do obrotu produktów biobójczych. W ramach prowadzonego nadzoru nad produktami biobójczymi przeprowadzono 987 kontroli, w tym 403 w podmiotach odpowiedzialnych za wprowadzenie do obrotu produktów biobójczych oraz 584 u stosujących produkty biobójcze w działalności zawodowej. W 60 kontrolowanych podmiotach stwierdzono

naruszenia przepisów w zakresie produktów biobójczych. Aż dla 40 produktów biobójczych poddanych kontroli stwierdzono brak stosownego pozwolenia na obrót. Pozostałe nieprawidłowości to: zawartość w składzie niedozwolonych substancji czynnych, brak wymaganego opakowania oraz niewłaściwie oznakowane opakowania. W celu wyeliminowania uchybień wydano 56 decyzji administracyjnych dotyczących produktów biobójczych.

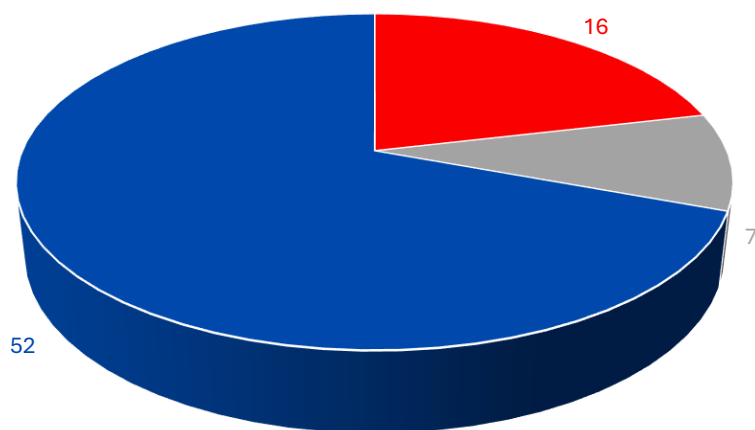
W ramach realizacji projektu wspólnotowego REACH-EN-FORCE 11 dotyczącego aktualnych kart charakterystyki produktów chemicznych skontrolowano 20 podmiotów wprowadzających do obrotu i stosujących w/w produkty. Kontroli poddano 25 kart charakterystyki. W 7 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości.

Odrębną dziedziną działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest objęcie nadzorem bieżącym 885 podmiotów zajmujących się wytwarzaniem, konfekcjonowaniem i obrotem produktami kosmetycznymi.

Wykres. Struktura zakładów kosmetycznych wg prowadzonej działalności w województwie śląskim w 2023 roku

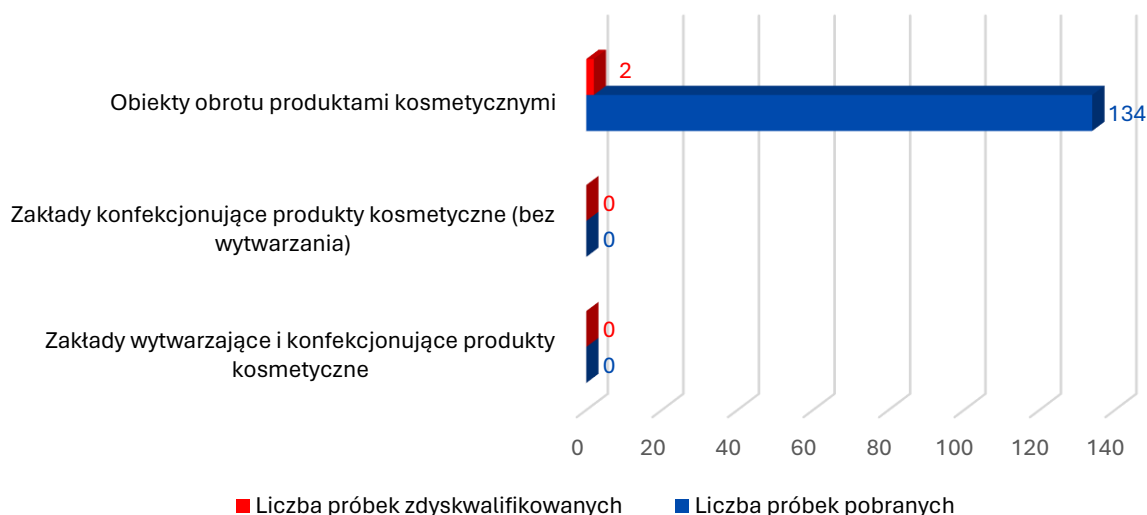
W ramach prowadzonego nadzoru skontrolowano 386 obiektów. Podczas kontroli stwierdzono: niewłaściwe oznakowanie produktów kosmetycznych (51), nieprawidłowości w dokumentacji (16) oraz niezgodne z wymaganiami warunki wytwarzania (1). W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości dotyczących produktów kosmetycznych wydanych zostało 75 decyzji administracyjnych, w tym 10 w zakresie ograniczenia prowadzenia działalności. Karami pieniężnymi ukaranych zostało 12 przedsiębiorców.

- Zakłady wytwarzające i konfekcjonujące produkty kosmetyczne
- Zakłady konfekcjonujące produkty kosmetyczne (bez produkcji)
- Obiekty obrotu produktami kosmetycznymi

Wykres. Nieprawidłowości w produktach kosmetycznych wg prowadzonej działalności w województwie śląskim w 2023 roku

Uzupełnieniem działań kontrolnych było pobranie do badań 134 próbek produktów kosmetycznych, z których 2 kwestionowano.

Wykres. Analiza pobranych próbek produktów kosmetycznych wg prowadzonej działalności w województwie śląskim w 2023 roku

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydanych zostało 26 decyzji administracyjnych, w tym 2 dotyczące ograniczenia prowadzenia działalności.

W ewidencji województwa śląskiego znajduje się 4 857 zakładów pracy, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia. W roku 2023 skontrolowano 1 057 zakładów pracy (tj.

22%), w których 46 257 osób narażonych było na szkodliwe czynniki biologiczne w tym: 46 253 pracowników narażonych było na czynniki z 2 grupy zagrożenia oraz 17 650 pracowników narażonych było na czynniki z 3 grupy zagrożenia. Przeprowadzono 1 136 kontroli i wydano 102 decyzje administracyjne. Najczęściej stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- braku oceny ryzyka zawodowego uwzględniającego narażenie na szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia w środowisku pracy;
- braku szkoleń w zakresie bhp pracowników zatrudnionych w narażeniu na szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia;
- braku rejestru prac i pracowników zatrudnionych w narażeniu na 3 grupę zagrożenia na szkodliwe dla zdrowia czynniki biologiczne występujące w środowisku pracy;
- braku opracowanych procedur i instrukcji dotyczących narażenia na szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia występujące w środowisku pracy.

W roku 2023 w województwie śląskim stwierdzono 447 przypadków chorób zawodowych, to jest aż o 64 przypadki więcej niż w roku poprzednim. Niewątpliwie do wzrostu liczby chorób zawodowych przyczyniła się pandemia COVID-19. W latach 2020-2022 z uwagi na panujące w tym okresie obostrzenia sanitarne utrudnione było prawidłowe przeprowadzenie procedury orzeczniczej. Osoby diagnozowane w kierunku choroby zawodowej miały problem z dostępem do lekarzy orzeczników. Ponadto, z uwagi na restrykcje sanitarne, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej mieli trudności z przeprowadzeniem oceny narażenia zawodowego z udziałem stron postępowania. Wraz ze zniesieniem stanu epidemii nastąpił wyraźny wzrost wydawanych orzeczeń w przedmiocie choroby zawodowej.

Tabela. Zapadalności na choroby zawodowe w województwie śląskim w latach 2019-2023

Jednostka chorobowa	2019	2020	2021	2022	2023
Zatrucie ostre i przewlekłe	0	0	1	0	0
Gorączka metaliczna	0	0	0	0	0
Pylica płuc	189	255	209	231	281
Choroby optucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu	1	0	1	2	0
Przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli	0	0	1	0	0
Astma oskrzelowa	1	2	0	0	4
Zewnętrzne pochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	1	0	0	0	1
Choroby płuc wywołane pyłem metali twardych	0	0	0	0	0
Alergiczny nieżyt nosa	1	0	0	0	0
Przedziurawienie przegrody nosa wywołane substancjami o działaniu żrącym lub drażniącym	0	0	0	0	0
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat	21	10	18	18	25
Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi	2	5	7	5	10
Choroby skóry	3	2	3	3	3
Przewlekłe choroby narządu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	11	23	17	17	27
Przewlekłe choroby układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	21	33	63	34	49

Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu	11	20	18	13	22
Zespół wibracyjny	1	6	0	1	7
Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	1	0	1	0	0
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	17	15	68	59	18
Choroby wywołane działaniem promieniowania jonizującego	1	0	0	0	0
Ogółem	282	371	407	383	447

Nie ulega żadnej wątpliwości, że najistotniejsze znaczenie w zapobieganiu chorobom zawodowym ma zespół działań i środków zmierzających do zapewnienia pracownikowi bezpiecznych i higienicznych warunków pracy (między innymi poprzez: coraz doskonalsze metody zraszania ograniczające ilość pyłu, bardziej skuteczne środki ochrony pracowników, w szczególności maski), a także poprzez uświadomienie pracownika o istniejących zagrożeniach, kontrolę stanu jego zdrowia oraz działania zapobiegające rozwojowi choroby. W procesie tym nie można pominąć roli pracownika, który przez odpowiednie zachowanie w miejscu pracy, a w szczególności przez przestrzeganie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz prowadzenie higienicznego trybu życia może ograniczyć skutki narażenia zawodowego, co z całą pewnością minimalizuje ryzyko wystąpienia chorób zawodowych.

Nadzór nad środkami zastępczymi

Obserwujemy znaczny spadek aktywności podmiotów wprowadzających do obrotu środki zastępcze. Intensyfikacja działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w poprzednich latach spowodowała, że sprzedaż środków zastępczych odbywa się głównie przez internet. Na bieżąco prowadzone są działania edukacyjno-informacyjne mające na celu przeciwdziałanie zażywaniu substancji psychoaktywnych.

W roku 2023 przeprowadzono 40 kontroli/wizytacji w sklepach, podczas których nie stwierdzono wprowadzania do obrotu środków zastępczych na terenie województwa śląskiego.

Nadzór w obszarze higieny radiacyjnej

Promieniowanie jonizujące

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, zgodnie z zapisami ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest organem właściwym do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego poprzez sprawowanie pierwszoinstancyjnego nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej. Szczegółowy zakres zadań oraz sposób ich wykonywania regulują zapisy Ustawy Prawo atomowe z dnia 29 listopada 2000 roku³⁶ oraz rozporządzeń wykonawczych, które wprowadzają jednolity system zapewniający bezpieczeństwo jądrowe oraz ochronę radiologiczną pracowników i ogółu ludności, w tym zasady ochrony osób przed zagrożeniami wynikającymi ze stosowania promieniowania jonizującego w celach medycznych.

Do zakresu obowiązków wykonywanych przez Oddział Higieny Radiacyjnej Działu Nadzoru Sanitarnego Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach należą:

- wydawanie zezwoleń na wykonywanie działalności związanej z narażeniem polegającej na uruchamianiu lub stosowaniu aparatów rentgenowskich do celów rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej, radioterapii powierzchniowej lub radioterapii schorzeń nienowotworowych w medycznej pracowni rentgenowskiej oraz uruchamianiu takiej pracowni;
- przyjmowanie powiadomień o wykonywaniu działalności związanej z narażeniem wymienionych w art. 4 ust. 1a ustawy Prawo atomowe, a niepodlegających nadzorowi organów nadzoru górniczego;
- wydawanie zgód na prowadzenie działalności związanej z narażeniem w celach medycznych, polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej lub diagnostyki związanej z podawaniem pacjentom produktów radiofarmaceutycznych;
- wydawanie opinii dotyczących zgody na prowadzenie działalności związanej z narażeniem w celach medycznych, polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu radioterapii i leczenia za pomocą produktów radiofarmaceutycznych;
- opiniowanie i zatwierdzanie dokumentacji projektowej pracowni rentgenowskiej wraz z projektem i opisem osłon stałych oraz wentylacji przed uruchomieniem aparatu rentgenowskiego;
- sprawowanie pierwszoinstancyjnego nadzoru i kontroli w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej w zakresie działalności, na której wykonywanie organ wydał zezwolenie lub zgodę, przyjął powiadomienie, a także nadzoru w zakresie ochrony radiologicznej pacjenta;
- prowadzenie Krajowej Bazy Urządzeń Radiologicznych w sposób, który umożliwia ustalenie jednostki ochrony zdrowia, w której znajduje się dane urządzenie radiologiczne, oraz urządzeń radiologicznych znajdujących się w danej jednostce ochrony zdrowia;
- uczestnictwo w działaniach związanych z oceną sytuacji radiacyjnej kraju oraz postępowaniu w przypadku zdarzeń radiacyjnych;
- udzielanie porad i informacji w zakresie narażenia na radon w pomieszczeniach oraz związanych z narażeniem na radon zagrożeń dla zdrowia, na temat znaczenia przeprowadzania pomiarów radonu oraz na temat dostępnych środków technicznych służących ograniczeniu występujących stężeń radonu.

---

³⁶ Dz.U. z 2023 r., poz.1173 z późn. zm.

Powyższe działania, zwłaszcza te wykonywane w ramach zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego służą zapewnieniu, by działalność mogąca powodować narażenie na promieniowanie jonizujące była prowadzona w sposób bezpieczny dla pracowników, pacjentów, ogółu społeczeństwa, a także środowiska.

Zgodnie z art. 4 ustawy Prawo atomowe³⁷, wykonywanie działalności związanej z narażeniem polegającej na uruchamianiu lub stosowaniu urządzeń wytwarzających promieniowanie jonizujące oraz uruchamianiu medycznych pracowni rentgenowskich wymaga zezwolenia w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej. Wydanie zezwolenia następuje po stwierdzeniu, że warunki wykonywania działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące zostały spełnione, na podstawie wniosku jednostki wraz z dołączoną dokumentacją wymaganą przepisami prawa obowiązującymi w tym zakresie. Organ wydający zezwolenie może również przeprowadzić kontrolę spełnienia powyższych warunków u wnioskodawcy lub zażądać wykonania dodatkowych badań czy przedstawienia informacji wykazujących ich spełnienie.

W 2023 roku do Oddziału Higieny Radiacyjnej złożono 259 wniosków o wydanie zezwolenia, na podstawie których Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał łącznie 247 decyzji zezwalających na uruchomienie pracowni rtg oraz 330 decyzji zezwalających na uruchomienie i stosowanie aparatów rtg. W zależności od rodzaju urządzenia, w omawianym okresie sprawozdawczym wydano zezwolenia na uruchomienie i stosowanie:

- 136 stomatologicznych aparatów rtg do zdjęć punktowych,
- 96 stomatologicznych aparatów rtg do zdjęć pantomograficznych, w tym również stomatologicznych tomografów komputerowych,
- 34 diagnostycznych aparatów rtg do zdjęć,
- 2 aparatów rtg do zdjęć i prześwietleń,
- 9 mammografów,
- 25 tomografów komputerowych,
- 19 aparatów stosowanych w radiologii zabiegowej, 1 aparatu stosowanego w diagnostyce bez radiologii zabiegowej i 4 aparatów stosowanych w radiologii zabiegowej naczyniowej,
- 4 densytometrów.

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny jest również organem właściwym do wydawania zgody na prowadzenie działalności związanej z narażeniem w celach medycznych, polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej lub diagnostyki związanej z podawaniem pacjentom produktów radiofarmaceutycznych. W omawianym okresie sprawozdawczym do Oddziału Higieny Radiacyjnej wpłynęły 242 wnioski o wydanie zgody. Organ wydał 82 zgody na udzielanie świadczeń zdrowotnych z zakresu rentgenodiagnostyki, 13 zgód na udzielanie świadczeń zdrowotnych z zakresu radiologii zabiegowej, 2 zgody z zakresu diagnostyki związanej z podawaniem pacjentom produktów radiofarmaceutycznych. W omawianym okresie wystosowano 213 wniosków do Wojewódzkiego Konsultanta ds. Radiologii i Diagnostyki Obrazowej i 3 wnioski do Wojewódzkiego Konsultanta w Dziedzinie Medycyny Nuklearnej, w celu uzyskania opinii będącej niezbędnym elementem dokumentacji do wydania zgody.

Ponadto, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał, po uprzednim przeprowadzeniu kontroli sanitarnej w jednostce, 4 opinie dotyczące zgody na udzielanie

---

³⁷ Dz.U. z 2023 r., poz.1173 z późn. zm.

świadczeń zdrowotnych z zakresu radioterapii onkologicznej, w tym leczenia chorób nowotworowych przy użyciu produktów radiofarmaceutycznych, zgodnie z zapisami art. 33p ust. 8 pkt 1 ustawy Prawo atomowe³⁸.

Nadzór zapobiegawczy nad warunkami ochrony radiologicznej jest realizowany poprzez opiniowanie i zatwierdzanie dokumentacji projektowej pracowni rentgenowskiej wraz z projektem i opisem oston stałych oraz wentylacji przed uruchomieniem aparatu rentgenowskiego. Projekt pracowni sporządza się zgodnie z wytycznymi w zakresie lokalizacji, powierzchni, wyposażenia, a także obliczeń grubości oston przed promieniowaniem w celu zapewnienia, że pomieszczenie w którym stosowane jest urządzenie wytwarzające promieniowanie jonizujące spełnia wymagania ochrony radiologicznej określone dla pracowników oraz osób z ogółu ludności. Projekt opiniowany jest także przez pracowników Oddziału Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego pod kątem rozwiązań budowlanych i rozwiązań projektowych dotyczących wentylacji. W omawianym okresie sprawozdawczym do organu wpłynęły 263 wnioski o zaopiniowanie dokumentacji projektowej oston stałych, na podstawie których Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał 253 pozytywne opinie sanitarne. Zdecydowana większość nowouruchamianych bądź modernizowanych pracowni rentgenowskich to gabinety lub pracownie stomatologiczne.

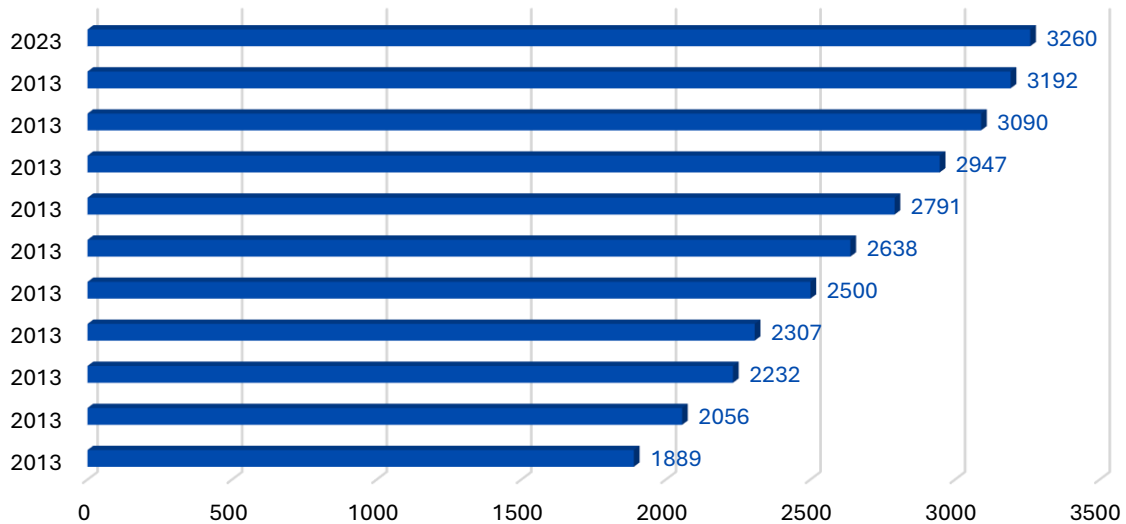
Istotnym elementem prowadzonego bieżącego nadzoru są kontrole sanitarne w podmiotach, realizowane zgodnie z zatwierdzonym planem kontroli. W ramach sprawowanego nadzoru oceniany jest stan urządzeń radiologicznych i urządzeń pomocniczych, stan i oznakowanie pomieszczeń pracowni rentgenowskiej, a także dokumentacja i jej zgodność z aktualnymi wymaganiami prawnymi, które ustalają, w jakich warunkach mogą być stosowane urządzenia wytwarzające promieniowanie jonizujące w celach medycznych, tak by pracownicy, osoby z ogółu ludności przebywające w ich otoczeniu oraz pacjenci poddawani ekspozycji medycznej byli jak najmniej narażeni. Podczas kontroli pracownicy Oddziału Higieny Radiacyjnej zwracają uwagę na realizację obowiązków kierownika jednostki organizacyjnej w stosunku do pracowników zatrudnionych w warunkach narażenia oraz oceniają, czy osoby wykonujące i nadzorujące wykonywanie badań posiadają odpowiednie kwalifikacje i podejmują czynności zmierzające do zminimalizowania narażenia. W analizowanym okresie przeprowadzono 602 kontrole sanitarne w zakresie ochrony radiologicznej. Wydano 6 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień; pozostałe jednostki, w których podczas kontroli stwierdzano nieprawidłowości, usunęły je niezwłocznie po ich przeprowadzeniu.

Ocena stanu urządzeń radiologicznych w ramach bieżącego jak i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego prowadzona i dokumentowana jest w sposób umożliwiający pracownikom Oddziału Higieny Radiacyjnej aktualizację danych zawartych w Krajowej Bazie Urządzeń Radiologicznych. Pod nadzorem Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, w omawianym okresie sprawozdawczym pozostawało 3 260 aparatów rentgenowskich.

---

³⁸ Dz.U. z 2023 r., poz.1173 z późn. zm.

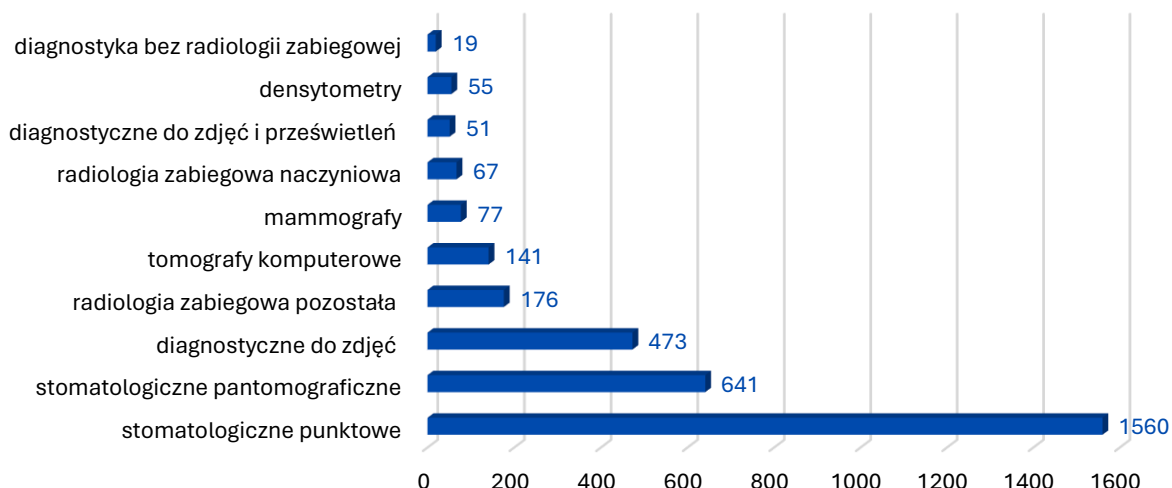

Wykres. Liczba aparatów rentgenowskich pozostających pod nadzorem Oddziału Higieny Radiacyjnej WSSE w Katowicach w latach 2013–2023

W omawianym okresie sprawozdawczym w ewidencji Oddziału Higieny Radiacyjnej znajdowała się następująca liczba urządzeń:

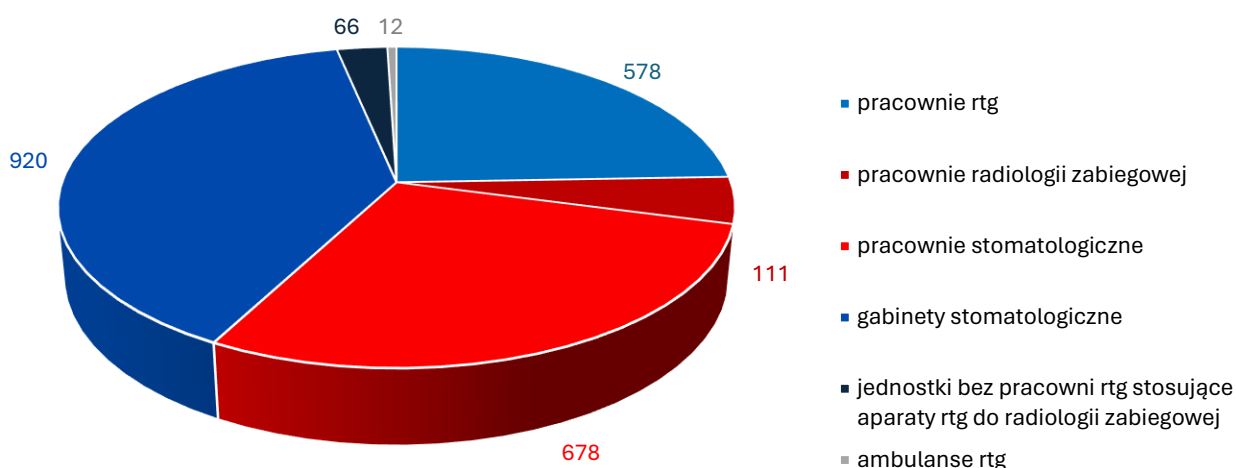
- stomatologiczne aparaty rentgenowskie do zdjęć wewnątrzustnych – 1 560,
- stomatologiczne aparaty rentgenowskie do zdjęć pantomograficznych, w tym pantomografy z opcją cefalometrii oraz stomatologiczne tomografy komputerowe – 641,
- diagnostyczne aparaty rentgenowskie do zdjęć – 473,
- diagnostyczne aparaty rentgenowskie do zdjęć i prześwietleń – 51,
- tomografy komputerowe – 141,
- mammografy – 77,
- densytometry – 55,
- aparaty rentgenowskie stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej – 67,
- aparaty rentgenowskie stosowane w radiologii zabiegowej – 176,
- aparaty rentgenowskie stosowane w diagnostyce bez radiologii zabiegowej – 19.

Wykres. Aparaty rtg z podziałem na typ urządzenia użytkowane w województwie śląskim w 2023 roku

Aparaty rentgenowskie pozostające pod nadzorem Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w przeważającej większości posiadają cyfrowy system obrazowania, co wyklucza kłopotliwą metodę wywoływania zdjęć rentgenowskich w ciemni i wpływa na redukcję dawki otrzymywanej przez pacjenta i personel medyczny przy jednoczesnym zachowaniu wysokiej jakości uzyskanego obrazu.

Aparaty rentgenowskie zainstalowane są w 1 367 pracowniach rentgenowskich, spośród których 678 to pracownie stomatologiczne, a 111 – pracownie radiologii zabiegowej. Ponadto, pod nadzorem znajduje się 1 014 jednostek organizacyjnych stosujących aparaty rtg bez uruchamiania pracowni rtg, w tym 920 gabinetów stomatologicznych, wyposażonych w stomatologiczne aparaty rentgenowskie do zdjęć wewnątrzustnych. Oprócz aparatów stacjonarnych działało 12 ambulansów rentgenowskich.

Wykres. Rodzaj prowadzonej działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych w województwie śląskim w 2023 roku

Wykonywanie obowiązków zawodowych obejmujących pracę w jednostkach prowadzących działalność związaną z narażeniem na promieniowanie jonizujące powoduje narażenie radiacyjne pracowników. Narażeniu na działanie promieniowania jonizującego podlegają osoby bezpośrednio wykonujące badania lub leczenie, nadzorujące wykonywanie badań lub leczenie oraz te, które z racji swoich obowiązków zawodowych znajdują się w trakcie pracy w otoczeniu źródła promieniowania jonizującego. Zgodnie z zasadami kontroli narażenia na promieniowanie jonizujące, odpowiedzialność za przestrzeganie wymagań w tym zakresie spoczywa przede wszystkim na kierowniku jednostki organizacyjnej, który odpowiada za kontrolę dawek otrzymywanych przez podległych mu pracowników. W zależności od ich spodziewanego poziomu, osoby te powinny zostać objęte kontrolnymi pomiarami dawek indywidualnych bądź dozymetrią środowiskową. W 2023 roku do kategorii narażenia A zaliczonych było 119 pracowników, zatrudnionych głównie w zakładach medycyny nuklearnej bądź wykonujących procedury z zakresu radioterapii onkologicznej, a do kategorii B – 7 954 pracowników.

Tabela. Aparaty rtg – liczba skontrolowanych urządzeń i wydanych zezwoleń w województwie śląskim w 2023 roku

Rodzaj aparatów rtg	według ewidencji	skontrolowanych	wydanych zezwoleń
Stomatologiczne wewnątrzustne	1 560	517	136
Stomatologiczne panoramiczne	641	205	96
Tylko do zdjęć	473	158	34
Stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	176	66	19
Tomografy komputerowe	141	44	25
Mammografy	77	27	9
Stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej	67	21	4
Densytometry	55	12	4
Do zdjęć i prześwietleń	51	11	2
Stosowane w diagnostyce bez radiologii zabiegowej	19	3	1

Przeanalizowano szczegółowe dane dotyczące liczby skontrolowanych obiektów, wydanych zezwoleń na uruchomienie pracowni rentgenowskich, wydanych decyzji nakazujących usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli oraz liczby osób zatrudnionych w warunkach narażenia i objętych kontrolnymi pomiarami otrzymywanych dawek.

Tabela. Liczba pracowni rtg oraz przeprowadzonych kontroli sanitarnych w województwie śląskim w 2023 roku

Rodzaj działalności z wykorzystaniem promieniowania	według ewidencji	skontrolowanych	wydanych decyzji nakazujących	osób objętych kontrolą dawek
Pracownie diagnostyczne – ogółem	1 367	401	3	4 074
Jednostki bez pracowni rtg stosujące aparaty rtg – ogółem	1 014	387	2	3 880
Gabinety stomatologiczne rtg	920	29	2	1 513
Pracownie stomatologiczne	678	191	1	738
Pracownie radiologii zabiegowej	111	21	-	530
Jednostki bez pracowni rtg stosujące aparaty rtg do radiologii zabiegowej	66	387	-	2 367
Ambulanse	12	1	-	-

Pracownicy Oddziału Higieny Radiacyjnej współpracują z Wojewodą Śląskim oraz Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki podczas wystąpienia zdarzenia radiacyjnego, podejmując działania określone w wojewódzkim „*Planie postępowania awaryjnego województwa śląskiego w przypadku zdarzeń radiacyjnych*”. W 2023 roku do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego wpłynęły 3 powiadomienia o wystąpieniu zdarzenia radiacyjnego. Z uwagi na charakter zdarzeń, w dwóch przypadkach pracownicy Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach udali się na miejsce w celu zbadania okoliczności zdarzenia oraz przeprowadzenia pomiarów. W jednym przypadku nie było to konieczne ze względu na znikomą szkodliwość znalezionej źródła promieniotwórczego.

Podobnie jak w latach poprzednich, pracownicy Oddziału Higieny Radiacyjnej podejmowali działania mające na celu wypracowywanie sposobu kontroli oraz prowadzenia szczegółowego nadzoru w obszarze sprawowania nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej w przypadku narażenia na radon w miejscach pracy. Powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa śląskiego prowadzą i okresowo przekazują do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego ewidencję podmiotów, w których – zgodnie z ustawą Prawo atomowe oraz Krajowym planem działania w przypadku długoterminowych zagrożeń wynikających z narażenia na radon w budynkach przeznaczonych na pobyt ludzi oraz w miejscach pracy – należy przeprowadzić pomiary średniorocznego stężenia radonu lub stężenia energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu. Na bieżąco realizowane są również działania informacyjne w zakresie narażenia na radon. Pracownicy Oddziału uczestniczą w szkoleniach związanych z tym zagadnieniem, a zdobytą wiedzę i doświadczeniem wspierają jednostki organizacyjne, w których podczas pomiarów stwierdzono występowanie podwyższonych stężeń radonu.

Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym

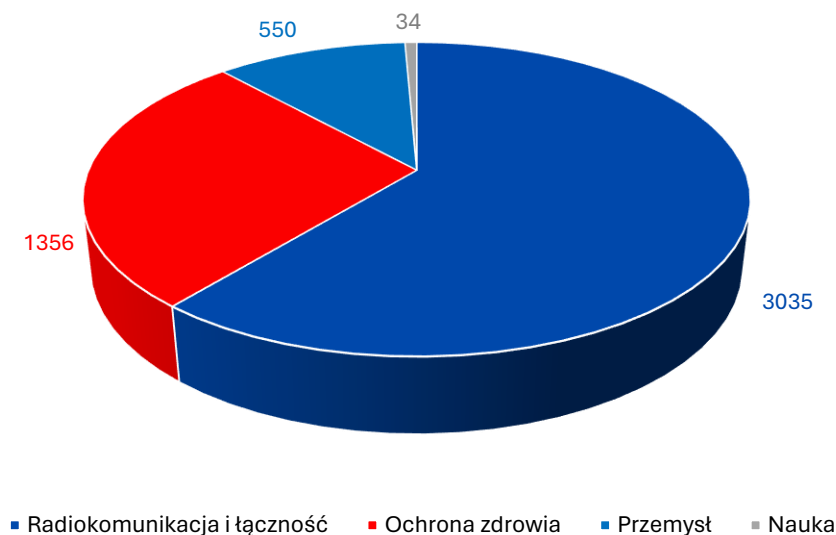
Pola elektromagnetyczne są czynnikiem fizycznym powszechnie występującym w środowisku pracy i w środowisku komunalnym. Ich wytwarzanie jest ściśle związane z wykorzystywaniem energii elektrycznej oraz łącznością bezprzewodową. Pole elektromagnetyczne od lat jest wykorzystywane w telekomunikacji, energetyce, przemyśle i medycynie. Odpowiednio dobrane częstotliwości i moc pola elektromagnetycznego są

stosowane leczniczo – np. przy wspomaganiu regeneracji tkanki kostnej. Opiera się na nim także diagnostyka obrazowa (rezonans magnetyczny). Mimo, iż trwające od wielu lat badania oraz liczne publikacje nie potwierdzają jednoznacznie, negatywnego oddziaływania na zdrowie nie oznacza to, że pole elektromagnetyczne w środowisku nie powinno być monitorowane.

Oddział Higieny Radiacyjnej WSSE w Katowicach w oparciu o art. 1 oraz art. 4 ust. 1 pkt 1 i pkt 5 Ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej³⁹ realizował działania w zakresie prowadzenia nadzoru sanitarnego w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych oraz zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Na podstawie dotychczasowej działalności w Oddziale Higieny Radiacyjnej prowadzony jest rejestr źródeł pól-EM. W rejestrze znajduje się 689 jednostek stosujących 4975 urządzeń wytwarzających pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz:

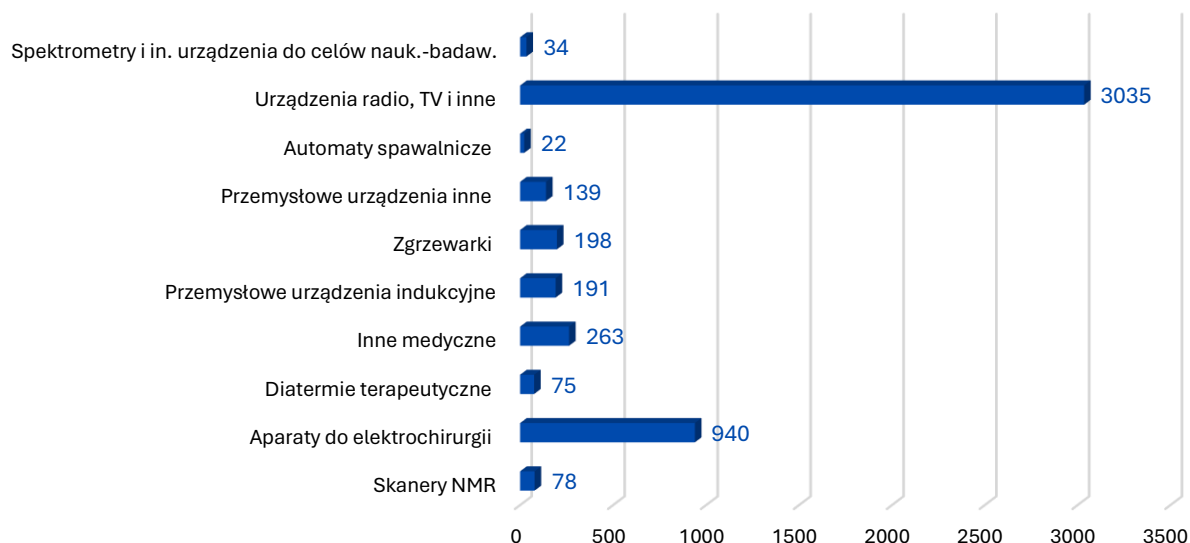
- 353 jednostki ochrony zdrowia,
- 76 zakładów przemysłowych,
- 251 zakładów wykorzystujących źródła pól-EM do radiokomunikacji i radiołączności,
- 9 jednostek naukowo-badawczych.

Wykres. Ilość stosowanych źródeł pola-EM z podziałem na profil działalności jednostki w województwie śląskim w 2023 roku

Najliczniejszą grupę źródeł pola-EM stanowią urządzenia eksploatowane w radiokomunikacji i łączności. W tej grupie znajdują się nadajniki radia i telewizji naziemnej oraz radiotelefony bazowe i przewoźne. Kolejna, liczna grupa to źródła pól-EM znajdujące zastosowanie podczas wykonywanych procedur medycznych.

³⁹ Dz. U. z 2024 r., poz. 416.

Wykres. Ilość stosowanych źródeł pola-EM z podziałem na rodzaj urządzenia w województwie śląskim w 2023 roku

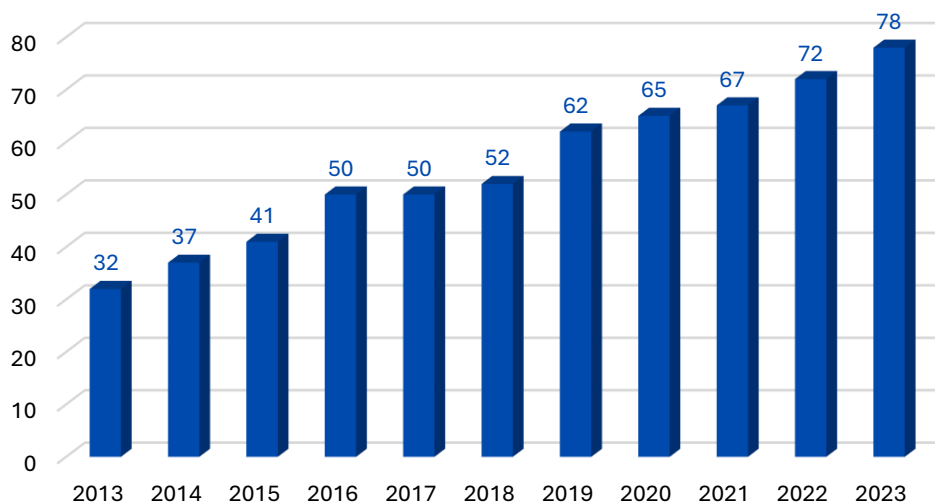
W jednostkach ochrony zdrowia najbardziej rozpowszechnioną grupę źródeł pola-EM stanowią aparaty do elektrochirurgii. Każdy szpital oraz większość specjalistycznych poradni posiada na wyposażeniu tego rodzaju aparaty. Ilość tych urządzeń w porównaniu z rokiem ubiegłym nie uległa znaczącej zmianie. W omawianym okresie w stosunku do poprzednich lat zaobserwowano dalszą tendencję wzrostową liczby zainstalowanych aparatów do diagnostyki obrazowej metodą rezonansu jądrowego, dzięki czemu zwiększa się dostępność i skraca czas oczekiwania na badanie prowadzone tą metodą. Skaner magnetycznego rezonansu jądrowego to urządzenie, w którym do diagnozy narządów ludzkiego ciała wykorzystywane jest silne pole magnetyczne. Wszystkie tego rodzaju urządzenia podlegają nadzorowi Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Rysunek. Skaner rezonansu magnetycznego (zdjęcie własne)

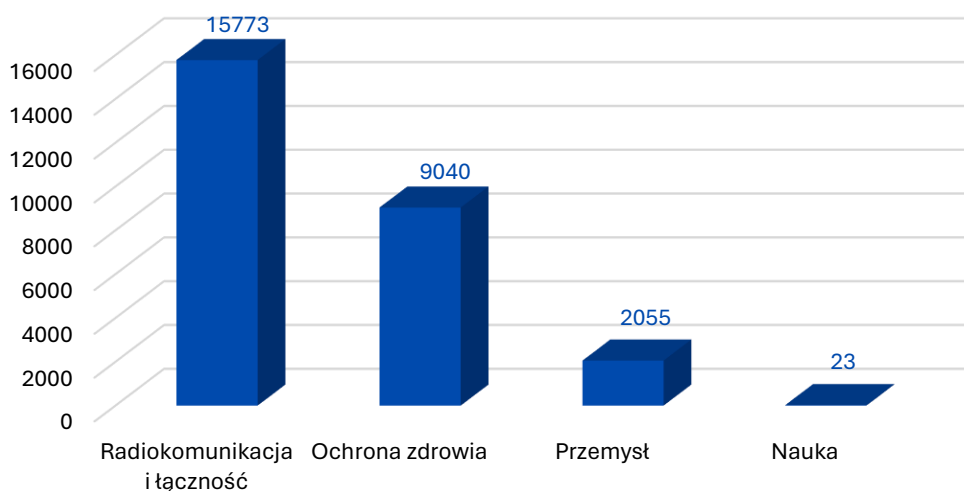

Rysunek. Aparat do terapii polem magnetycznym (zdjęcie własne)

Wykres. Liczba skanerów MRI w województwie śląskim w latach 2013-2023

Kolejną znaczącą grupę wśród eksploatowanych w ochronie zdrowia źródeł pola-EM stanowią aparaty do magnetoterapii. Magnetoterapia to obecnie najczęściej stosowana metoda fizykoterapii, polegająca na wykorzystaniu leczniczych właściwości pola magnetycznego, które przenikając do wnętrza zmienionych chorobowo tkanek mobilizuje je do regeneracji. Zabiegi z użyciem pola magnetycznego redukują stany zapalne i ból, a także zmniejszają obrzęki i przyspieszają gojenie. W rejestrze prowadzonym w Oddziale Higieny Radiacyjnej znajduje się 338 źródeł pola-EM stosowanych do fizykoterapii w tym 263 aparaty do terapii polem magnetycznym. Również w zakładach przemysłowych stosuje się wiele urządzeń, które emitują pole elektromagnetyczne. Wśród nich znajdują się m.in. zgrzewarki odporowe, piece oraz nagrzewnice z generatorami indukcyjnymi. W otoczeniu źródeł pola-EM eksploatowanych w jednostkach zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego zatrudnionych jest 26 891 osób, które w przestrzeni pracy mają dostęp do pól-EM o wartościach natężenia odpowiadających strefom ochronnym.

Wykres. Liczba osób pracujących mających dostęp do pól-EM z podziałem na profil jednostki w województwie śląskim w 2023 roku

W ramach realizacji zadań z zakresu sprawowania nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej w zakładach pracy w 2023 roku przeprowadzono 128 kontroli sanitarnych (wzrost o 60% w stosunku do roku 2022) w 95 jednostkach ochrony zdrowia, 13 zakładach przemysłowych, 11 zakładach stosujących urządzenia do radiokomunikacji oraz 2 jednostkach naukowo-badawczych. Stanowi to wzrost o 60% w stosunku do roku 2022.

Podczas prowadzonych czynności kontrolnych sprawdzano przestrzeganie przez pracodawców i użytkowników źródeł pola-EM przepisów i norm dotyczących zapewnienia bezpiecznych warunków ich eksploatacji w tym sposób dostosowania warunków pracy przy źródłach pola-EM do wymagań Rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na pole elektromagnetyczne⁴⁰. W skontrolowanych obiektach eksploatowane było 762 różne źródła pola elektromagnetycznego.

Tabela. Rodzaj źródeł pola-EM poddany kontroli w województwie śląskim w 2023 roku

Ochrona zdrowia	aparaty do elektrochirurgii	277
	skanery rezonansu magnetycznego	27
	aparaty do fizjoterapii	67
Przemysł	urządzenia z generatorem indukcyjnym	45
	zgrzewarki	35
	inne źródła pola-EM	52
Radiokomunikacja i łączność	nadajniki radiofoniczne	18
	nadajniki telewizyjne	9
	inne źródła pola-EM	216
Nauka	spektrometry	1
	inne źródła pola-EM	15

Stwierdzone w wyniku kontroli nieprawidłowości dotyczyły:

- braku aktualnych orzeczeń lekarskich dla pracowników i osób prowadzących na własny rachunek działalność gospodarczą, wykonujących prace przy użytkowaniu źródeł pola-EM oraz osób potencjalnie narażonych;
- braku dokumentów potwierdzających przekazanie osobom wykonującym prace na innej podstawie niż stosunek pracy, mającym dostęp do pola-EM stref ochronnych wszelkich niezbędnych informacji dotyczących wyników oceny zagrożeń elektromagnetycznych;
- braku aktualnego dokumentu potwierdzającego przeprowadzenie rozpoznania poziomu ekspozycji i zagrożeń elektromagnetycznych w miejscach narażenia, ze szczególnym uwzględnieniem prac podczas użytkowania rozpoznanych źródeł pola-EM oraz aktualnych sprawozdań z pomiarów pola-EM w otoczeniu eksploatowanych źródeł pola-EM.

W 90% jednostek stwierdzone nieprawidłowości były usuwane w terminie do 7 dni od daty przeprowadzenia kontroli. W pięciu przypadkach zostało wszczęte postępowanie administracyjne zakończone wydaniem decyzji nakazującej usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości. W jednym przypadku użytkownik źródeł pól-EM zwrócił się do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o przesunięcie terminu realizacji decyzji.

⁴⁰ Dz.U. z 2018 r., poz. 331.

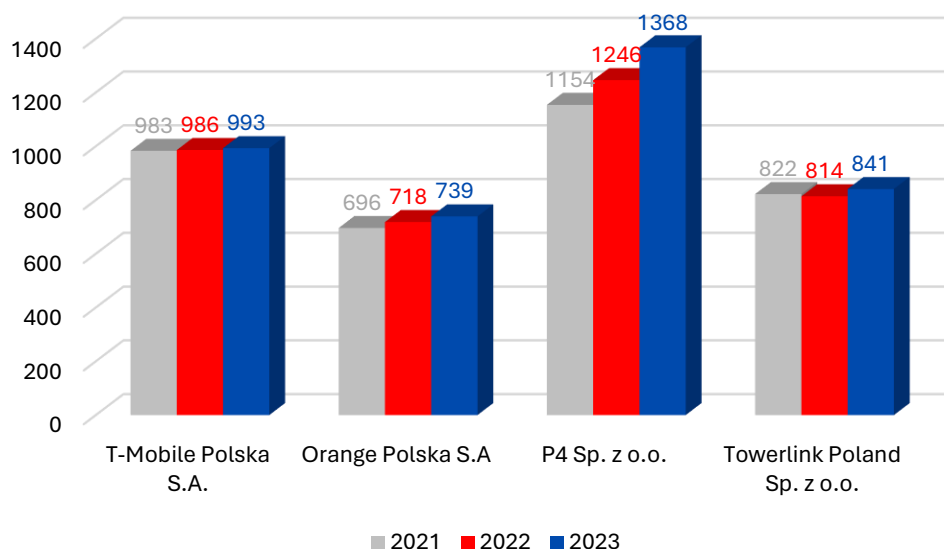
W pozostałych zalecenia zostały zrealizowane w terminach podanych w decyzjach administracyjnych.

W ramach nadzoru prowadzonego nad przestrzeganiem dotrzymania poziomów pól elektromagnetycznych w miejscach dostępnych dla ludności w 2023 roku analizowano dokumentację, którą zgodnie z obowiązującymi przepisami przekazywali prowadzący instalacje a także organy ochrony środowiska. Podczas prowadzonych pod względem spełnienia wymagań Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku⁴¹ analiz, korzystano z Systemu Informacyjnego o Instalacjach wytwarzających Promieniowanie Elektromagnetyczne „SI2PEM”, który pozwala na sprawdzenie poziomu promieniowania elektromagnetycznego w dowolnej lokalizacji na obszarze województwa. W bazie danych znajdują się wprowadzane przez akredytowane laboratoria pomiarowe, przedsiębiorców telekomunikacyjnych oraz organy ochrony środowiska informacje dotyczące:

- lokalizacji instalacji radiokomunikacyjnych wykorzystywanych na cele ruchomych publicznych sieci telekomunikacyjnych;
- rozkładu natężeń pola elektromagnetycznego pochodzącego z instalacji radiokomunikacyjnych;
- uzyskanych pozwoleń radiowych.

Oddział Higieny Radiacyjnej na bieżąco prowadzi własną ewidencję stacji bazowych telefonii komórkowej zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego.

W ewidencji zarejestrowano 3 941 obiektów należących do czterech operatorów, co stanowi prawie 5% wzrost liczby instalacji w stosunku do roku ubiegłego.

Wykres. Porównanie liczby stacji bazowych telefonii komórkowej (SBTK) w województwie śląskim w latach 2021-2023

⁴¹ Dz. U. z 2019 r., poz. 2448

Na podstawie art. 122a oraz 152 Ustawy Prawo ochrony środowiska⁴² prowadzący instalacje będące źródłami pól elektromagnetycznych oraz właściwe rzeczowo urzędy dostarczyły do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego:

- 136 zgłoszeń instalacji wytwarzających pole elektromagnetyczne, które zostały sprawdzone w zakresie prawidłowości i zgodności danych zawartych w formularzu i porównane z danymi zawartymi w sprawozdaniu z pomiarów;
- 730 informacji o zmianie parametrów i innych danych instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, których analiza wykazała, że dokonane modyfikacje w zakresie wielkości i rodzaju emisji przedmiotowych instalacji nie powodują istotnych zmian określonych w art. 3 pkt 7 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska⁴³;
- 26 zawiadomień o zakończeniu eksploatacji instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne;
- 1 464 sprawozdania z pomiarów pola elektromagnetycznego wykonanych dla celów ochrony ludzi i środowiska (w tym 1 416 sprawozdań dotyczących stacji bazowych telefonii komórkowej).

Dokonywana na bieżąco analiza wszystkich sprawozdań obejmowała sprawdzenie dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, odpowiedniego doboru pionów pomiarowych, poprawności wykonania pomiarów przez akredytowane laboratoria badawcze oraz ich kompletności a także sprawdzenie lokalizacji stacji bazowych oraz innych instalacji na podstawie map dostępnych na stronach www i w Systemie Informacyjnym o Instalacjach wytwarzających Promieniowanie Elektromagnetyczne „SI2PEM”.

Na podstawie przeprowadzonych przez akredytowane laboratoria pomiarów stwierdzono, że we wszystkich miejscach dostępnych dla ludności, w których wykonano pomiary, poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku zostały dotrzymane.

Wszystkie sprawozdania dotyczące stacji bazowych telefonii komórkowej a także innych instalacji oraz zgłoszenia instalacji wytwarzających pole elektromagnetyczne, informacje o zmianie w zakresie danych oraz zakończeniu eksploatacji instalacji zostały wprowadzone do rejestru instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne prowadzonego w WSSE w Katowicach.

Realizując założenia Głównego Inspektora Sanitarnego, określające zasady postępowania z wynikami pomiarów wartości pól-EM w środowisku podobnie jak w latach ubiegłych poddawano ocenie możliwość wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych wartości pola elektromagnetycznego przy uwzględnieniu następujących parametrów:

- zagęszczenia zabudowy mieszkaniowej,
- wysokości budynków mieszkalnych znajdujących się w sąsiedztwie stacji bazowej w odniesieniu do wysokości zawieszenia systemów antenowych,
- bliskości obiektów użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola, placówki ochrony zdrowia),
- ilości operatorów zlokalizowanych w jednym miejscu.

Analiza informacji ułatwia określenie miejsc, w których istnieje możliwość wystąpienia wysokiego lub średniego ryzyka przekroczenia dopuszczalnych wartości pola elektromagnetycznego. Stwierdzono, że może ono występować w 924 lokalizacjach. W związku z powyższym prowadzony

---

⁴² Dz.U. z 2023 r. poz. 48,

⁴³ Dz.U. z 2023 r. poz. 48.

jest zwiększony nadzór w tych obszarach. W 2023 roku Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny 15 razy zwrócił się do operatorów o uzupełnienie lub korektę dostarczonego sprawozdania. Prowadzący instalacje dostarczyli uzupełnione sprawozdania lub nadstali wyjaśnienia.

W ramach współpracy z Oddziałem Zapobiegawczego Sanitarnego wydano 119 opinii dotyczących dopuszczenia do użytkowania źródeł pola-EM oraz 21 opinii dotyczących uwarunkowań środowiskowych dla nowoprojektowanych lub modernizowanych instalacji pól elektromagnetycznych.

Rysunek. Komin zakładu z zainstalowanymi systemami antenowymi (zdjęcie własne)

Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w roku 2023, na podstawie Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko⁴⁴, wydał 179 opinii dotyczących dokumentów sporządzonych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wśród opiniowanych dokumentów znajdowały się m.in. następujące projekty:

- Program ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy;
- Program rewitalizacji gminy;
- Plan urządzania lasu dla nadleśnictwa;
- Program ochrony środowiska dla gminy;
- Program usuwania azbestu z terenu gminy;
- Strategia elektromobilności dla gminy;
- Plan gospodarki odpadami dla gminy;
- Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną oraz paliwa gazowe dla gminy;
- Program ochrony środowiska przed hałasem gminy;
- Miejskie plany adaptacji do zmian klimatu;
- Strategie rozwoju gmin i powiatów;
- Metropolitalny Program Działań Strategicznych;
- Program ochrony przed hałasem Województwa Śląskiego.

Przy opiniowaniu wyżej wymienionych dokumentów zwracano uwagę na czynniki środowiskowe, a zwłaszcza jakość powietrza, dostępność i jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz klimat akustyczny, które są istotnymi determinantami stanu zdrowia ludzi. Przedkładane programy ochrony środowiska, programy ograniczenia niskiej emisji, plany zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, usuwania azbestu, ochrony przed hałasem, rewitalizacji, zawierały szereg planowanych zamierzeń w celu poprawy stanu środowiska, takich jak:

- poprawa efektywności energetycznej oraz ograniczenie niskiej emisji;
- rekultywacja terenów zdegradowanych;
- budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenach nieskanalizowanych;
- przygotowanie projektów inwestycyjnych pod kątem współfinansowania ze źródeł zewnętrznych, zwłaszcza z funduszy Unii Europejskiej;
- szeroko pojęta edukacja społeczeństwa oraz propagowanie zachowań motywujących ludność do racjonalnego gospodarowania surowcami i energią, jak również budowanie wiedzy i kształtowanie poglądów oraz postaw mieszkańców w zakresie aktywnego uczestnictwa w realizacji zadań ujętych w Programach, która ma na celu podniesienie świadomości ekologicznej i zwiększenie poczucia odpowiedzialności za otoczenie.

Istotnym problemem jest zanieczyszczenie powietrza nasilające się szczególnie w okresie zimy poprzez spalanie w kotłach indywidualnych przez mieszkańców paliw niskiej jakości, a czasem nawet różnego rodzaju odpadów. Z dostarczanych do opiniowania Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokumentacji wynika, że miasta i gminy podejmują szereg działań w zakresie poprawy stanu powietrza atmosferycznego m.in.:

---

⁴⁴ Dz. U. z 2023 roku, poz. 1094 z późn. zm.

- termomodernizacja budynków, budowa budynków energooszczędnych oraz pasywnych, a także podłączenie do sieci ciepłowniczej użytkowników budynków mieszkalnych posiadających ogrzewanie piecowe;
- ograniczenie zużycia energii poprzez modernizację oświetlenia (inteligentne systemy sterowania);
- modernizacja i budowa dróg oraz budowa centrów przesiadkowych;
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury ciepłowniczej;
- budowa tras i ścieżek rowerowych;
- promocja oraz wspieranie transportu publicznego;
- hermetyzacja obiektów oczyszczalni ścieków;
- wymiana przestarzałych, wysokoemisyjnych źródeł ciepła na energooszczędne i ekologiczne, w tym pochodzące z odnawialnych źródeł energii.

Na terenie województwa śląskiego istotny problem nadal stanowi niska emisja, związana przede wszystkim z zanieczyszczeniem powietrza pochodzącym ze spalania paliw stałych w wyeksploatowanych piecach, a także ze spalania paliwa w silnikach samochodowych. Stąd w opiniowanych programach zwracano uwagę w szczególności na działania skierowane na wymianę starych kotłów na paliwo stałe, poprawę funkcjonalności i parametrów technicznych dróg, a także na konieczność wyprowadzenia ruchu tranzytowego z centrów miast poprzez budowę obwodnic, instalowanie ekranów akustycznych chroniących istniejącą zabudowę mieszkaniową. Obserwuje się również powstawanie centrów przesiadkowych, które mają dwa główne cele. Pierwszy z nich to ograniczenie wjazdu samochodów osobowych do centrów miast, które są obecnie zatłoczone. Drugim celem jest ułatwienie dojazdu do centrum miasta za pomocą sprawnie działającej komunikacji miejskiej. Na terenie województwa śląskiego obserwuje się rozwój na poziomie subregionalnym, a dokumenty strategiczne wyznaczają cele w zakresie wzrostu innowacyjności, rozwoju w wymiarze społeczno-gospodarczym, środowiskowym, w tym z wykorzystaniem „błękitno zielonej infrastruktury”. Wskazuje się, że nadrzędnym celem projektów w zakresie gospodarki odpadami jest rozwój i doskonalenie na terenie województwa śląskiego systemu gospodarki odpadami uwzględniającego hierarchię sposobów postępowania z odpadami, zapobiegania ich powstawaniu oraz przygotowanie do ponownego użycia i recyklingu. Ponadto w zakresie ochrony powietrza na terenie województwa śląskiego wdrażane są działania przyczyniające się do zmniejszenia zużycia paliw i zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii oraz wzrostu efektywności energetycznej w różnych gałęziach przemysłu.

Plany remediacji

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny opiniował 13 projektów planów remediacji oraz warunków przeprowadzania działań naprawczych w środowisku w odniesieniu do oceny występowania znaczącego zagrożenia dla zdrowia ludzi. Remediacja miała na celu rekultywację terenów zdegradowanych i działania naprawcze dotyczące usuwania toksycznych substancji ze środowiska (ziemi, gleby, wód gruntowych).

Planowanie przestrzenne

Ważnym czynnikiem mającym wpływ na jakość życia mieszkańców województwa jest właściwe planowanie przestrzenne. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny na podstawie Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁴⁵ zaopiniował 342 projekty planów zagospodarowania przestrzennego miast, gmin i powiatów oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Ponadto, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni na podstawie Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko⁴⁶, wydali łącznie 338 stanowisk dotyczących projektów planów zagospodarowania przestrzennego miast, gmin i powiatów oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Przy opiniowaniu tych dokumentów zwracano szczególną uwagę na lokalizowanie terenów pod działalność o charakterze uciążliwym, w odpowiedniej izolacji, z dala od terenów chronionych (terenów zabudowy mieszkaniowej, oświaty, usług zdrowia, rekreacyjno-sportowych). Istotny problem stanowiły projekty planów zagospodarowania, w których obszary produkcyjne sąsiadowały bezpośrednio z terenami mieszkaniowymi. Dotyczyły one najczęściej terenów z istniejącą zabudową. W takich przypadkach Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny występował o zmiany w zapisach projektów planów w celu ograniczenia negatywnego oddziaływania na zdrowie i życie ludzi poprzez wprowadzenie np. stref buforowych pomiędzy terenami o potencjalnie uciążliwym oddziaływaniu a terenami „chronionymi”. Pozytywnie oceniane były projekty planów, w zapisach których przewidziano oddzielenie terenów o różnym przeznaczeniu i o różnych wymaganiach sanitarnohigienicznych poprzez zastosowanie odpowiednich rozwiązań np. usytuowanie usług nieuciążliwych czy też terenów zielonych pomiędzy obszarami o różnym przeznaczeniu. Ponadto z przeprowadzonej analizy przedkładanych do zaopiniowania planów zagospodarowania przestrzennego wynika, iż obecnie obserwuje się tendencję przekształcania terenów rolnych na tereny zabudowy mieszkaniowej, zabudowy usługowo-mieszkaniowej czy też na tereny produkcyjno-usługowe. Powyższe związane jest z zaprzestaniem działalności rolniczej. Często przedmiotem zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego było dopuszczenie na tych terenach farm fotowoltaicznych, jako źródeł energii odnawialnej, co stanowi wypełnienie zadań przewidzianych w dokumentach przedkładanych do zaopiniowania w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Należy zaznaczyć, iż Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w swoich stanowiskach wskazywał na konieczność przeciwdziałania presji zabudowywania terenów zalesionych lub też wskazywał na możliwość zabudowy jedynie fragmentów działek z obowiązkiem zachowania jak największych powierzchni biologicznie czynnych.

Uwarunkowania środowiskowe dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

W województwie śląskim organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydały 620 stanowisk co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,

⁴⁵ Dz. U z 2023 r., poz. 977 z późn. zm.,

⁴⁶ Dz. U. z 2023 r., poz. 1094 z późn. zm.

a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby - co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, a także 125 opinii, w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Przy uzgadnianiu przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w opiniach określano warunki w zakresie zagwarantowania prawidłowego rozwiązania gospodarki wodno-kanalizacyjnej, gospodarki odpadami, zapewnienia bezpiecznych wartości poziomu zanieczyszczeń i hałasu dla terenów chronionych znajdujących się w sąsiedztwie inwestycji, tj. m.in. mieszkaniowych, zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, szpitali, rekreacyjnych. Dotyczyły one m.in. realizacji urządzeń ochronnych tj. ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej, urządzeń ograniczających emisję zanieczyszczeń do środowiska. Przedsięwzięciami uzgadnianymi w 2023 roku na terenie województwa śląskiego były m.in.: budowa torowiska tramwajowego wraz siecią trakcyjną i infrastrukturą towarzyszącą, budowa instalacji przetwarzania odpadów, budowa i modernizacja sieci wodociągowych i kanalizacji, modernizacja oczyszczalni ścieków, budowa hal produkcyjnych, produkcyjno-magazynowych i magazynowych (głównie na terenach stref ekonomicznych). Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny opiniował w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych realizację przedsięwzięć z zakresu budowy linii wysokiego napięcia. Warunki jakie zostały określone, zawierały się w konieczności zapewnienia ochrony akustycznej ludzi oraz konieczności sporządzenia pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku bezpośrednio przed rozpoczęciem użytkowania instalacji, każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy instalacji, w tym zmiany spowodowanej zmianami w wyposażeniu instalacji.

Dokumentacje projektowe

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej biorą również udział w procesie budowlanym związanym z opiniowaniem dokumentacji projektowej i odbiorem obiektów budowlanych powstających w oparciu o tą dokumentację. Działania w tym zakresie polegały na ocenie pod względem wymagań higieniczno-sanitarnych rozwiązań projektowych przyjętych przez projektantów, w aspekcie m.in. zagwarantowania odpowiednich warunków sanitarno-higienicznych w zakładach pracy, w budynkach i pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi. Zwracano uwagę, w szczególności na zastosowanie prawidłowego układu funkcjonalnego oraz warunków techniczno-użytkowych pomieszczeń, właściwych pod względem zdrowotnym materiałów budowlanych, prawidłowej wentylacji w projektowanych pomieszczeniach, odpowiednich rozwiązań dotyczących instalacji wodnej i kanalizacyjnej, centralnego ogrzewania, właściwego oświetlenia, zabezpieczenia ludzi przed narażeniem na ponadnormatywny poziom czynników chemicznych, fizycznych i biologicznych. Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni z terenu województwa śląskiego wydali 460 opinii dotyczących dokumentacji projektowych. Większość jednak dokumentacji projektowych opiniowana była przez rzeczoznawców do spraw sanitarnohigienicznych uprawnionych do uzgadniania w imieniu państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych. Rzeczoznawcy z terenu województwa śląskiego zaopiniowali łącznie 3 666 projektów. Problemy jakie napotymano podczas opiniowania dokumentacji projektowej to m. in.: brak wyczerpującego opisu technicznego i technologicznego do proponowanych rozwiązań, nie uwzględniano prawidłowej funkcji pomieszczeń, czy też wystarczających ilości punktów

wodnych. Częstym problemem były również nieprawidłowe rozwiązania w zakresie wentylacji pomieszczeń, bądź też w ogóle wentylacja w pomieszczeniach nie była uwzględniana, głównie w projektach zmiany sposobu użytkowania pomieszczeń. Wiele adaptowanych pomieszczeń w istniejących budynkach nie spełniało przepisów techniczno-budowlanych. Dokumentacje projektowe były opiniowane pozytywnie w przypadku uzupełnienia dokumentacji i usunięcia nieprawidłowości. Nieznaczną grupę dokumentów uzgadnianych w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych stanowiły dokumentacje projektowe obiektów przeznaczonych dla osób starszych w zakresie opieki dziennej i całodobowej, a także dokumentacje projektowe budowy i przebudowy, a także zmiany sposobu użytkowania istniejących obiektów ochrony zdrowia (szpitale, ambulatoria, zakłady rehabilitacji, apteki). Ponadto podobnie jak w latach ubiegłych przedkładano do uzgodnienia projekty obiektów usługowo-handlowych, biurowych, przemysłowych, gastronomicznych, obiektów związanych z produkcją i obrotem artykułami spożywczymi, obiektów oświatowych, żłobków oraz zakładów fryzjerskich i kosmetycznych.

Odstępstwa od przepisów techniczno-budowlanych

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w roku 2023 wydał 353 stanowiska dotyczące odstępstw od wymagań przepisów techniczno-budowlanych w zakresie wysokości, oświetlenia światłem dziennym oraz lokalizacji pomieszczeń poniżej poziomu terenu. Przy wydawaniu zgód na odstępstwa od w/w przepisów zwracano szczególną uwagę na konieczność zaprojektowania we wnioskowanych pomieszczeniach skutecznej wentylacji zapewniającej wymianę powietrza wynikającą z potrzeb użytkowych i funkcji tych pomieszczeń, bilansu ciepła i wilgotności, oraz zanieczyszczeń stałych i gazowych, zapewnienia oświetlenia światłem sztucznym zgodnym z wymogami Polskich Norm, a także odpowiedniego zabezpieczenia ścian i podłóg pomieszczeń przed przenikaniem wilgoci. Ponadto, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zajmowały stanowiska dotyczące możliwości zastosowania recyrkulacji powietrza w zakładach opieki zdrowotnej, usytuowania terenowych wyrzutni powietrza instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych oraz możliwości zmniejszenia odległości zbiorników na nieczystości ciekłe. Istotnym problemem na terenie województwa śląskiego była lokalizacja miejsc do gromadzenia odpadów stałych na terenach należących do powstałych wspólnot mieszkaniowych. Problem ten najczęściej wynika z ograniczonej powierzchni działek wspólnot oraz braku możliwości posadowienia śmietników zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie. W związku z powyższym, do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego zwracano się o udzielenie zgody na zmniejszenie odległości usytuowania miejsc do gromadzenia odpadów stałych od okien i drzwi do budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi. Zgodę na zmniejszenie odległości śmietnika od okien i drzwi do pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi wydawano tylko w przypadku, gdy brak było możliwości zachowania odległości określonej w przepisach. Analizowano wówczas możliwość realizacji kiosków wrzutowych, w których komora do gromadzenia odpadów znajduje się w części podziemnej, eliminując nadmierne nagrzewanie się odpadów w okresach letnich powodujące szybsze zagniwanie odpadów. W przypadku braku takiej możliwości nakładano w opiniach sanitarnych warunki minimalizujące uciążliwości związane z eksploatacją wiat śmietnikowych.

Dopuszczenie do użytkowania obiektów budowlanych

W roku 2023 pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali 1 393 kontroli i wizji lokalnych, w tym z ramienia Śląskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego 84 kontrole, w związku z dopuszczeniem do użytkowania obiektów budowlanych na podstawie art. 56 Ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo Budowlane⁴⁷ oraz art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej⁴⁸ organem właściwym w zakresie higieny radiacyjnej jest państwowy wojewódzki inspektor sanitarny. W związku z powyższym Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny po otrzymaniu zawiadomienia o zakończeniu robót budowlanych analizował zgodność wykonania przedsięwzięć polegających na budowie stacji bazowych telefonii komórkowej z projektem budowlanym, dla których wydane zostało pozwolenie na budowę. Ponadto sprawdzał czy dotrzymane są dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w miejscach dostępnych dla ludzi w otoczeniu w/w stacji na podstawie stosownych sprawozdań z pomiarów.

W ramach czynności odbiorowych obiektów budowlanych organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonywały szczegółowego przeglądu zrealizowanych obiektów i ich otoczenia, pod kątem zgodności z uzgodnioną w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych dokumentacją projektową. Pojawiające się problemy w sprawowaniu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dotyczyły uruchamianych zakładów kosmetycznych, salonów tatuażu, w których niejednokrotnie dokonuje się usługi z naruszeniem ciągłości tkanek, bez powiadomienia organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Istnieją trudności w egzekwowaniu odpowiednich wymagań sanitarnych dla tych zakładów, gdyż brak jest przepisów określających wymagania dla tego typu działalności i nakładających obowiązek jej zgłoszenia. Nadal obserwuje się nieprawidłowości w zakresie rozwiązań instalacji sanitarnych. Dotyczy to obiektów, dla których dokumentacja projektowa nie obejmowała instalacji sanitarnych, bądź instalacje te nie były uzgodnione w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych. Jak wynika z praktyki przyjętej przez projektantów, do uzgodnienia w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych niejednokrotnie przedkładane są projekty w części dotyczącej zagospodarowania terenu i architektury, natomiast rzadko przedkładane są do uzgodnienia w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych projekty instalacji sanitarnych. Projekty instalacji w przypadkach adaptacji pomieszczeń niejednokrotnie nie są sporządzane lub są ujmowane w projektach technicznych, które nie są uzgadniane w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych, gdyż nie ma obligatoryjnego wymogu przepisów. Powyższe stanowi utrudnienie przy kontroli obiektów przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w związku z ich przekazywaniem do użytkowania. Zdarzają się przypadki błędnych rozwiązań projektowych w opracowywanych dokumentacjach branżowych, które nie były uzgadniane w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych. Podczas czynności kontrolnych w obiektach bardzo trudno jest prawnie wyegzekwować dokonanie zmian w niewłaściwie wykonanych instalacjach, zrealizowanych na podstawie w/w dokumentacji, gdyż zgodnie z art. 56 ustawy Prawo budowlane organy zajmują stanowisko w sprawie zgodności wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym. Tymczasem błędy te mają istotny wpływ na warunki

⁴⁷ Dz. U. z 2023 r., poz. 682 z późn. zm.,

⁴⁸ Dz. U. z 2024 r., poz. 416.

sanitarne w pomieszczeniach, a także na instalacje w budynku (instalacje wod-kan. i wentylacji). Wśród nich wymienić należy m.in.:

- brak rozwiń chroniących instalacje sanitarne przed rozwojem bakterii legionella;
- łączenie w instalacjach wentylacji ze sobą przewodów z pomieszczeń o różnych wymaganiach użytkowych i sanitarno-higienicznych;
- niewłaściwą lokalizację czerpni i wyrzutni powietrza;
- zastosowanie niewłaściwego urządzenia do odzysku ciepła (szczególnie dotyczy to obiektów działalności leczniczej);
- niezastosowanie odpowiedniego układu ciśnień tak, aby powietrze nie przenikało z pomieszczeń o niższych wymaganiach sanitarnych do pomieszczeń o wyższych wymaganiach;
- brak zastosowania instalacji kanalizacji technologicznej (separatory tłuszczu, substancji ropopochodnych) przed odprowadzeniem ścieków do kanalizacji właściwej;
- brak odpowiedniego zabezpieczenia anty skażeniowego dla ochrony sieci wodociągowej.

Powyższe problemy zgłoszone zostały Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu. W ramach poprawy sytuacji podejmowane są działania informacyjno-edukacyjne w celu uświadomienia uczestnikom procesu budowlanego, a także podmiotom prowadzącym działalność konsekwencji niewłaściwego wykonania i eksploatacji instalacji sanitarnych.

Reasumując, pion zapobiegawczego nadzoru sanitarnego Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa śląskiego realizował ustawowe obowiązki i zadania w zakresie ochrony zdrowia publicznego, w szczególności poprzez prowadzenie działań profilaktycznych zmierzających do zapobiegania możliwości powstania zagrożeń dla bezpieczeństwa sanitarnego i zdrowia ludzi na różnych etapach procesu inwestycyjnego, w tym na etapie planowania, projektowania, realizacji i dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych. W ramach tych zadań dokonywano sprawdzenia poprawności przyjętych rozwiązań w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych w różnych dokumentacjach projektowych, począwszy od dokumentów tworzonych w ramach procedur planistycznych, dokumentów w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, poprzez raporty oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, skończywszy na uzgadnianiu dokumentacji projektowych. Efektem tych działań była realizacja różnych zamierzeń inwestycyjnych, które były przedmiotem dopuszczenia do użytkowania. Stanowiska zajmowane były wyłącznie na wniosek zainteresowanych podmiotów oraz w związku z wystąpieniami organów prowadzących postępowanie administracyjne. Analiza opiniowanych i uzgadnianych dokumentów skupiała się w szczególności na ocenie ryzyka narażenia ludności na czynniki fizyczne, chemiczne i biologiczne, uciążliwe lub szkodliwe dla zdrowia człowieka w miejscu jego zamieszkania i przebywania oraz z miejsca pracy. W 2023 roku ogólna liczba stanowisk zajętych w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wynosiła 7 287. Ponadto, rzeczoznawcy do spraw sanitarnohigienicznych z terenu województwa śląskiego, działający w imieniu Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych uzgodnili 3 666 dokumentacji projektowych. Pracownicy pionu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przeprowadzili 1 393 kontrole i wizje lokalne związane z dopuszczeniem obiektów do użytkowania oraz realizacją innych zadań statutowych. Szereg inwestycji dopuszczonych do użytkowania wskazuje na realizację zadań zaplanowanych w dokumentach opracowywanych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, ocenianych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Realizacja tych zadań przyczyniła się do poprawy bezpieczeństwa sanitarnego oraz do

polepszenia warunków życia i zdrowia ludności w województwie śląskim. Należały do nich m.in.: zastosowanie energooszczędnych i ekologicznych źródeł ciepła, w tym pochodzących z odnawialnych źródeł energii, budowa kanalizacji sanitarnej na terenach nieskanalizowanych, wyprowadzenie ruchu tranzytowego z centrów miast poprzez budowę obwodnic, realizacja centrów przesiadkowych, instalowanie ekranów akustycznych chroniących istniejącą zabudowę mieszkaniową, hermetyzacja obiektów emitujących zanieczyszczenia i uciążliwe zapachy. Nadal problemy w sprawowaniu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dotyczą uruchamianych lokali usługowych świadczących usługi z zakresu medycyny estetycznej i szeroko rozumianej kosmetyki, w których niejednokrotnie wykonuje się zabiegi z naruszeniem ciągłości tkanek, bez powiadomienia organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Istnieją trudności w egzekwowaniu odpowiednich wymagań sanitarnych dla tych zakładów, gdyż brak jest przepisów określających wymagania dla tego typu działalności i nakładających obowiązek jej zgłoszenia. Kontynuowano działania w zakresie współpracy z organami administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego polegające na wzajemnym informowaniu się w przypadku występowania problemów w procesie inwestycyjnym. Współpraca odbywała się również z Głównym Inspektorem Sanitarnym, Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, w ramach postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Na bieżąco realizowana była również współpraca z Okręgowym Inspektorem Pracy w zakresie odstępstw od przepisów techniczno-budowlanych.

Działalność laboratoryjna

POLSKIE CENTRUM AKREDYTACJI
POLISH CENTRE FOR ACCREDITATION

Sygnatariusz EA MLA
EA MLA Signatory

CERTYFIKAT AKREDYTACJI
LABORATORIUM BADAWCZEGO
ACCREDITATION CERTIFICATE OF TESTING LABORATORY
Nr AB 377

Potwierdza się, że: / This is to confirm that:

WOJEWÓDZKA STACJA
SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W KATOWICACH
ul. Raciborska 39, 40-074 Katowice

spełnia wymagania normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02
meets requirements of the PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 standard

Akredytowana działalność jest określona w Zakresie Akredytacji Nr AB 377
Accredited activity is defined in the Scope of Accreditation No AB 377

Akredytacja pozostaje w mocy pod warunkiem przestrzegania
wymagań jednostki akredytującej określonych w kontrakcie Nr AB 377
This accreditation remains in force provided the Laboratory observes
the requirements of Accreditation Body defined in the Contract No AB 377

Akredytacji udzielono dnia 04.01.2002 r.
Accreditation was granted on 04.01.2002

DYREKTOR
POLSKIEGO CENTRUM AKREDYTACJI

LUCYNA OLBORSKA

Warszawa, 26.11.2019 roku

Zintegrowany system badań laboratoryjnych

W 2023 roku na terenie województwa śląskiego działalność laboratoryjna Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzona była w ramach Zintegrowanego Systemu badań i pomiarów. Zintegrowany System utworzono z 10 laboratoriów, które posiadają odpowiednie możliwości techniczne oraz strategiczne położenie w danym regionie. Zintegrowany System badań i pomiarów pozwala na zabezpieczenie potrzeb badawczych wynikających z prowadzonego nadzoru bieżącego i zapobiegawczego.

Laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie śląskim

Wszystkie laboratoria mają wdrożony i ciągle doskonalony system zarządzania zgodny z normą PN-EN ISO 17025-02:2018 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących”. Zewnętrzna ocena utrzymywanego systemu zarządzania przeprowadzana jest corocznie przez Polskie Centrum Akredytacji – krajową jednostkę upoważnioną do akredytacji jednostek oceniających zgodność na podstawie ustawy z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku⁴⁹.

Tabela. Akredytowane obszary działalności laboratoriów wraz z posiadaną akredytacją w województwie śląskim w 2023 roku

Laboratorium		Główne obszary działalności
WSSE w Katowicach	AB 377	<ul style="list-style-type: none"> ▪ badania fizykochemiczne i mikrobiologiczne żywności ▪ badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością ▪ badania fizykochemiczne, sensoryczne i mikrobiologiczne wody ▪ badania zagrożeń fizycznych i chemicznych w środowisku pracy i środowisku bytowania człowieka ▪ badania radiacyjne ▪ badania w zakresie diagnostyki chorób zakaźnych i zakażeń
PSSE w Bielsku-Białej	AB 627	<ul style="list-style-type: none"> ▪ badania fizykochemiczne, sensoryczne i mikrobiologiczne wody ▪ badania w zakresie diagnostyki chorób zakaźnych i zakażeń
PSSE w Bytomiu	AB 532	<ul style="list-style-type: none"> ▪ badania fizykochemiczne, sensoryczne i mikrobiologiczne żywności ▪ badania fizykochemiczne, sensoryczne i mikrobiologiczne wody ▪ badania w zakresie diagnostyki chorób zakaźnych i zakażeń
PSSE w Częstochowie	AB 521	<ul style="list-style-type: none"> ▪ badania fizykochemiczne, sensoryczne i mikrobiologiczne żywności ▪ badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych ▪ badania fizykochemiczne, sensoryczne i mikrobiologiczne wody ▪ badania zagrożeń fizycznych w środowisku pracy

⁴⁹ Dz. U. z 2022 r. poz. 1854 – tekst jednolity

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ badania w zakresie diagnostyki chorób zakaźnych i zakażeń
PSSE w Dąbrowie Górniczej	AB 520	<ul style="list-style-type: none"> ▪ badania fizykochemiczne, sensoryczne i mikrobiologiczne żywności ▪ badania fizykochemiczne, sensoryczne i mikrobiologiczne wody ▪ badania zagrożeń fizycznych w środowisku pracy ▪ badania w zakresie diagnostyki chorób zakaźnych i zakażeń
PSSE w Gliwicach	AB 514	<ul style="list-style-type: none"> ▪ badania fizykochemiczne, sensoryczne i mikrobiologiczne wody ▪ badania zagrożeń fizycznych i chemicznych w środowisku pracy i środowisku bytowania człowieka ▪ badania w zakresie diagnostyki chorób zakaźnych i zakażeń
PSSE w Rybniku	AB 631	<ul style="list-style-type: none"> ▪ badania fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody ▪ badania w zakresie diagnostyki chorób zakaźnych i zakażeń
PSSE w Tychach	AB 500	<ul style="list-style-type: none"> ▪ badania fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody ▪ badania w zakresie diagnostyki chorób zakaźnych i zakażeń
PSSE w Zawierciu	AB 626	<ul style="list-style-type: none"> ▪ badania fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody ▪ badania w zakresie diagnostyki chorób zakaźnych i zakażeń
PSSE w Żywcu	AB 518	<ul style="list-style-type: none"> ▪ badania fizykochemiczne, sensoryczne i mikrobiologiczne żywności ▪ badania fizykochemiczne, sensoryczne i mikrobiologiczne wody ▪ badania zagrożeń fizycznych i chemicznych w środowisku pracy ▪ badania w zakresie diagnostyki chorób zakaźnych i zakażeń

Badania żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz kosmetyków

W województwie śląskim badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu wykonywane są w laboratoriach WSSE w Katowicach oraz PSSE w Bytomiu, Częstochowie, Dąbrowie Górniczej i Żywcu, zgodnie z przyjętą specjalizacją w zintegrowanym systemie badań laboratoryjnych. Badania wykonywane są w oparciu o „Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w PIS”, zatwierdzony przez Głównego Inspektora Sanitarnego, zgodnie z wymaganiami Ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia⁵⁰ oraz Rozporządzeniami UE. Laboratoria WSSE w Katowicach oraz PSSE w Częstochowie oprócz badań żywności wykonują również badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Produkty kosmetyczne bada laboratorium PSSE w Częstochowie.

W 2023 Pracownia Mikrobiologii Żywności wspólnie z Interdyscyplinarną Pracownią Diagnostyki Molekularnej WSSE w Katowicach zweryfikowała i akredytowała metodę oznaczania obecności *Escherichia coli* wytwarzające toksynę Shiga (STEC) oraz oznaczanie serogrup.

⁵⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 1448 – tekst jednolity

W 2023 roku w 5 laboratoriach przebadano łącznie 9 724 próbki. Wykonano 5 815 oznaczeń chemicznych, 39 310 oznaczeń mikrobiologicznych, 4 650 oznaczeń fizycznych oraz 1 062 oznaczenia sensoryczne.

Tabela. Liczba oznaczeń wykonanych w próbkach żywności, materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością w województwie śląskim w 2023 roku

Laboratorium	Wykonane oznaczenia			
	chemiczne	mikrobiologiczne	fizyczne	sensoryczne
WSSE w Katowicach	4439	8409	1864	169
PSSE w Bytomiu	177	9481	784	238
PSSE w Dąbrowie Górniczej	232	6986	1028	286
PSSE w Częstochowie	887	7785	755	232
PSSE w Żywcu	80	6649	219	137
SUMA	5815	39310	4650	1062

Badania wody

Laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie śląskim prowadzą stałą kontrolę jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wody na pływalniach, wody z kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli, wody z ujęć oraz wód mineralnych, źródłanych i wód stołowych. Zakres badań wody, jak również częstotliwość ich wykonywania na dany rok kalendarzowy określa właściwy terenowo Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny zgodnie z obowiązującymi wymaganiami.

W 2023 roku w 10 laboratoriach przebadano łącznie 11 621 próbek. Wykonano 47 327 oznaczeń chemicznych, 25 446 oznaczeń mikrobiologicznych, 19 071 oznaczeń fizycznych oraz 7 467 oznaczeń sensorycznych.

Tabela. Liczba oznaczeń wykonanych w próbkach wody w województwie śląskim w 2023 roku

Laboratorium	Wykonane oznaczenia			
	chemiczne	mikrobiologiczne	fizyczne	sensoryczne
WSSE w Katowicach	25 563	2 829	2 621	1 008
PSSE w Bielsku-Białej	11 906	5 052	4 420	1 426
PSSE w Bytomiu	1 182	1 882	875	529
PSSE w Dąbrowie Górniczej	1 828	1 605	1 275	463
PSSE w Częstochowie	614	2 892	2 272	1 090
PSSE w Gliwicach	2 481	2 793	2 030	823
PSSE w Rybniku	888	1 599	1 026	345
PSSE w Tychach	1 641	2 773	1 772	664
PSSE w Zawierciu	467	1 946	1 676	697
PSSE w Żywcu	757	2 075	1 104	422
SUMA	47 327	25 446	19 071	7 467

Badania epidemiologiczne

Laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego zgodnie z Ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi⁵¹ wykonują badania diagnostyczne, głównie w kierunku nosicielstwa pałeczek *Salmonella* i *Shigella*. W 2023 roku realizacja tego zadania objęła przebadanie 150 677 próbek materiału biologicznego, w którym wykonano 713 250 oznaczeń w 9 laboratoriach diagnostycznych funkcjonujących w strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie śląskim. W ramach tego zadania w laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach kontynuowano wykonywanie badań molekularnych w kierunku diagnostyki zakażeń wirusem SARS-CoV-2 oraz sekwencjonowanie genomu koronawirusa SARS-CoV-2 w próbach od pacjentów, którzy uzyskali wynik pozytywny w badaniu molekularnym PCR. W tym kierunku poddano sekwencjonowaniu 1 488 próbek.

Ponadto, Laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach zastosowało sekwencjonowanie pełnogenomowe (WGS, ang. *whole genome sequencing*) w celu oceny jednoznacznego podobieństwa genetycznego między krążącymi szczepami *Salmonella* w dochodzeniach w ogniskach epidemicznych.

Dodatkowo, rozszerzono panel badań molekularnych w kierunku wykrycia genu toksyny błoniczej *Corynebacterium diphtheriae* i *Corynebacterium ulcerans* oraz bakterii lekoopornych tj. MRSA i CPE.

Badania radiacyjne i środowiska pracy

W 2023 roku w laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego przeprowadzono 1 494 badania i pomiary w środowisku pracy i bytowania człowieka. W ramach działań statutowych laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach prowadzi badania w zakresie nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej. W 2023 roku wykonano 1 370 o w tym zakresie.

W 2023 roku Oddział Badań Radiacyjnych i Środowiska Pracy WSSE w Katowicach zakupił przenośny sprzęt spektrometryczny gamma oraz sprzęt radiometryczny wraz z zewnętrzną sondą montowaną na wysięgniku teleskopowym, który zapewni realizację zapisów art. 84a. ustawy o Prawie atomowym⁵², które zobowiązują Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego do wykonywania pomiarów dozymetrycznych i spektrometrycznych na miejscu zdarzenia radiacyjnego.

W celu oznaczania stężenia radionuklidów w próbkach wody, żywności i pasz, a także realizacji zapisów art. 84a. ustawy o Prawie atomowym⁵³ zakupiono spektrometr gamma z detektorem półprzewodnikowym chłodzonym systemem elektronicznym, umożliwiającą wykonywanie badań radionuklidów w próbkach środowiskowych różnego rodzaju, bez specjalistycznego ich przygotowania do badania.

---

⁵¹ Dz. U. 2023, poz. 1284 - tekst jednolity,

⁵² Dz. U. 2023 poz. 1173 – tekst jednolity,

⁵³ Dz. U. 2023 poz. 1173 – tekst jednolity.

Działania w zakresie promocji zdrowia i komunikacji społecznej

**NOWE SPOJRZENIE
NA PROFILAKTYKĘ
I PROMOCJĘ ZDROWIA**

POD OKIEM
SANEPIDU

Misją Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego jest organizacja, koordynacja i nadzór nad działalnością oświatowo-zdrowotną w celu ukształtowania odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych mieszkańców województwa.

Zgodnie z definicją Karty Ottawskiej promocja zdrowia jest procesem umożliwiającym ludziom zwiększenie kontroli nad swoim zdrowiem przez podejmowanie wyborów i decyzji sprzyjających zdrowiu. Zdrowie człowieka zależy od wielu powiązanych ze sobą czynników, wśród których wyróżnia się cztery grupy:

W związku z powyższym Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny na podstawie analizy wyników kontroli i prowadzonych badań realizuje Wojewódzki Projekt „Zdrowe dziecko - zdrowy dorosły – zdrowa rodzina”.

Celem projektu jest promocja zdrowego stylu życia wśród mieszkańców województwa śląskiego, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży jako głównej grupy odbiorców. Projekt jest interdyscyplinarny, łączy w sobie realizację ogólnopolskich prozdrowotnych programów edukacyjnych wraz z autorskimi inicjatywami powstałymi w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach.

W ramach Projektu w 2023 roku realizowano ogólnopolskie i wojewódzkie programy edukacyjne:

- Trzymaj formę!
- Bieg po zdrowie
- ARS, czyli jak dbać o miłość?
- Skąd się biorą produkty ekologiczne? - ekologiczny program dla przedszkoli
- Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS
- Podstępne WZW - program profilaktyki WZW typu: A, B i C
- Znamie! Znam je?
- Klub zdrowego przedszkolaka
- Smak życia, czyli debata o dopalaczach

- Wybierz Życie – Pierwszy Krok
  - Czyste powietrze wokół nas
- oraz Akcje edukacyjne, kampanie społeczne i inne działania edukacyjne:
- Kampania edukacyjna „Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy”
  - Akcja informacyjno-edukacyjna Wirusoochrona
  - Akcja Bezpieczne Ferie
  - Akcja Bezpieczne Wakacje
  - Akcja „Łap słońce z głową”
  - Akcja „Nowe Narkotyki - Nowe Zagrożenia”
  - Profilaktyka wad postawy Lekki Tornister
  - Akcja Bezpieczne Grzybobranie
  - Kampania „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”
  - Działania dotyczące profilaktyki palenia tytoniu, w tym: Światowy Dzień Bez Tytoniu, Światowy Dzień Rzucania Palenia
  - Obchody Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach

Ogólnopolskie i wojewódzkie programy edukacyjne

W roku szkolnym 2022/2023 na terenie województwa śląskiego realizowaliśmy 11 programów edukacyjnych, których cele i założenia były zgodne z celami operacyjnymi Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 tj. profilaktyka nadwagi i otyłości, profilaktyka uzależnień oraz zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne. Poniżej krótkie podsumowanie realizacji programów.

Ogólnopolski program edukacyjny „Trzymaj Formę!”

Celem programu jest propagowanie zdrowego stylu życia i promowanie zbilansowanego odżywiania oraz aktywności fizycznej. Program skierowany jest do uczniów klas V-VIII szkół podstawowych.

569
szkół podstawowych
woj. śląskiego

46%
szkół

210 tys.
odbiorców

Konkurs wiedzy o zdrowym stylu życia „Trzymaj Formę!”

Już po raz jedenasty, w ramach programu, odbył się Konkurs wiedzy o zdrowym stylu życia „Trzymaj Formę!”, w którym wzięło udział ponad 6 tysięcy uczniów z całej Polski. W finale Konkursu II miejsce zajęła uczennica z Sosnowca.

Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Celem programu jest ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie. Program skierowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych.

312

szkół ponadpodstawowych
woj. śląskiego

57%

szkół

33 tys.

odbiorców

Bieg po zdrowie

Celem programu jest opóźnienie lub zapobiegnięcie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży, pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego. Program skierowany jest do uczniów klas IV szkół podstawowych.

601

szkół podstawowych
woj. śląskiego

48%

szkół

34 tys.

odbiorców

Ekologiczny program dla przedszkoli „Skąd się biorą produkty ekologiczne”

Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Program dedykowany jest dzieciom przedszkolnym w wieku 5-6 lat, rodzicom i opiekunom oraz nauczycielom wychowania przedszkolnego.

947
przedszkoli
woj. śląskiego

61%
przedszkoli

73 tys.
odbiorców

Program profilaktyki WZW typu: A,B i C „Podstępne WZW”

Celem programu jest upowszechnienie wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby co w konsekwencji pozwoli na pozytywną odmianę losu młodych ludzi i ich bliskich. Program skierowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych.

383
szkoły ponadpodstawowe
woj. śląskiego

70%
szkół

76 tys.
odbiorców

Program profilaktyki czerniaka „Znamię! Znam Je?”

Celem programu jest budowanie wśród młodzieży świadomości w zakresie profilaktyki czerniaka oraz odpowiedzialnych zachowań i prozdrowotnych postaw. Program skierowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych.

413

szkół ponadpodstawowych
woj. śląskiego

75%

szkół

114 tys.

odbiorców

Program edukacyjny dotyczący profilaktyki raka szyjki macicy i zakażeń HPV „Wybierz Życie - Pierwszy Krok”

Celem programu jest zmniejszenie występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę. Program realizowany jest w szkołach ponadpodstawowych.

363

szkoły ponadpodstawowe
woj. śląskiego

66%

szkół

200 tys.

odbiorców

Projekt edukacyjny „Klub Zdrowego Przedszkolaka”

Celem projektu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat postaw prozdrowotnych, promowanie zdrowego stylu życia, ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki chorób zakaźnych. W programie udział wzięły dzieci w wieku przedszkolnym, rodzice/opiekunowie oraz nauczyciele wychowania przedszkolnego.

947
przedszkoli
woj. śląskiego

61%
przedszkoli

92 tys.
odbiorców

Program profilaktyki uniwersalnej „Smak życia, czyli debata o dopalaczach”

Celem programu jest dostarczenie młodym ludziom podstawowych informacji na temat „dopalaczy” i zagrożeń wynikających z ich używania, a w konsekwencji zwiększenia ostrożności i zmniejszenia otwartości na kontakty z tymi produktami. Program realizowany był w szkołach podstawowych.

694
szkoły podstawowe
woj. śląskiego

55%
przedszkoli

60 tys.
odbiorców

Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS

Celem programu jest ograniczenie rozprzestrzeniania się zakażeń HIV oraz zapewnienie odpowiedniego dostępu do informacji, edukacji i usług w zakresie HIV/AIDS.

Od listopada do grudnia 2023 r. odbyła się Wojewódzka Akcja „Warto wiedzieć o HIV i AIDS”, której celem było podniesienie poziomu wiedzy młodzieży ze szkół ponadpodstawowych województwa śląskiego na temat profilaktyki zakażeń wirusem HIV oraz kształtowanie postawy tolerancji wobec osób zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS.

WOJEWÓDZKA AKCJA

WARTO WIEDZIEĆ O HIV I AIDS

328 szkół ponadpodstawowych

1719 lekcji edukacyjnych

43 tys. uczniów

Wybrane akcje edukacyjne, kampanie społeczne i inne działania edukacyjne

Międzywojewódzka kampania społeczna „Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy”

Celem kampanii jest propagowanie podstawowych zasad ochrony przed kleszczami.

Idea Kampanii powstała w wyniku przeprowadzonej analizy epidemiologicznej zachorowań na choroby odkleszczowe. W 2022 roku zapadalność na boreliozę zarówno w województwie śląskim jak i warmińsko-mazurskim była powyżej średniej krajowej. W województwie śląskim wynosiła 48,9, w województwie warmińsko-mazurskim 61,4, a w Polsce 45,4. Mając na uwadze rosnącą liczbę zachorowań na boreliozę, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny i Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny zainicjowali działania informacyjno-edukacyjne skierowane do ogółu społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem: kadry pedagogicznej, dzieci i młodzieży, rodziców i opiekunów, seniorów oraz rolników.

PRZENOSZĄ GROŹNE CHOROBY
- NAJCZĘŚCIEJ BORELIOZĘ I KLESZCZOWE ZAPALENIE MÓZGU

NIE BĄDŹ ATRAKCYJNY DLA KLESZCZY!

STOSUJ ŚRODKI OPSTRASZAJĄCE KLESZCZE (REPELENTY)!
UWAŻNIE CZYTAJ INSTRUKCJE I POSTĘPUJ ZGODNIE Z ZALECENIAMI ICH PRODUCENTÓW

TWOJE UBRANIE TWOJĄ OCHRONĄ!
IDZIESZ DO LASU - WYBIERZ UBRANIE Z DŁUGIM RĘKAWEM, DŁUGIMI NOGAWKAMI I PEŁNE OBUIE
WYBIERZ JASNE KOLORY UBRAŃ, BY W PORĘ ZAUWAŻYĆ I USUNĄĆ KLESZCZA

BĄDŹ CZUJNY - UNIKAJ MIEJSC BYTOWANIA KLESZCZY!
NIE SIADAJ NA ŚCIĘTYCH PNIACH, NIE KŁADŹ SIĘ NA TRAWIE I POP KRZEWAMI
PO POWROTCIE DO DOMU ZMIENŲ UBRANIE I OBEJRZYJ CAŁE CIAŁO

ZNALAZŁEŚ U SIEBIE KLESZCZA? NIE PANIKUJ!
USUŃ GO JAK NAJSZYBCIEJ - JEŻELI POTRAFISZ SAMOPIELNIE - NALEPIEJ ODPOWIEDNIM
PRZYRZĄDEM WG INSTRUKCJI LUB SKONTAKTUJ SIĘ Z PERSONELEM MEDYCZNYM

PAMIĘTAJ!
PRZED KLESZCZOWYM ZAPALENIEM MÓZGU (KZM) NAJSKUTECZNIEJ CHRONI SZCZEPIENIE!
NA CHWILĘ OBECNĄ NIE MA SZCZEPIONKI PRZECIW BORELIOZIE.

POWYŻSZE ZASADY STANOWIĄ TARCZĘ OCHRONNĄ
PRZECIWKO CHOROBYM OPKLESZCZOWYM

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie
Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach

CHRON SIĘ PRZED KLESZCZAMI

KLESZCZOWANKA

KOLOROWANKA EDUKACYJNA
POWIEDZ SIĘ WIĘCEJ O KLESZCZACH

W woj. śląskim w okresie od marca do października 2023 roku, zrealizowano ponad **9 tys.** działań edukacyjnych, opublikowano blisko **2 tys.** postów, udzielono wywiadów w radio i telewizji.

2 289 972 ODBIORCÓW

Zaszczep w sobie chęć szczepienia

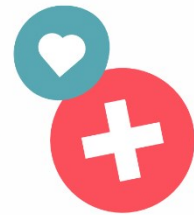
Celem kampanii jest podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych oraz zwiększenie liczby osób poddających się szczepieniom profilaktycznym (obowiązkowym i zalecanym). Program skierowany jest do ogółu społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem rodziców dzieci w wieku 0-3 lat oraz dzieci przedszkolnych, osób starszych i podróżujących.

Europejski Tydzień Szczepień

W II kwartale obchodziliśmy również, coroczny „Europejski Tydzień Szczepień”, którego celem było zwiększenie wiedzy na temat korzyści wynikających ze szczepień oraz ryzyka związanego ze spadkiem osób zaszczepionych. Poprawa sytuacji i przywrócenie bezpiecznego stanu w całej Europie (spadek wskaźników szczepień wywołany pandemią COVID-19) stanowią wyzwania, które sprawiają, że znaczenie powszechnego dostępu do szczepionek jest większe niż kiedykolwiek. Każdego roku, podczas realizacji kampanii, chcemy przekonać jak najwięcej ludzi do szczepień, jako najlepszej metody zapobiegania chorobom zakaźnym.

ZASZCZEP W SOBIE CHĘĆ SZCZEPIENIA

W roku 2023 przeprowadziliśmy około **10 tysięcy** działań dla blisko **2 milionów** osób, z czego największą liczbę stanowią informacje medialne i ich odbiorcy.

Łap słońce z głową

W 2023 roku rozpoczęliśmy realizację letniej akcji informacyjnej „Łap słońce z głową”, by informować o zasadach profilaktyki przed skutkami nadmiernego przebywania na słońcu oraz ryzyku zdrowotnym związanym z nieprzebraniem złotych zasad ochrony skóry przed szkodliwą dawką promieniowania UV. Pracownicy docierali z edukacją głównie do osób wypoczywających na terenie kąpielisk i basenów, miejsc rekreacyjnych i turystycznych, a także do placówek wypoczynku letniego dzieci i młodzieży. Działania informacyjne w tym zakresie prowadzone były również poprzez media społecznościowe i strony internetowe inspekcji sanitarnej oraz partnerów.

Łap słońce z głową

Złote zasady ochrony przed nadmiernym promieniowaniem UV:

- Stosuj na skórę krem z filtrem UV co 2 godziny oraz po wyjściu z wody
- Unikaj przebywania na słońcu między godziną 10.00 a 14.00
- Zakładaj okulary przeciwsłoneczne z filtrem UV
- Noś przewiewną odzież osłaniającą skórę przed słońcem
- Pamiętaj o nakryciu głowy (czapka/kapelusz)

Ciesz się
słonecznymi dniami,
dbając jednocześnie
o swoje
bezpieczeństwo!

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W KATOWICACH

Wojewódzka Akcja informacyjno-edukacyjna „Nowe #Narkotyki Nowe #Zagrożenia”

Wzmocnieniem działań w zakresie środków psychoaktywnych była Wojewódzka Akcja pod hasłem „Nowe narkotyki – Nowe zagrożenia”. Celem Akcji jest zwrócenie uwagi na problem uzależnienia od nowych narkotyków i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku dzieci i młodzieży. W 2023 roku, Akcję rozpoczęto od organizacji spotkań koalicji lokalnych. 12 czerwca w siedzibie Komendy Wojewódzkiej Policji w Katowicach odbyło się spotkanie Wojewódzkiej Koalicji na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom w województwie śląskim, w której udział wzięli Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Komendant Wojewódzki Policji w Katowicach i Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej. Celem współpracy Koalicjantów jest wzmocnienie działań profilaktycznych w zakresie zapobiegania używaniu substancji psychoaktywnych, zwłaszcza wśród młodych ludzi. W trakcie spotkania omówiono kwestie dotyczące działań podejmowanych w zakresie sprawnego i skutecznego zapobiegania używaniu substancji psychoaktywnych. W ramach wzajemnego porozumienia przedstawiciele instytucji wyrazili gotowość wzajemnego wsparcia przy organizacji zaplanowanych do realizacji zadań, wymiany informacji i komunikacji oraz realizacji kampanii edukacyjno-promocyjnych. Na terenie wszystkich Powiatowych Stacji województwa śląskiego zawarto 20 koalicji lokalnych.

W ramach realizacji Akcji działania prowadzono w szkołach, podczas realizowanych akcji i eventów, a także w ośrodkach wypoczynku zimowego i letniego.

W 2023 roku zrealizowano prawie **2 600** działań, które swoim zasięgiem objęły ponad **370 tys.** osób.

**NOWE #NARKOTYKI
#ZAGROŻENIA**

WOJEWÓDZKA AKCJA INFORMACYJNO - EDUKACYJNA

województwa
śląskiego

Na terenie wszystkich **Powiatowych Stacji**
województwa śląskiego zawarto

20 koalicji lokalnych.

NOWE #NARKOTYKI #ZAGROŻENIA

NOWE NARKOTYKI

(środki zastępcze, nowe substancje psychoaktywne, potocznie „dopałacze”)

- ☠ Toksyczne, o nieznanym składzie, działają na ośrodkowy układ nerwowy człowieka
- ☠ Pierwsza dawka może prowadzić do nieodwracalnych skutków zdrowotnych
- ☠ Uzależniają
- ☠ Narkotyki zakłócają pracę mózgu!

STOP

Skutki zażywania nowych narkotyków to m.in.:

- zaburzenia pracy serca i układu oddechowego
- kłopoty ze snem
- bóle głowy, nudności i wymioty
- zaburzenia neurologiczne, halucynacje i urojenia
- choroby psychiczne, stany lękowe, depresyjne
- prowadzą do uzależnienia

UZALEŻNIENIE

Ryzykujesz, nic nie zyskujesz!

– zespół określonych objawów i zachowań, wywołanych nieodpartym pragnieniem przyjmowania substancji psychoaktywnych

TWÓJ NAJLEPSZY WYBÓR?

Bądź asertywny! Powiedz NIE narkotekom

- uprawiaj sport – w zdrowym ciele zdrowy duch
- zdrowo się odżywiaj – jedz śniadanie, wybieraj nieprzetworzoną żywność, która pomaga w pracy mózgu
- pij wodę regularnie
- relaksuj się, odpoczywaj, rób to co lubisz
- pamiętaj, nie jesteś sam! Zawsze możesz poprosić o pomoc

Wiedza ratuje zdrowie i życie!

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W KATOWICACH

AKCJE EDUKACYJNE I KAMPANIE SPOŁECZNE W WOJ. ŚLĄSKIM

Komunikacja ze społeczeństwem

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach prowadzi działania edukacyjne w przestrzeni internetowej wykorzystując stronę internetową w serwisie gov.pl pod adresem www.gov.pl/wsse-katowice/ oraz media społecznościowe. Obecność w wielu kanałach komunikacji pozwala na dotarcie do różnych grup odbiorców. W 2023 roku komunikowaliśmy się z odbiorcami poprzez konta w serwisach: Facebook, X i Instagram.

Statystyka mediów społecznościowych

W 2023 roku, media społecznościowe i strony internetowe Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego skupiły uwagę blisko 3,5 mln odbiorców. Z informacjami na temat promocji zdrowia i profilaktyki chorób, a także realizacji i założeń programów edukacyjnych dotarliśmy do szerokiego kręgu odbiorców. Nasze posty zostały wyświetlone przez ponad 2 mln 300 tys. odbiorców Facebooka, prawie 700 tys. użytkowników serwisu X i ponad 82 tys. korzystających z Instagrama. Stronę internetową odwiedziło blisko 303 tys. odbiorców.

KAMPANIA MEDIALNA DOTYCZĄCA PROFILAKTYKI GRYPY

GRYPA

Grypa może prowadzić do ciężkich powikłań, a nawet zgonu.

NAJCZĘSTSZE POWIKŁANIA POGRYPOWE TO:

- zapalenie ucha środkowego
- angina
- zapalenie płuc
- zapalenie mięśnia sercowego
- zapalenie mózgu oraz opon mózgowych

województwa śląskiego

GRYPA

Najskuteczniejszą metodą uniknięcia zachorowania i związanych z nim powikłań jest coroczne zaszczepienie się przed sezonem zachorowań na grype.

W POLSCE COROCZNE SZCZEPIONIA SĄ ZALECANE W SZCZEGÓLNOŚCI:

- osobom chorym na choroby przewlekłe
- dzieciom w wieku od 6 miesiąca życia do 18 roku życia
- osobom w wieku powyżej 55 lat
- pracownikom ochrony zdrowia
- pracownikom wykonującym zawody wymagające ciągłego kontaktu z ludźmi

województwa śląskiego

GRYPA

Grypa jest ostrym wirusowym zakażeniem górnych dróg oddechowych, najczęściej wywołanym przez wirusy grypy typu A i B.

NAJCZĘSTSZE OBJAWY GRYPY:

- wysoka gorączka, dreszcze
- ból mięśni i głowy
- kaszel, katar, ból gardła
- osłabienie, złe samopoczucie

Grypa powoduje zachorowania w każdej grupie wiekowej. Okresem wzmożonych zachorowań na grype jest jesień i zima.

województwa śląskiego

GRYPA

JAK UCHRONIĆ SIĘ PRZED GRYPĄ?

- corocznie **szczepić się** przeciw grypie
- regularnie **myć ręce** ciepłą wodą i mydłem lub środkiem dezynfekującym na bazie alkoholu
- **uniknąć bliskiego kontaktu** z osobami chorymi
- stosować **odpowiednią dietę** dla wzmocnienia odporności i uprawiać **codziennie aktywność fizyczną**
- dbać o **odpowiednią ilość i jakość snu**
- **ubierać się odpowiednio** do pogody - nie przegrzewać i nie wychładzać organizmu

województwa śląskiego

11:11

Your Story Lorem Ipsum Lorem Ipsum Lorem Ipsum Lorem Ipsum

Your Brand

NAJSKUTECZNIEJSZY SPOSOBEM ZAPOBIEGANIA GRYPIE SĄ SZCZEPIONIA

ZASZCZEP W SOBIE CHĘĆ SZCZEPIONIA

Liked by Lorem Ipsum

View All Comments

województwa śląskiego

GRYPA

JAK PRZENOSI SIĘ GRYPĄ?

Grypa przenosi się z osoby na osobę **drogą kropelkową** podczas **kichania, kaszlu** lub w wymyku bezpośredniego **kontakty ze świeżą wydzieliną z dróg oddechowych** zakażonych osób.

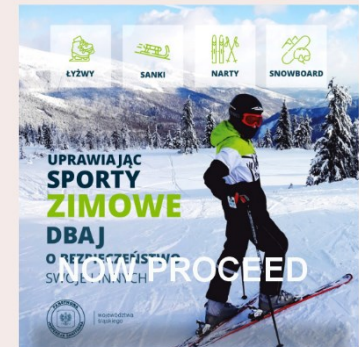
W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA OBJAWÓW GRYPOWYCH:

- pozostać w domu
- zakrywać usta i nos podczas kaszlu i kichania
- myć często ręce
- skontaktuj się z lekarzem

województwa śląskiego

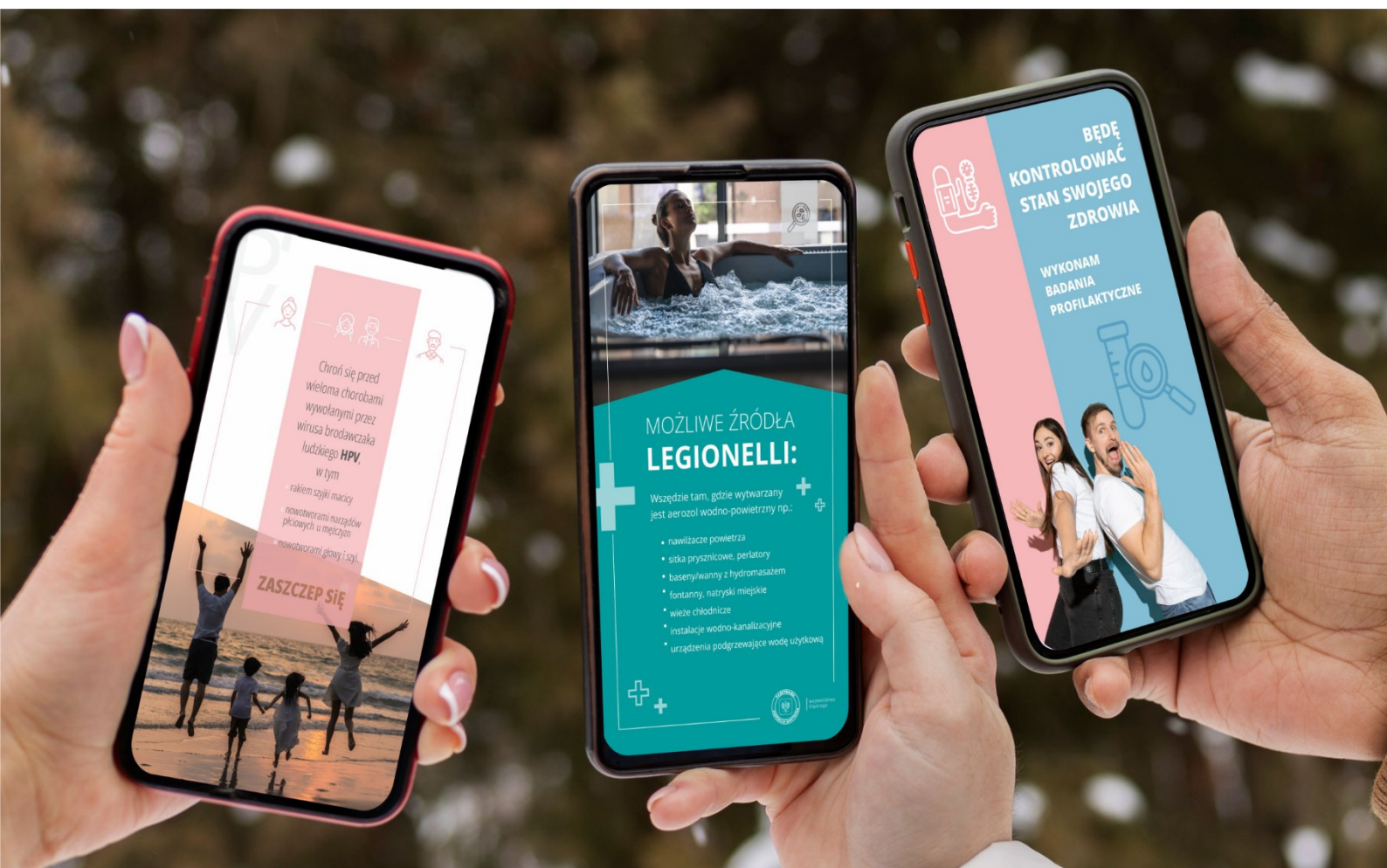
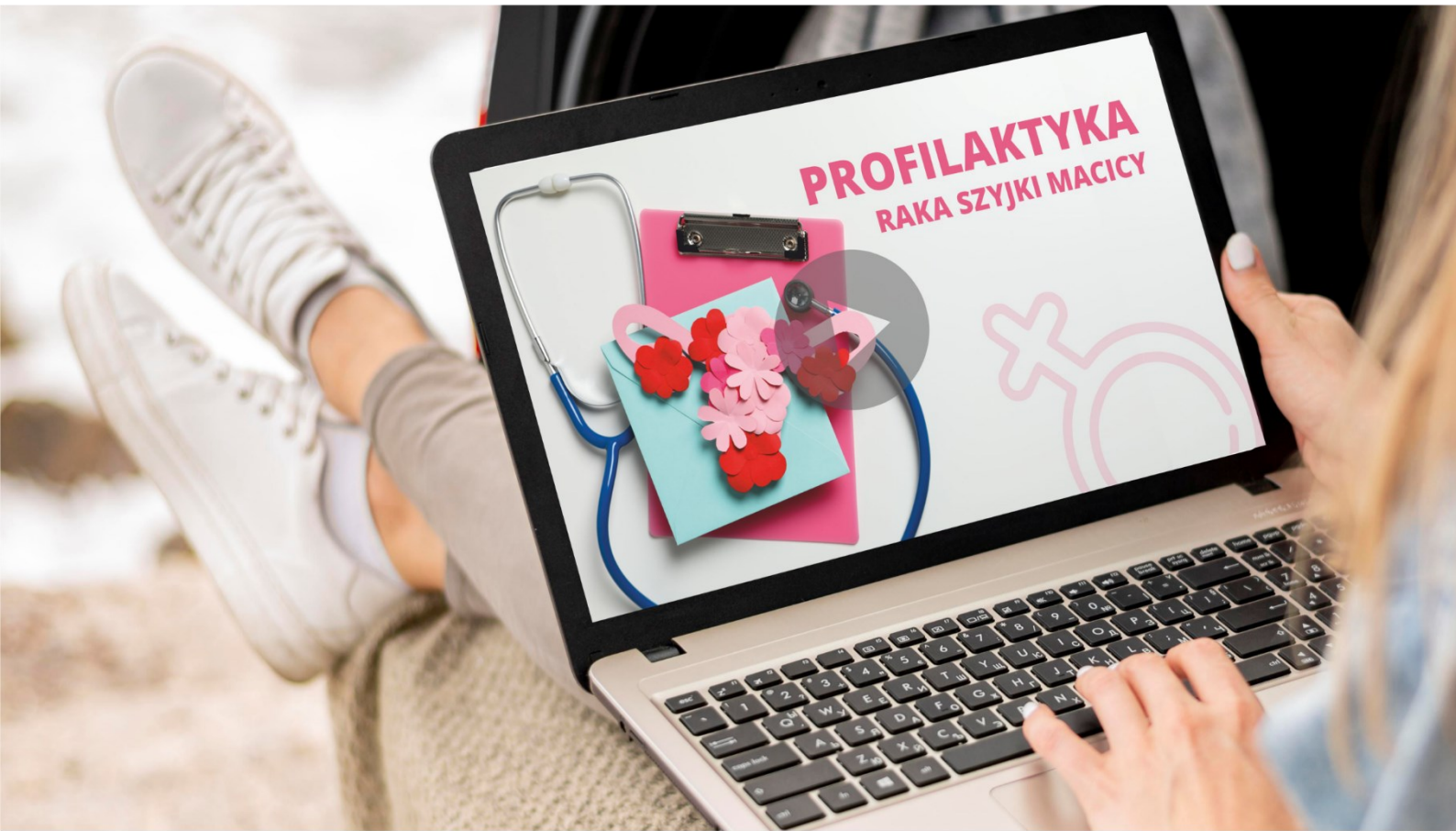

PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA W MEDIACH SPOŁECZNOŚCIOWYCH

W 2023 roku **opublikowaliśmy** w mediach społecznościowych wiele **filmów edukacyjnych**

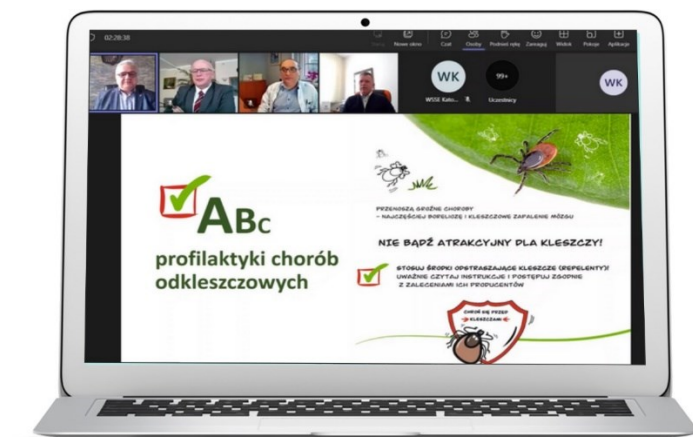
Konferencje prasowe i wywiady Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w celu zwrócenia uwagi społeczeństwa na pojawiające się zagrożenia udzielił licznych wywiadów dotyczących w szczególności aktualnej sytuacji epidemiologicznej województwa śląskiego i profilaktyki chorób zakaźnych, a także wagi szczepień obowiązkowych i zalecanych.

Konferencje naukowo-szkoleniowe

16 marca 2023 roku w formule online miała miejsce Międzywojewódzka Konferencja "Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy". W konferencji udział wzięły 254 osoby – Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni, pracownicy pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia PSSE województwa śląskiego oraz warmińsko-mazurskiego, kadra pedagogiczna przedszkoli i szkół, przedstawiciele NFZ Śląski - Oddział Wojewódzki w Katowicach.

15 czerwca 2023 roku odbyła się cykliczna Wojewódzka Konferencja „Zdrowie w podróży – profilaktyka, szczepienia”, zorganizowana przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach i Śląską Izbę Lekarską. Wydarzenie odbyło się w siedzibie Śląskiej Izby Lekarskiej i zgromadziło ekspertów z całego kraju, którzy przedstawili kluczowe aspekty z zakresu ochrony szczepiennej, dotyczące bezpieczeństwa w podróży. Jednym z głównych tematów Konferencji była aktualna epidemiologia cholery oraz duru brzuszego, a także współczesne formy profilaktyki tych chorób. W konferencji udział wzięli pracownicy medyczni, głównie lekarze oraz pielęgniarki, zajmujący się szczepieniami, łącznie 226 osób.

Podsumowaniem działań w zakresie środków psychoaktywnych była cyklicznie organizowana, VIII Wojewódzka Konferencja „Nowe #Narkotyki Nowe #Zagrożenia – jak nie wpaść w sieć uzależnień?”, która odbyła się 3 października 2023 r. w Muzeum Śląskim w Katowicach. Przedsięwzięcie cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem, uczestniczyło w nim ponad 350 osób m.in. dyrektorzy szkół, nauczyciele, koordynatorzy programów edukacyjnych, przedstawiciele Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej oraz funkcjonariusze Policji i Straży Miejskiej oraz pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Newsletter Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego

Miesięczne podsumowanie działań zrealizowanych w ramach promocji zdrowia i komunikacji społecznej dostępne jest w publikowanym na stronie internetowej i Facebooku – Newsletterze Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego. Publikacja stanowi tematyczne zestawienie najciekawszych interwencji podejmowanych przez pracowników pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia w województwie.

**PRAWDZIWA
PRACA ZESPOŁOWA
OZNACZA WSPÓŁPRACĘ,
KOMUNIKACJĘ I UZNANIE
WSPÓLNEGO CELU**

**ZESPÓŁ PROMOCJI ZDROWIA
PAŃSTWOWEJ INSPEKЦИИ SANITARNEJ
WOJ. ŚLĄSKIEGO**

województwa
śląskiego

DBAJ O ZDROWIE

Pamiętaj o regularnych badaniach,
które pozwalają na wczesne
wykrycie chorób,
takich jak cukrzyca,
miażdżyca czy nowotwory.

*Prefilaktyka
jest najważniejsza!*

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W KATOWICACH

 ul. Raciborska 39, 40-074 Katowice 32 351 23 00 wsse.katowice@sanepid.gov.pl